

MAGYARORSZÁG KORMÁNYA

**MAGYARORSZÁG
KONVERGENCIA PROGRAMJA
2019-2023**

2019. április

Tartalom

1.	GAZDASÁGPOLITIKAI CÉLOK	5
2.	MAKROGAZDASÁGI FOLYAMATOK ÉS ELŐREJELZÉS	8
2.1.	KÜLSŐ KÖRNYEZET	8
2.2.	A NÖVEKEDÉS ÖSSZETEVŐI	11
2.2.1.	KÜLGAZDASÁG	15
2.2.2.	BERUHÁZÁS	17
2.2.3.	FOGYASZTÁS	22
2.3.	MUNKAERŐPIAC	24
2.3.1.	FOGLALKOZTATÁS	24
2.3.2.	KERESETEK	27
2.4.	INFLÁCIÓS FOLYAMATOK	30
2.5.	CIKLIKUS FOLYAMATOK	31
2.6.	KÜLSŐ EGYENSÚLY	32
2.7.	A KORMÁNYZATI INTÉZKEDÉSEK GAZDASÁGI HATÁSAINAK VIZSGÁLATA	33
2.8.	MONETÁRIS ÉS ÁRFOLYAM-POLITIKA	35
2.9.	PÉNZÜGYI SEKTOR	37
3.	A KORMÁNYZATI SEKTOR HIÁNYA ÉS ADÓSSÁGA	39
3.1.	KÖLTSÉGVETÉS-POLITIKAI CÉLOK	39
3.2.	A 2018. ÉVI KÖLTSÉGVETÉS TELJESÜLÉSE	40
3.3.	A 2019. ÉVI KÖLTSÉGVETÉS	42
3.4.	2020-23. ÉVI ÁLLAMHÁZTARTÁSI FOLYAMATOK	45
3.5.	STRUKTURÁLIS EGYENLEG	47
3.6.	A KORMÁNYZATI SEKTOR ADÓSSÁGA	49
4.	ÉRZÉKENYSÉGVIZSGÁLATOK	55
5.	AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS HOSSZÚ TÁVÚ FENNTARTHATÓSÁGA	57
6.	AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS MINŐSÉGE	60
6.1.	AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS KIADÁSAINAK SZERKEZETE, HATÉKONYSÁGA	60
6.2.	A BEVÉTELEK SZERKEZETE, HATÉKONYSÁGA	64
7.	AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS INTÉZMÉNYI JELLEMZŐI	72
7.1.	KÖLTSÉGVETÉSI KERETRENDSZER	72
7.2.	AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS-STATISZTIKAI ADATSZOLGÁLTATÁS FELÉPÍTÉSE	73
	TÁBLÁZATOK	74

1. GAZDASÁGPOLITIKAI CÉLOK

A 2010-ben kezdődött gazdasági stabilizáció 2013-ra megteremtette a lehetőségét egy olyan növekedési fordulatnak, amellyel Magyarország Kormánya létrehozta a fenntartható növekedés eléréséhez szükséges szilárd alapokat. Az elmúlt évek következetes gazdaságpolitikájával a növekedés szerkezete kiegyensúlyozottabbá vált miközben az államháztartás fenntarthatósága is tovább erősödött. Az uniós összehasonlításban is kiemelkedő gazdasági teljesítmény lehetővé tette az uniós átlaghoz való felzárkózási folyamat gyorsítását. A kormányzat évek óta elkötelezett a beruházási környezet javítása és a foglalkoztatottság további növelése iránt. Az idej és az elkövetkező évek kiemelt gazdaságpolitikai célja – az eddig elért eredményekre építve – a magyar gazdaság versenyképességének és termelékenységének további fokozása.

A makrogazdasági egyensúlyt és a fenntartható államháztartást számos eredmény támasztja alá. Magyarország nettó külső adóssága 2018-ra a GDP 10%-a alá csökkent, miközben a válságot követő években még megközelítette a GDP 70%-át. Ebben kulcsszerepet játszott a fegyelmezett fiskális politika, de a lakossági és a vállalati megtakarítások is hozzájárultak a külső adósság csökkenéséhez. A válság rámutatott az árfolyamingadozásokból eredő kockázatokra, így a megfelelő szabályozás révén nulla közeli szintre sikerült csökkenteni a lakossági devizahitelek arányát. A költségvetési hiány 2012 óta stabilan a GDP 3 százaléka alatt van, 2018-ban a kormányzati szektor hiánya a tervezett 2,4%-os szinthez képest a GDP 2,2%-át tette ki. Az államadósság GDP-hez viszonyított aránya fokozatosan csökkenve 71% alá mérséklődött 2018-ban. Ezzel párhuzamosan csökkent a külföldiek által birtokolt és a devizában denominált adósság aránya, így az államadósság növekvő részét finanszírozzák a belföldi és forintban denominált megtakarítások, ami jelentős mértékben hozzájárul az ország sérülékenységének csökkenéséhez. A nemzetközi hitelminősítő ügynökségek is elismerték a kedvező folyamatokat idén februári döntéseikkel, melyek alapján a Standard & Poor's és a Fitch Ratings egy

kategóriával feljebb, a BBB osztályba sorolta hazánk minősítését.

A makroszintű stabilizáció, valamint a gazdaság külső és belső egyensúlyának helyreállítása mellett számos más intézkedés is nagy szerepet játszott a befektetők Magyarországgal szembeni bizalmának növelésében. A hazánkba érkező működőtőke-beruházások fellendülését segítette a társasági adókulcs 9%-ra csökkentése, a kis- és középvállalkozások (kkv) adó- és bürokratikus terheinek mérséklése, valamint a kiszámítható üzleti környezet megteremtése is. Ezen intézkedések hozzájárultak ahhoz, hogy a GDP-arányos beruházási ráta 2018-ban már meghaladta a GDP negyedét. A jelentős növekedést mutató működőtőke-beáramlás a technológiaimport és tovagyrűző hatások révén nemcsak a hazai kkv-szektor növekedési lehetőségeit bővíti, hanem nagy szerepet játszik az új munkahelyek létrehozásában is. A vonzó üzleti környezet kialakulása irányába már megtett lépések eredményeit mutatja, hogy az Egyesült Államok egyik legolvasottabb, befektetésekkel, beruházási helyszín kiválasztással és gazdaságfejlesztéssel foglalkozó médiumának (Site Selection) legfrissebb értékelése szerint Magyarország a 2017. évi adatok alapján a világranglistán a 8. helyet szerezte meg, így globálisan a 10 legjobb befektetési célország közé került. A beruházások további ösztönzéséhez az eddig megkezdett intézkedések folytatására és kiegészítésére van szükség, külön figyelmet fordítva a vállalati versenyképesség fokozására.

A vállalatok beruházási hajlandóságát és versenyképességét, valamint a foglalkoztatottság növelését is nagyban elősegítette a 2016 végén kötött adó- és bérmegállapodás, melynek értelmében egyrészt nőtt a minimálbér és a garantált bérminimum, másrészt jelentősen mérséklődtek a munkáltatói terhek. Ez teret adott munkaadók számára a magasabb bérnövekedés biztosításához. Az átlagkeresetek 2018-ban több mint 10%-kal nőttek a megelőző évhez képest. Az adó- és bérmegállapodás végrehajtása 2019-ben is folytatódik további

járlékcsökkentésén keresztül, így a bérkonvergencia egyre gyorsuló ütemben valósulhat meg.

A versenyképesség további javítása érdekében szükséges a növekedésbarát adórendszer fenntartása, de sor kerülhet az adórendszer további finomhangolására is. Ez nemcsak a munkára rakódó közterheknek az adó- és bérmegállapodásban foglalt csökkentését jelenti, hanem a kisvállalkozások számára létrehozott adónemek további erősítését, az adatszolgáltatások jelentős csökkentését és további gazdaságfehérítő akcióprogramok indítását is. Az adórendszer egyszerűsítése érdekében a Kormány elkötelezett az adónemek számának csökkentése mellett.

A vállalati környezet javítására külön hangsúlyt fektet a magyar gazdaságpolitika. Az egyebek mellett az ehhez szükséges lépések meghatározására létrejött, a pénzügyminiszter által elnökölt Nemzeti Versenyképességi Tanács 2018 novemberében elfogadta a Program a versenyképesebb Magyarorszáért címet viselő javaslatcsomagot, mely a Pénzügyminisztérium mellett az Innovációs és Technológiai Minisztérium, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, a Magyar Nemzeti Bank és a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara kezdeményezéseit szintetizálja. A Tanács számos javaslatát a Kormány már elfogadta. Ennek keretében megvalósul az innovációs és kutatási rendszer hatékonyabbá tétele, a vállalkozók adminisztratív terheinek további csökkentése és a felnőttképzés modernizálása. A hazai vállalatok hozzáadott értékének és termelékenységének növelését segíti elő a kkv-k digitalizációjának erősítése is.

A munkaerőpiaci intézkedéseknek köszönhetően a munkanélküliségi ráta mára történelmileg alacsony szintre, 3,6%-ra süllyedt 2019 márciusában. Ezzel párhuzamosan a foglalkoztatottak száma elérte a 4,5 millió főt. 2019-re a foglalkoztatottság-növekedést célzó gazdaságpolitika elsődleges feladatává a meglévő munkaerőpiaci tartalékok mobilizálása vált. Ennek része többek között a mobilitás támogatása, a kisgyermekesek munkaerőpiacra való visszatérésének elősegítése, a közfoglalkoztatottak számának további csökkentése, a kormányhivatalok foglalkoztatási osztályainak átalakítása, a nyugdíjasok továbbfoglalkoztatásának támogatása, valamint a

külföldön munkát vállalók hazatérésének ösztönzése. A munkaerő szűkössé válásának megakadályozása érdekében a Kormány további célja a humántőke mennyiségi és minőségi fejlesztése.

A Kormány a demográfiai folyamatok és az államháztartás hosszú távú fenntarthatóságának javítását is célul tűzte ki a családokat középpontba helyező stratégia megalkotásával. 2019-ben folytatódik a stratégia végrehajtása olyan új gazdaságpolitikai intézkedések foganatosításával, amelyek állami támogatást jelentenek a fiatalok számára családalapítási és gyermekvállalási terveik megvalósításához. Egyrészt 2019 júliusától kibővül a 2015. július 1-je óta elérhető rendkívül népszerű családi otthonteremtési kedvezmény (CSOK), másrészt ugyancsak júliustól lesz igényelhető a fiatalok életkezdését szolgáló egyszeri, ún. Babaváró támogatással nyújtott kölcsön. Mindkét program közös jellemzője, hogy a született gyermekek számától függően egyre nagyobb vissza nem térítendő kamat- és tőketámogatást tesz lehetővé. Ezen intézkedések hozzájárulnak a népesedési kihívások sikeres kezeléséhez.

A családtámogatás mellett az államigazgatás hatékonyságának javítása ugyancsak fontos az életminőség emelése szempontjából. Ennek érdekében kiemelt cél a közsféra hatékonyságának szisztematikus mérése és a papírmentesen intézhető hatósági ügyek arányának növelése is. A központi közigazgatás hatékonysága javulni fog a belső folyamatok teljes digitalizációjával, emellett már sor került jelentős létszám-racionalizálásra és ezzel párhuzamosan a bérezési szabályoknak a versenyszféra gyakorlatához történő közelítésére. A csőd- és felszámolási eljárások jogszabályi és intézményi kereteinek felülvizsgálatával az üzleti szabályozás minőségének javulása is várható.

Összességében megállapítható, hogy a kormányzati intézkedések tartós növekedési pályára helyezték a magyar gazdaságot, amit jól mutat, hogy 2018 utolsó negyedében a GDP bővülése éves alapon az egymást követő nyolcadik negyedévben is meghaladta a 4%-ot és 2018-ban az EU-n belül Magyarországon volt a harmadik leggyorsabb a növekedés, amely szilárd makro-fundamentumokon alapul miközben az egyensúlyi folyamatok is kedvező képet mutatnak.

Magyarország sérülékenysége az elmúlt években jelentősen mérséklődött. Mindezekre támaszkodva 2019-ben a magyar gazdaságpolitika legfontosabb feladatai közé tartozik a vállalatok versenyképességének további javítása a foglalkoztatás, az adórendszer, a vállalati környezet és a közszféra területén tervezett intézkedések révén. A tartós gazdasági növekedés fenntartásához erős

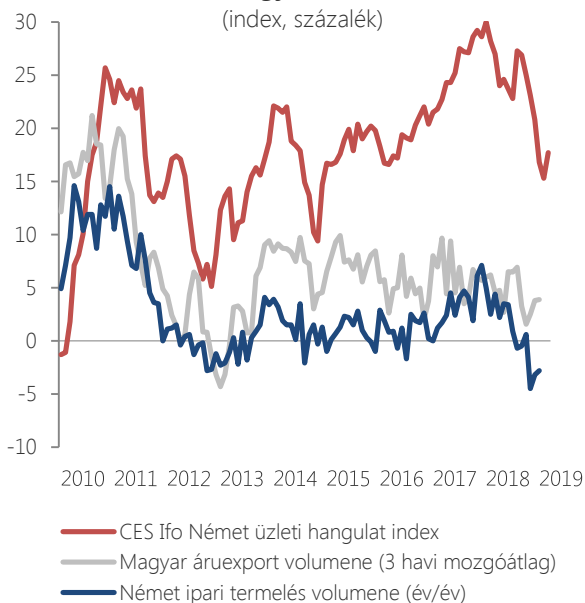
társadalom szükséges, ezért a társadalom alapegységeit jelentő családok helyzetének megerősítése olyan nemzetstratégiai cél, amelyhez a gazdaságpolitikai eszközök minden eddiginél nagyobb mértékben járulhatnak hozzá a gazdaság kiemelkedő teljesítményének és a kedvező gazdasági környezetnek köszönhetően.

2. MAKROGAZDASÁGI FOLYAMATOK ÉS ELŐREJELZÉS

2.1. KÜLSŐ KÖRNYEZET

A világgazdaság növekedése az elmúlt évben elérte ciklikus tetőpontját, amelyet megerősít egyrészt a bekövetkezett dinamikavesztés, másrészt a 2018 második felétől kezdődően borúsabbá váló kilátások is (2.1. ábra). Mindezekben szerepet játszanak egyes Európai Unión belül jelentkező kockázatok, az Egyesült Államok protekcionista irányú gazdaságpolitikája, illetve Kína egyre élesedő növekedési korlátai.

2.1. ábra: A német CESifo index, ipari termelés és a magyar áru kivitel alakulása (index, százalék)

Forrás: Ifo, Eurostat, PM-számítás

Az Egyesült Államok az elmúlt tíz év egyik legmagasabb, 2,9%-os bővülési ütemét jegyezte 2018-ban, azonban a következő években a lendület várhatóan mérséklődik. Ennek hátterében a fiskális csomag kifutásán túl szerepet játszhat a globális konjunktúra lassulása és a Kínával, illetve Európával szemben folytatott piacvédő kereskedelempolitika. Emellett bizonytalanságok övezik az amerikai költségvetési hiány és adósság fenntarthatóságát is.

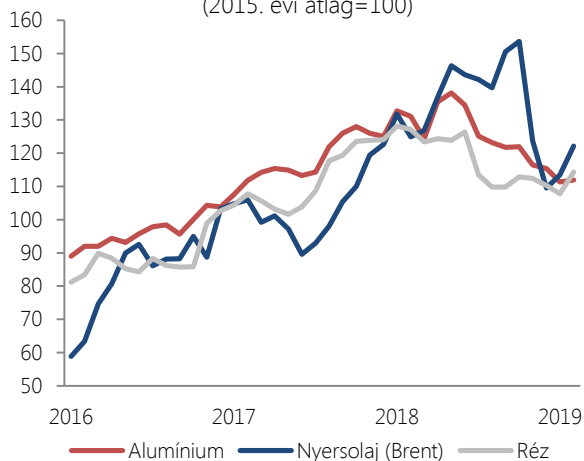
Az euró zóna a tavalyi évben mind a korábbi éveknél, mind a várakozásoknál alacsonyabb, 1,8%-os növekedést ért el. Ez több tényező együttes

következménye. Egyrészt a járműpiac mind kínálati, mind keresleti oldalon kihívásokkal küzd. A keresleti oldal tekintetében kedvezőtlen, hogy a főbb piacokon, így Nyugat-Európában és a tengerentúlon, valamint a húszéves folyamatos bővülést követően Kínában is csökkentek az újautó-eladások. A termelést fékeztek a korábbi évek dízelbotrányai, az új károsanyag-kibocsátási szabványnak való megfelelés, illetve a belsőégésű motorok mellett egyre ígéretesebb alternatívát nyújtó elektromos hajtásláncokkal kapcsolatos várakozások. Továbbá bár az Egyesült Államok piacvédő intézkedéseinek elsődleges célpontja Kína, ugyanakkor a gépjárművámok esetleges bevezetése Európát is negatívan érintheti. Másrészt a közel három éve kétséges kimenetelű brit kilépés ügye továbbra is bizonytalansági faktorként hat. Harmadrészt a 2018 nyarán kibontakozott, egyelőre átmenetinek bizonyult pénzügyi turbulenciák is rontották az üzleti hangulatot (pl. Olaszországban). A belső feszültségek okozta kockázatok, valamint a külső kereslet mérséklődése és a kedvezőtlené váló üzleti hangulat mind a tartós cikket, mind a beruházásokat illetően kivárássra ösztönöznek, amely a visszaeső feldolgozóipari rendelésekben is tetten érhető.

A feltörekvő országok közül kiemelt kockázatként jelentkezik a kínai növekedés lassulása. A világ második legnagyobb gazdaságában évek óta megoldatlan probléma a pénzügyi rendszer magas hitelállománya, illetve egyre több jel utal az ingatlanszektor túlfűtöttségére. Emellett a növekedési ütemet munkaerőpiaci tényezők, mint például a foglalkoztatása vonható tartalékok kimerülése vagy az emelkedő bérszínvonal miatt mérséklődő versenyelőny is fékezhetik. 2018-ban hosszú idő után először és egyben drámai mértékben csökkentek a kínai járműeladások, ami a kereslet kifulladásának indikátora lehet. Várakozások szerint 2019-ben Kínában a növekedés tovább lassulhat.

2.2. ábra: Az olajár, az alumínium és a réz árának alakulása

(2015. évi átlag=100)

Forrás: EIA, COMEX, PM-számítás

További növekedési kockázatot jelentenek, hogy mind az áru-, mind a pénzpiacok volatilisabbá váltak, amelyekben – főként az utóbbi esetében – az olcsó és bőséges pénzkínálat okozta árfolyam-emelkedések korrekciója érvényesül (2.2. ábra). A romló konjunktúra-kilátások folyamánként és a visszafogottan alakuló infláció miatt egyfelől a FED elhalasztotta további kamatemeléseit, valamint az EKB továbbra is tartósan laza monetáris politikát tarthat fenn.

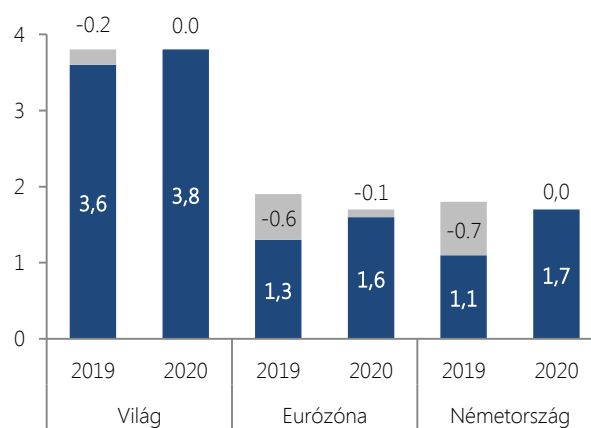
Ugyan a támogató pénzügypolitikák így hosszabban érvényesülhetnek, mindazonáltal Magyarország kedvező külső és belső pénzügyi egyensúlyi pozíciója

alapján mára már megfelelő ellenálló képességgel rendelkezik az esetleges globális monetáris szigorítás tőkeáramlásokra gyakorolt hatásaival szemben.

A jelenlegi folyamatok alapján a magyar gazdaság számára releváns külső konjunktúra átmenetileg mérséklődhet 2019-ben, ugyanakkor a nemzetközi szervezetek előrejelzése szerint 2020-tól ismét fokozatosan gyorsuló növekedés várható (2.3. ábra).

2.3. ábra: Az Európai Bizottság előrejelzésének változása

(2019. téli és 2018. őszi előrejelzések különbsége, százalékpont)

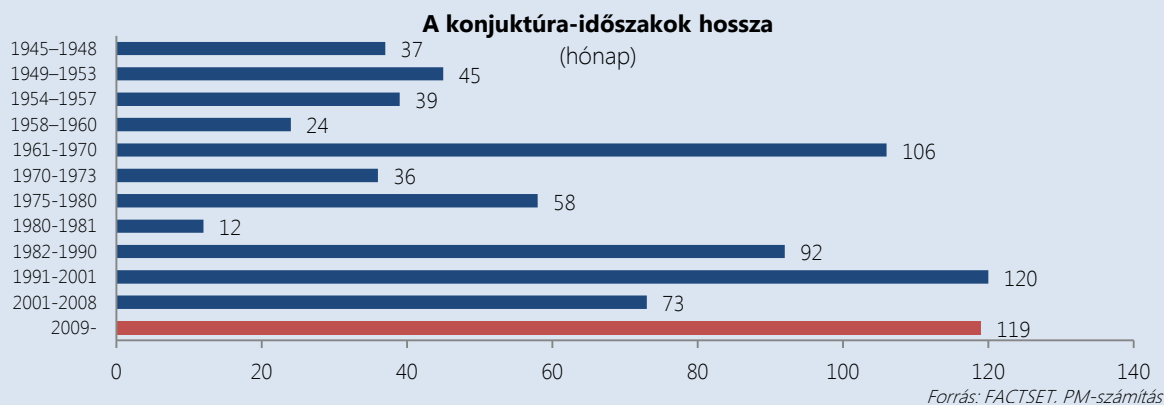
■ Változás az előző előrejelzéshez képest
 ■ Aktuális előrejelzés

Forrás: Európai Bizottság, PM-számítás

1. számú keretes írás: Baljós árnyak a világgazdasági konjunktúra felett

A világgazdaság 2017-es kiemelkedő növekedését követően tavaly, főként a második félévtől egyre több jel utalt arra, hogy a jelenlegi, a magyar gazdaság számára is kedvező kiviteli lehetőségeket teremtő konjunktúraciklus véget érhet. Bár a közgazdaságtan továbbra is adós olyan módszerek kidolgozásával, amelyekkel megbízhatóan előrejelezhető a megtorpanások, a válságok várható bekövetkezésének ideje, mindazonáltal több mutató olyan tartományba került, amelyeket a múltban számottevően lassuló konjunktúra vagy visszaesés követett.

Egyrészt annak ellenére, hogy a nyolcvanas évektől meghosszabbodtak a fellendülési periódusok, pár hónapon belül a jelenlegi minden idők leghosszabb növekedési periódusává válik az USA-ban, amely a piacgazdaság ciklikusságából adódóan az idő előrehaladtával egyre nagyobb esélyt teremt egy korrekciónak.

Másrészt a tőzsdék 2008-as visszaesést követő szárnyalása is egyre inkább rekordmértékűvé válik: az S&P 500 index értéke a pénzügyi válság óta megháromszorozódott, amelyhez hasonló mértékű, nagyobb korrekció nélküli növekedés mindeztidőig csak az 1929-33-as összeomlást megelőző időszakban volt tapasztalható.

Harmadrészt egyre csökken a rövid és hosszú távú értékpapírok prémiuma közötti differencia, ami rövidtávon negatív folyamatokat eredményező kockázatok magas bekövetkezési valószínűségére utal. Az elmúlt négy évtizedben a recessziókat megelőzően negatív tartományba került ezen két mutató különbsége és a legfrissebb adatok alapján ismét hasonló helyzethez közelít.

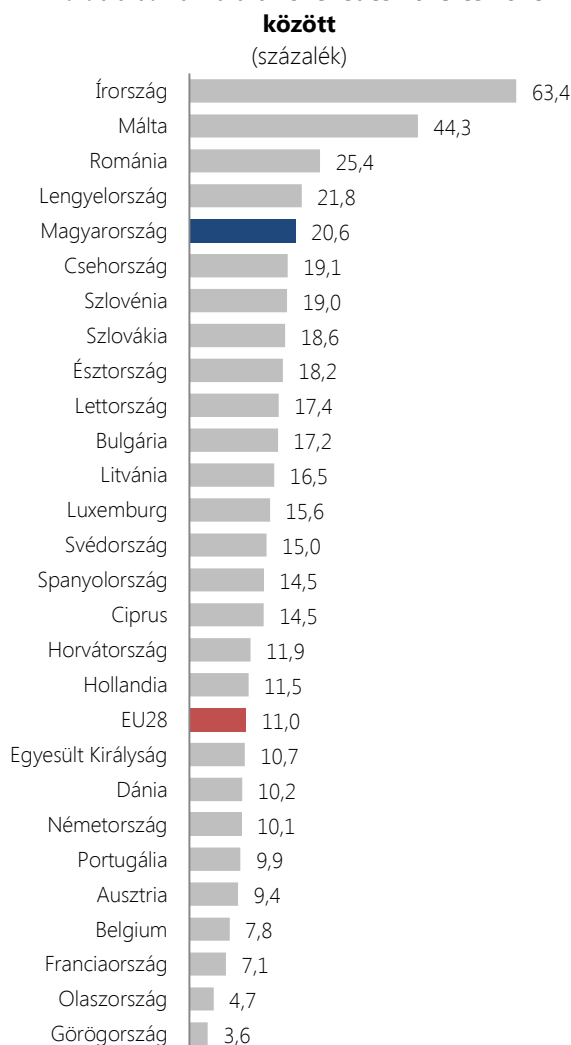

Negyedrészlet figyelmeztető, hogy a konjunktúra-kilátásokra érzékeny globális autópia – főként a kínai és európai újautó-regisztrációk csökkenésének betudhatóan – két éve stagnál. Előretekintve a bizonytalan kilátások miatt továbbra is visszafogottan alakulhat a gépjárművek iránti kereslet. Ezt a várakozást erősíti, hogy a világgazdaság alakulását hosszabb ideje övező kockázati tényezők közül egyik sem oldódott meg: továbbra is bizonytalansági tényező a globális kereskedelem motorjaként számon tartott kínai gazdaság lassulása, amit az USA-val vívott kereskedelmi háború elhúzódása is fokozhat. Mindemellett az USA protekcionista kereskedelempolitikája Európát is célba veheti. Ezen kívül – közel három éve – kérdéses a britek Európai Unióból való távozásának időpontja és módja is. E tényezők a kereslet visszaszorulását, a befektetések elhalasztását eredményezhetik, amely önmagát erősítő folyamatként fékezheti a világgazdaság teljesítményét. Bár a várakozások szerint minimális a valószínűsége egy, a 2008-as válsághoz hasonló megtorpanásnak, ugyanakkor magas a kockázata annak, hogy a korábbi évekhez képest tartósan alacsonyabb ütemű növekedési periódus köszönt be kereskedelmi partnereinknél, amely szűkítené a magyar gazdaság mozgásterét is.

2.2. A NÖVEKEDÉS ÖSSZETEVŐI

A magyar gazdaság az elmúlt években átlagosan közel 4%-os ütemben bővült, így a GDP 2018 végére mintegy 21%-kal haladta meg a 2013-as szintet. Konvergencia szempontjából kiemelkedő, hogy a magyar gazdaság bővülése nemcsak a régi, hanem az újonnan csatlakozott tagállamok többségét is meghaladta (2.4. ábra).

2.4. ábra: Kumulált növekedés 2013 és 2018 között

Forrás: Eurostat, PM számítás

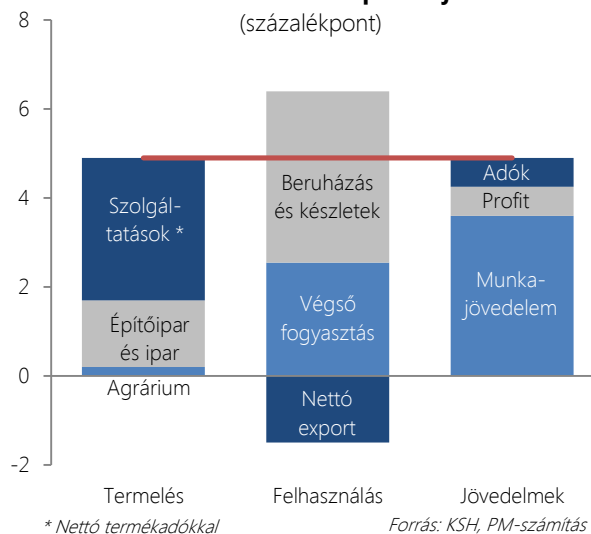
Ami a tavalyi teljesítményt illeti, 2018-ban 4,9%-kal bővült a magyar gazdaság, az alapfolyamatokat megragadó, munkanaphatást és szezonalitást kiszűrő mutató pedig 5,0%-os emelkedést jelzett. A folyamatokban különösképp kedvező, hogy az összes ágazat pozitívan járult a növekedéshez, amire korábban még soha nem volt példa hazánkban.

A gyorsuláshoz legnagyobb mértékben a munkából származó jövedelmek emelkedése járult hozzá (2.5. ábra). A jelentős bérfelzárkózás elsődleges

forrása a Versenyszféra és a Kormány Állandó Konzultációs Fórumán 2016 őszén kötött bér- és adómegállapodás, aminek eredményeként számottevő mértékben emelkedett a minimálbér és a garantált bérminimum, miközben csökkentek a munkáltatói terhek.

A bérfelzárkózásoknak köszönhetően jelentősen növekedett a belső kereslet, ami egyfelől a fogyasztás, másfelől a szolgáltatások dinamikus teljesítményében mutatkozott meg. Az adócsökkenésekkel és a konjunktúra felívelésével párhuzamosan kedvezően alakult a vállalatok profitabilitása, ami hozzájárult a beruházások emelkedéséhez is. A jövedelmezőség javulása mellett az otthonteremtési támogatások és az uniós források növekvő felhasználása is támogatta az építőipar 20%-os ütemet meghaladó bővülését.

2.5. ábra: A 2018-as 4,9%-os GDP-növekedés dekompozíciója

Az ipar esetében lassulás figyelhető meg, részben a külső kereslet alacsonyabb teljesítménye, részben az új nemzetközi autóiipari szabványra történő átállás (WLTP) következtében. Ezzel, valamint a növekvő belső kereslet importigényével párhuzamosan a nettó export negatívan járult hozzá a növekedéshez. A mezőgazdaság összességében szintén támogatta a konjunktúrafolyamatokat.

Az előrejelzési horizonton hazánk kilátásait több tényező alakítja. Egyrészt továbbra is növekedési tartalékokkal rendelkezik a magyar gazdaság. Hazánkban a legmagasabb a GDP-arányos

megtakarítási ráta az EU-ban, ami a fogyasztáson keresztül jelentős növekedési potenciált képez az elkövetkező évekre. Ezt megerősíti, hogy a közelmúltban jelentősen emelkedtek a tartós cikkekre fordított kiadások, ami arra utal, hogy enyhültek a családok óvatossági motívumai, és ezzel párhuzamosan javult a fogyasztói bizalom.

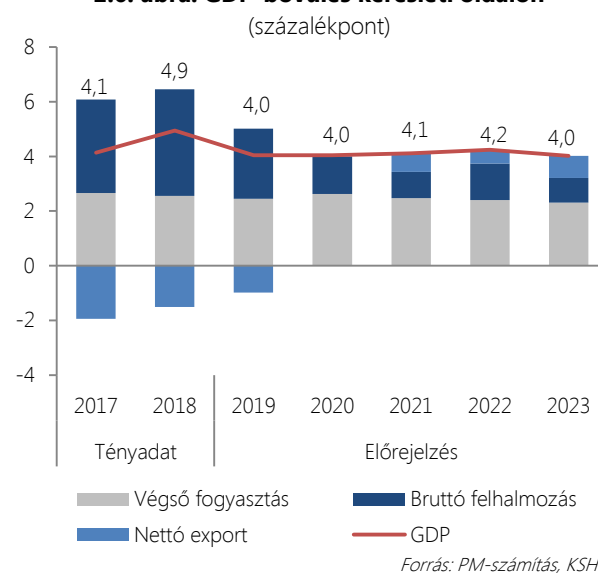
Másrészt a közelmúltban számos olyan kapacitásbővítő fejlesztést jelentettek be, ami nem csak közvetlenül a beruházási aktivitást, hanem a termelés felfutásán keresztül hazánk kivitelét is érdemben serkenteni fogja. Ilyen folyamatban lévő projekt például a BMW debreceni vagy a Magyarországot európai akkumulátorgyártó nagyhatalommá előléptető Samsung SDI gödi, az SK Innovation komáromi és a GS Yuasa miskolci gyárai. A 25% feletti beruházási ráta a termelőkapacitások jelentős bővülését vetíti előre, amely eredményeképp még viszonylag kedvezőtlen külső konjunktúra mellett is dinamikus maradhat a kivitel és növekedhet Magyarország világgazdasági részesedése.

Harmadrészt a gazdasági növekedést számos kormányzati intézkedés is serkenti. A Program a versenyképesebb Magyarorszáért olyan területeken (adózás, vállalati környezet, közszféra, munkaerőpiac, oktatás, egészségügy) tartalmaz átfogó intézkedési tervet, amelyeknek megvalósítása hozzájárul a növekedési tartalékok feltárásához, valamint a termelékenység és a versenyképesség erősödéséhez. Ezen intézkedések jelentős mértékben támogatják a

hosszú távú növekedést, mindazonáltal már rövid távon is javítják a kilátásokat. A versenyképességi intézkedések mellett számos további kormányzati lépés is kedvező konjunkturális hatásokat eredményez. A népesedési fordulat elérése érdekében elindításra kerülő Családvédelmi Akcióterv nemcsak a népesség hosszú távú alakulására gyakorol kedvező hatást, hanem a növekedési folyamatokat is támogatja. A szociális hozzájárulási adó további csökkentése, valamint az uniós források felfutása szintén hozzájárul a kereslet élénküléséhez az elkövetkező időszakban.

Mindezen folyamatok eredőjeként összességében tartósan magas, 4% körüli ütemben növekedhet a magyar gazdaság az elkövetkező években (2.6. ábra).

2.6. ábra: GDP-bővülés keresleti oldalon

2. számú keretes írás: Program a versenyképesebb Magyarorszáért

A magyar gazdaság a fiskális konszolidáció kezdeti időszakában a foglalkoztatottság bővülését helyezte előtérbe. Az Európai Unió átlagos növekedési ütemét érdemben felülmúló felzárkózási pályához ugyanakkor mostanra elengedhetlenné vált a termelékenység javítása, a magyar gazdaság versenyképességének megerősítése. A Nemzeti Versenyképességi Tanács a 2018 tavaszán induló gazdaságpolitikai diskurzusban azt a célt tűzte ki maga elé, hogy tényleg megközelítéssel átfogó, több szakterületre kiterjedő gazdasági stratégiát alkosson meg. Ennek keretében, a Pénzügyminisztérium gondozásában elkészült a Kormány által elfogadott „Program a versenyképesebb Magyarorszáért” anyag, amelyet a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, a Magyar Nemzeti Bank, a Külgazdasági és Külügyminisztérium és az Innovációs és Technológiai Minisztérium e tárgykörben az elmúlt időszakban megjelent munkái is inspiráltak.

A hazai és a nemzetközi tapasztalatok számbavételével, valamint figyelembe véve az ország gazdasági sajátosságait, az elemzés megállapítása szerint négy fő tényező tekintetében szükséges előrelépés ahhoz, hogy a magyar gazdaság fejlődése az Európai Unió átlagát tartósan 2 százalékponttal haladja meg: (i) az állami kiadások csökkentése; (ii) a beruházások ösztönzése, (iii) a kiszámítható beruházási környezet erősítése, valamint (iv) a munkaerő-tartalékok kiaknázása.

Az elmúlt években a magyar államháztartás egyenlege a régiós versenytársaink költségvetési teljesítménye körül alakult. A fiskális fegyelem megteremtése ellenére a GDP-arányos állami kiadások szintje továbbra sem tekinthető optimálisnak, ugyanis meghaladja a régiós versenytársaink és az euró-övezet átlagát is. A költségvetésből finanszírozott kiadások egyik negatív hatása, hogy a magánszférától von el forrásokat. Az állam kiszorító hatása miatt a versenyszféra beruházásai nem érik el az optimális szintet. Ez azért jelent gondot, mert a kapacitásbővítések, ezeken belül elsősorban a versenyszféra fejlesztései jelentős mértékben hozzájárulnak a gazdasági növekedés felgyorsulásához.

A gyors ütemű felzárkózásban meghatározó tényező a termelékenység javulása. Ennek legkézenfekvőbb módja a tőkeállomány növekedése, vagyis a beruházások ösztönzése. Magyarországon 1995-2008 között a beruházási ráta átlagosan 24 százalék körül alakult. A globális válság kirobbanása után átlagos mértéke 21 százalék alá süllyedt, amelynek következtében a tőkeállomány nem volt képes bővülni. Az elmúlt időszakban viszont a beruházási ráta újból emelkedésnek indult és meghaladta a 25 százalékot. A nemzetközi példák, illetve a historikus hazai tényadatok alapján megállapítható, hogy 25 százalék körüli beruházási rátánál biztosítható a gazdaság tartósan 4 százalék feletti növekedési üteme.

A kiszámítható beruházási környezet a vállalkozásoknak elsősorban a stabil és a tevékenységüket segítő működési feltételeket jelenti. Ezen tényezők biztosításához szükséges, hogy a másik két szektor, a háztartások és az állam pénzügyi helyzete egyaránt szilárd legyen. Míg a 2008-as globális válság előtt az állam eladósodottsága és a lakossági devizahitelek felhalmozása sérülékennyé tette az országot, addig a költségvetési folyamatok tartós stabilizálódásával, a gazdaság külső és belső egyensúlyának helyreállításával, ezen belül a devizahitelek forintosításával sikerült újból visszanyerni a pénzügyi stabilitást. Mindezen fejlemények a vállalatok kockázataira és finanszírozási költségeire is mérséklő hatást gyakorol, miközben termékeik és szolgáltatásaik számára bővülő piacot biztosít.

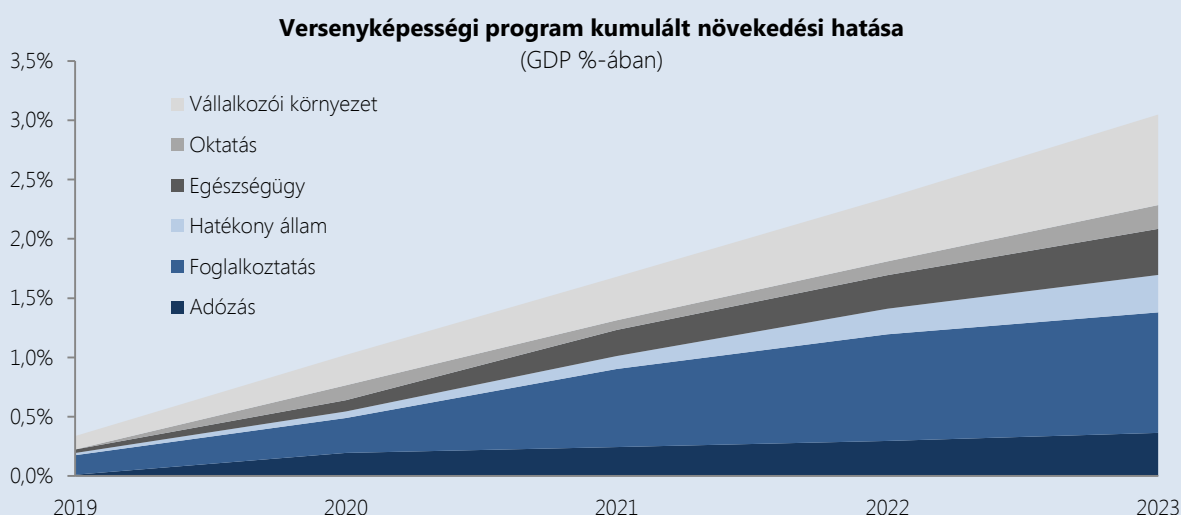
Az elmúlt években a magyar gazdaságban tapasztalható lendületes növekedés leginkább szembetűnő módon a munkaerőpiacot érintette. Mind a foglalkoztatás, mind a munkapiaci aktivitás európai összehasonlításban kiemelkedő mértékben emelkedett. Ugyanakkor a kedvező eredmények egyben komoly kihívást is jelentenek. A munkaerőpiac egyre több területén (mind földrajzi, mind szektorális értelemben) alakult ki munkaerőhiány, amelyben a magánszektor bővülő munkaerő-kereslete mellett fontos szerepet játszik a magasabb jövedelmet kínáló nyugat-európai munkaerőpiacok erős elszívó hatása is. Jelenleg egyre több vállalkozás tekint a megfelelő munkaerő hiányára termelést korlátozó tényezőként. Az ország növekedési képességének megőrzésének szempontjából – valamint ezen túlmutatóan társadalmi-demográfiai okokból is – kulcsfontosságú, hogy mind mennyiségében, mind minőségében megfelelő munkaerő álljon rendelkezésre.

A gazdaságpolitikai helyzetértékelés alapján a versenyképességi program hat strukturális intézkedési területet vázolt fel:

- *Foglalkoztatás:* A Magyarországhoz hasonló népességszámú országokban még mindig magasabb a foglalkoztatottak száma, ami azt mutatja, hogy a hazai gazdaságnak komoly munkaerő-tartalék áll rendelkezésére. Elsősorban a veszélyeztetett korcsoportok (fiatalkorúak, kismamák, idősebb munkavállalók) esetében tűnik lehetségesnek az előrelépés, de hosszabb távon arra kell felkészülni, hogy a képzettségi szint emelésére helyeződik át a fókusz. Ebben a folyamatban jelentős szerep hárul a Kormányhivatalok foglalkoztatási osztályaira, valamint a kereskedelmi és iparkamarákra.
- *Vállalati környezet:* A vállalkozások hosszabb távú, kölcsönös bizalomra épülő kapcsolata az állami szektorral kiemelt jelentőséggel bír. A vállalati környezet átalakítása során nagyobb hangsúlyt kell fektetni a magasabb hozzáadott értékű termelésre. A 2017-ben kibővített Digitális Jólét Program, a DJP 2.0 megvalósítása keretében az idén, illetve jövőre elfogadásra kerülő több mint 20 új fejlesztési javaslat és ágazati stratégia a magyar gazdaság, az állami működés és a társadalom szinte valamennyi területén kijelöli a digitalizációt támogató digitális fejlesztéseket. A következő szakasz, a DJP 2030 Stratégia célja, hogy a pontos szervezeti működést és feladatrendszert határozza meg a digitális állam, az adatpolitika, az adatvagyon, a robotizáció, a hálózatkutatás, a kompetencia-fejlesztés, a megfizethető hozzáférés és a kkv-k digitalizációjának területein.
- *Adózás:* A költségvetési mozgástér tágulásával az adószervezeten belül lehetővé válik a munkára rakódó és a beruházásokat visszafogó terhek csökkenése. Az ország munkamegtartó és tőkevonzó képességének

növelésében meghatározó szerepet kap az adózáshoz kötődő adminisztratív terhek lebontása, amelyek elősegítik a gazdaság termelékenységét, illetve fehéredését. A kis- és középvállalkozások részére elkészített adóbevallások gyorsabb és könnyebb ügyintézésel járnak, előmozdítva a vállalkozások jogkövető magatartását.

- **Közszféra:** A digitalizáció segítségével egyrészt bővül az állami szolgáltatások köre, másrészt újrászervezhetőek a munkafolyamatok. A minőségi szolgáltatások érdekében célszerű olyan eredményességi kritériumokat felállítani, amelyek alkalmasak lehetnek a teljesítmény előtérbe állítására.
- **Oktatás:** A folyamatosan bővülő tananyag súlyos terhet rak a felnövő generáció vállára. Az ismeretanyagok elsajátításában a következő időszakban a képesség-centrikus oktatásra helyeződik át a hangsúly. Ez olyan tudást feltételez, ami az elméleti összefüggések mellett a gyakorlatban is hasznosítható. A tanulók alkalmazkodóképességét a munkaadói igények erőteljes megjelenése is előmozdítja.
- **Egészségügy:** Az egészségügyi átalakítások középpontjába a betegségek megelőzése kell, hogy kerüljön. Ezt a különféle szűrőprogramok mellett az alapellátások fejlesztése, kapuóri szerepének megerősítése szolgálja. Ennek folyamánként a súlyos betegségek korai detektálása és így eredményesebb, egyben költséghatékonyabb gyógyítása válik lehetővé. Amennyiben betegellátásra kerül sor, az egészségügyi kezelések költséghatékonyágát szükséges szem előtt tartani, úgy, mint a rövid időtartamú ellátási formák igénybevételét. A korszerű gyógyításhoz a finanszírozásnak is igazodnia kell.

Forrás: PM-számítás

A versenyképességi programban szereplő akciópontok végrehajtása számottevő növekedési többletet eredményez. Számítások szerint a versenyképességi program végrehajtásával akár évi 0,7 százalékpontos növekedési többlet is elérhető. Az első években várható növekedési többlet nagyrészt a programok költségvetési vonzatainak közvetlen konjunkturális hatásaihoz köthető. Ugyanakkor a programpontok megvalósításával egyre erősödnek a közvetett, strukturális tényezőkből fakadó hatások, sőt a harmadik évtől kezdődően ezek a hatások dominálnak. A program szerkezetét tekintve a vizsgált horizonton a foglalkoztatáshoz, valamint a vállalkozói környezethez kapcsolódó pontok eredményezik a legnagyobb összesített növekedési hatást (1 százalék, illetve 0,8 százalék). Bár az adózást érintő programpontok költségvetési egyenlegre gyakorolt hatása e két tételéhez hasonló nagyságrendű, mégis a foglalkoztatási és a vállalkozási környezet programjainak növekedési többlete magasabb, köszönhetően az általuk kifejtett erős strukturális hatásoknak. Mindemellett fontos megjegyezni, hogy ugyan eredményeik lassabban érnek be, de tízéves időhorizonton már az oktatáshoz és az egészségügyhöz kapcsolódó fejlesztések növekedési hatásai fognak mind abszolút mértéküket, mind arányaikat tekintve is meghatározóak lenni. A versenyképességi program végrehajtása az első három évben GDP-arányosan 0,2-0,4 százalékkal terheli meg a költségvetés egyenlegét, ugyanakkor az ezáltal elérhető magasabb növekedési pályához a nagyobb adóalapokon keresztül kapcsolódó bevételek 2022-re kiegyensúlyozhatják, 2023-tól pedig már többletbe is fordíthatják a versenyképességi program költségvetési hatásait.

2.2.1. Külgazdaság

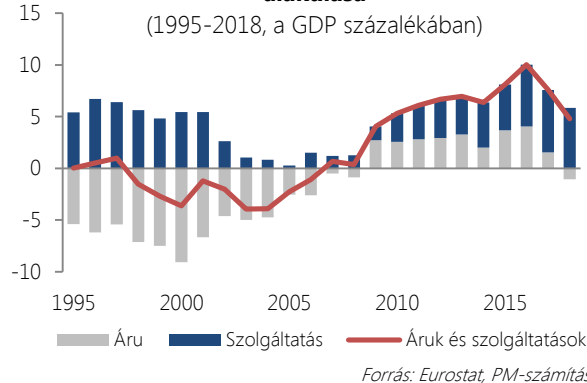
2018 első felében még viszonylag élénk külső kereslet érvényesült, amely támogatta a kivitel dinamikus növekedését. Ezzel párhuzamosan az import szintén jelentős bővülést ért el a globális termelési láncokba való beágyazottságnak, illetve a bővülő belföldi keresletnek köszönhetően. A tavalyi év során az export volumene 4,7, míg az importé 7,1%-kal növekedett éves alapon, miközben a külkereskedelem szerkezete kiegyensúlyozott maradt.

Export oldalon a tavalyi év során a szolgáltatások 6,3%-kal bővültek, amely – az elmúlt hat évhez hasonlóan – meghaladta az áru kivitel 4,3%-os növekedését. A szolgáltatások jelentős bővülésének hátterében elsősorban a turizmus és a szállítás, azon belül is a légi szállítás növekedése állt. Az áru kivitel esetében a főcsoportok közül a gépek és szállítóeszközök esetében gyorsult az export bővülésének üteme, míg az élelmiszerek, italok, dohány esetében a kivitel volumene mérséklődést mutatott az előző évhez képest.

Import oldalon a szolgáltatások 5,9%-kal, míg az árubehozatal 7,3%-kal növekedett az előző évhez képest. A szolgáltatásimport bővüléséhez jelentős mértékben hozzájárult a szállítás, illetve az üzleti szolgáltatások növekedése. Az árubehozatal esetében a növekedés legfontosabb mozgatórugója a feldolgozott termékek, illetve a gépek és szállítóeszközök importjának jelentős emelkedése volt. A beruházások lendületes 17%-os bővülése a magas importvonzathoz köthetően jelentősen hozzájárulhatott a behozatal kivitelt meghaladó dinamikájú növekedéséhez.

A fenti folyamatok következtében a külkereskedelmi egyenleg többlete mérséklődött a 2016-os rekordév után (2.7. ábra), de nemzetközi összevetésben továbbra is magas szinten áll, a GDP 4,8%-át tette ki a tavalyi évben. Ebben főként az áruforgalmi többlet csökkenése játszott szerepet, amelyre legnagyobb hatással az energiaszámla emelkedése bírt, ezt követi a feldolgozott termékek, valamint a gépek és szállítóeszközök egyenlegének romlása. Mindezek eredményeként a nettó export negatívan járult hozzá a GDP növekedéséhez.

2.7. ábra: A külkereskedelmi egyenleg alakulása

Előretekintve a külkereskedelem további bővülése várható a következő években (2.8 ábra). Az export szempontjából bár kedvezőtlen, hogy a külső kereslet kevésbé támogatja a bővülést, ugyanakkor a már bejelentett, az elkövetkező évek során megvalósuló, több mint 3000 milliárd forint összértékű vállalati nagyberuházások révén jelentősen, világpiaci részesedést is növelően bővíthet az exportteljesítmény. Emellett a járműiparban a tavalyi évben a termelést átmenetileg hátráltató tényezők oldódása is segítheti az export növekedését.

2.8. ábra: Az exportteljesítmény alakulása

Az import esetében egyrészt meghatározó, hogy a foglalkoztatás folytatódó emelkedése és a bérek növekedése következtében stabil fogyasztásbővülés várható. Emellett a vállalatok aktivitása, valamint az európai uniós források lehívásának eredményeként a beruházások növekedése továbbra is lendületes maradhat. Az élénk belső kereslet jelentős importigénnyel jár, amit kiegészít a szintén dinamikus exporttevékenység importvonzata is. Mindezek eredményeként a nettó export 2019-ben még negatívan járulhat hozzá a GDP-növekedéshez, ám ezt követően tartósan pozitívan alakulhat.

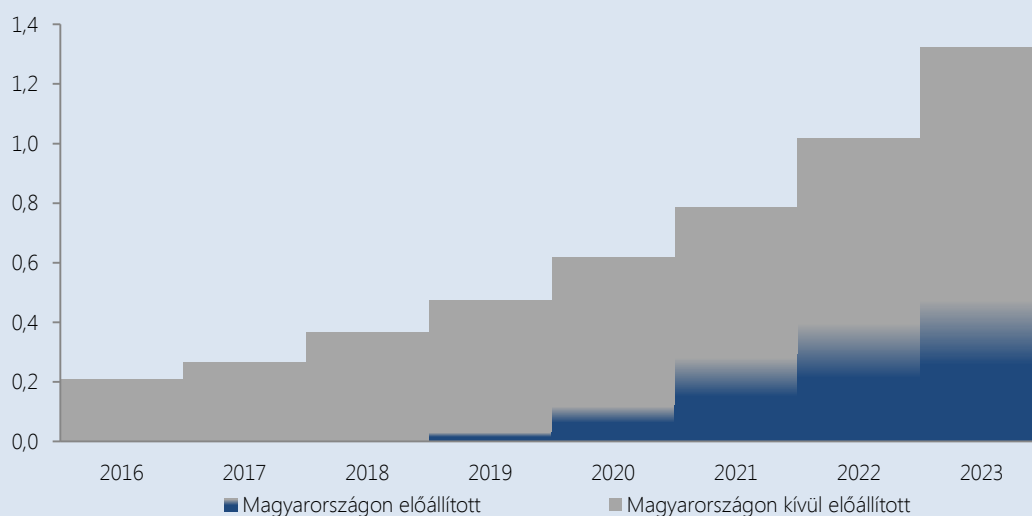
3. számú keretes írás: Lépést tartva a fejlődéssel – Akkumulátor gyárak kiépülése Magyarországon

A járműiparban az elmúlt években jelentős technológiai változások indultak el, amelynek középpontjában az elektromos hajtású autók térnyerése áll. Az innovációknak köszönhetően egyre inkább megfizethetőbbé váló alternatívát képezve az elektromos járművek elterjedése egyben mérsékelheti az olajfüggőséget, illetve a fosszilis energia felhasználását és ezáltal – különösképp a lakókörnyezetek közelében – a szén-dioxid és egyéb káros anyag emissziót. Az elektromos hajtású autók kulcs- és egyben legdrágább eleme az akkumulátor, amely iránti kereslet várhatóan robbanásszerűen növekedni fog.

E tekintetben kedvező, hogy a biztos és egyben dinamikusan bővülő piaccal rendelkező akkumulátorgyártók közül három nagy szereplő – a magyar Kormány aktív befektetés-vonzó politikájának sikereként – hazánkban építi ki, illetve bővíti termelőkapacitásait. A GS Yuasa 8,8 milliárd forintos beruházással hozta létre gyárát Miskolcon, amelyben várhatóan idén júliusban kezdődik meg a tömeggyártás több mint félszáz fős létszámmal. A japán gyártó terveiben szerepel a gyár területének további bővítése is. A Samsung SDI Gödön hajt végre 140 milliárd forint összértékű beruházást, amelynek köszönhetően 600 új munkahely jön létre. A vállalat 2020-ra további jelentős beruházásokat tervez, amelynek következtében 1500 főre nőhet a foglalkoztatottak száma. A dél-koreai székhelyű SK Innovation pedig Komáromban hajt végre közel 240 milliárd forint értékű beruházást. A gyár 2021-től évi 250 ezer elektromos autó akkumulátor-igényét lesz képes kielégíteni, továbbá 1000 új munkahelyet teremthet.

Az elektromos autó akkumulátorok európai eladásainak várható alakulása

(millió db)

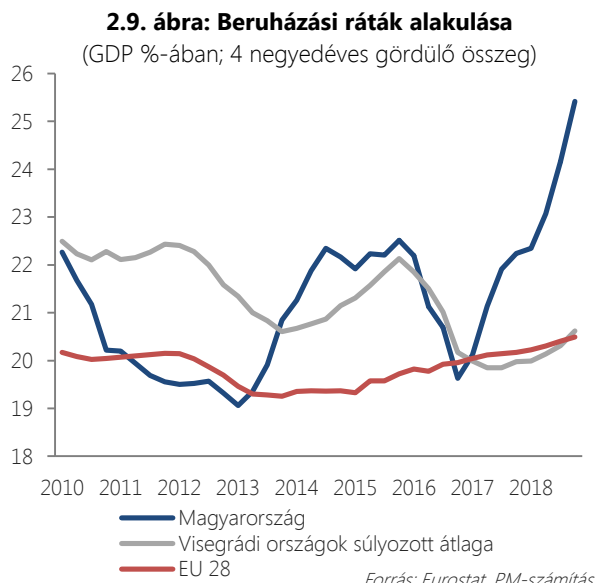

Forrás: Citi GPS, sajtóinformációk, PM-számítás.

Egyes elemzések szerint az elektromos autók európai piacán a 2018-ban regisztrált 400 ezer példány alatti eladási számok öt év alatt 3-4-szeresére növekedhetnek. Figyelembe véve a hazai és külföldi gyártók által bejelentett termelési kapacitásokat, valamint az akkumulátorok teljesítményének várható alakulását, a Magyarországon termelő üzemek jelentős szeletet vághatnak ki maguknak az európai akkumulátor eladásokból az elkövetkezendő években. Bár a kialakításra kerülő kapacitások pontos mértékét bizonytalanság övezi, azonban az eddigi bejelentések alapján arra lehet következtetni, hogy az elkövetkező években európai szinten Magyarország az akár egyharmadot is meghaladó részesedésével meghatározó tényező lesz az elektromos jármű-akkumulátor gyártók piacán.

2.2.2. Beruházás

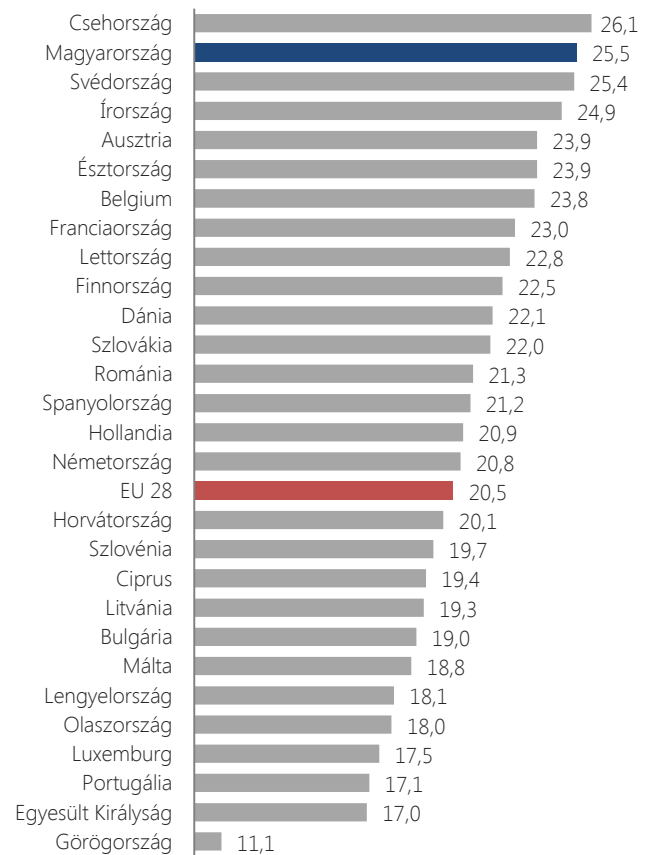
2018 során több mint 10 700 milliárd forint értékű fejlesztés valósult meg Magyarországon, amelynek eredményeként a beruházási aktivitás 16,5%-kal múlta felül a megelőző évit. Ennek köszönhető, hogy hazánk beruházási rátája 25,5%-ra ugrott, amivel a második helyen szerepel az Európai Unió országok rangsorában. Ez azért is kedvező, mert nemzetközi példák, illetve a historikus hazai tényadatok alapján 25% körüli beruházási rátával biztosítható a gazdaság tartósan 4% feletti növekedési üteme.

Mindazonáltal a gazdaság növekedési képességét illetően nagyságuk mellett lényeges a beruházások összetétele is. E tekintetben a vállalati termelő beruházások – amelyek nagyrészt gépberuházások – elsődleges fontosságúak, ugyanis az alkalmazásuk hazánk potenciális növekedésére is kedvező hatást gyakorolnak. Éppen ezért lényeges, hogy a beruházások elmúlt időszakai növekedése kiegyensúlyozott: az építési és a – termelési kapacitásokat közvetlenül növelő – gép jellegű fejlesztések emelkedésében is kétszámjegyű dinamikát regisztráltak. A nemzetgazdasági ágak mindegyikét érintő bővülés középtávon is megerősíti a kedvező gazdasági kilátásokat, ugyanis a fejlesztések a kapacitások kiépülése után, a termelés beindulásával

ismételten lökést adnak a konjunktúra-folyamatoknak.

2.10. ábra: Beruházási ráták alakulása 2018-ban
(GDP %-ában)

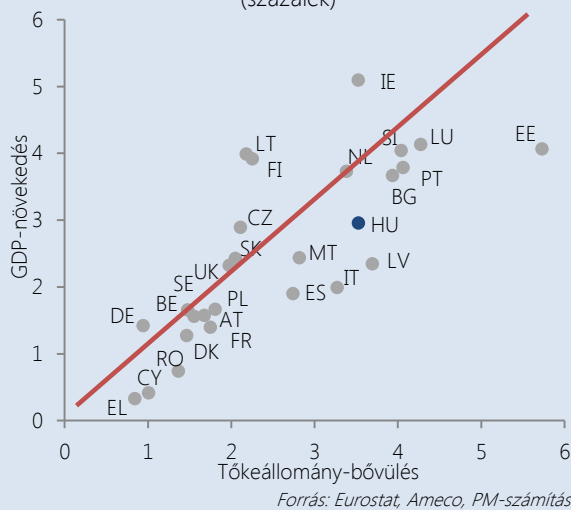

Kiemelendő, hogy mindhárom szektor teljesítménye hozzájárult a kiugró bővüléshez. Az elmúlt időszak lendületes felívelésében egyfelől jelentős szerepet játszottak a privát szektor fejlesztései, ugyanis a tavalyi év során nominálisan 22%-kal emelkedett a háztartások és a vállalatok beruházási aktivitása együttvéve. Kedvező, hogy a legnagyobb, több mint egynegyed súllyal rendelkező feldolgozóipar beruházásai 2018 egészében 6,3%-kal bővültek nagyrészt a járműgyártáshoz és annak beszállító ágazataihoz kapcsolódó fejlesztések eredményeként. Továbbá a felfutó lakásépítéseknek és a bérbeadást szolgáló üzleti célú fejlesztéseknek köszönhetően az ingatlanügyletek ág beruházási teljesítménye is 17%-kal emelkedett a tavalyi év során.

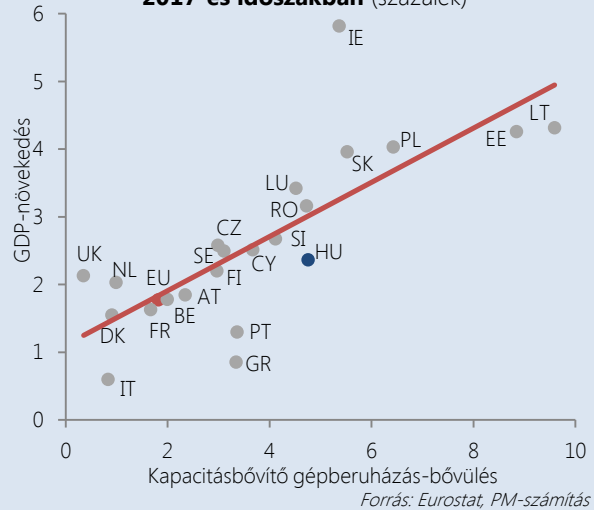
4. számú keretes írás: Gépberuházás mint a hosszú távú növekedés húzóereje

Az elmúlt évek során a magyar növekedési modellben hangsúlyos volt a foglalkoztatottság bővülése, miközben a beruházások hozzájárulása a gazdaság teljesítményéhez ingadozó volt. Ugyanakkor a hosszútávon fenntartható gazdasági növekedéshez a termelékenység folyamatos javulása elengedhetetlen. A termelékenység javításának egyik legkézzelfoghatóbb útja a tőkeállomány bővítése, ugyanis annak emelkedése szinte egy az egyben a fejlettség növekedésében is megjelenik. Ez alapján elmondható, hogy a fenntartható növekedés fontos sarokkövei a beruházások. A tapasztalatok szerint a beruházási ráta nagysága – azaz a bruttó állóeszköz-felhalmozás aránya a GDP-hez viszonyítva – hosszabb távon meghatározza a gazdaság növekedési képességét.

A GDP-növekedés és a tőkeállomány-bővülés közötti kapcsolat a 2000-2018-as időszakban
(százalék)

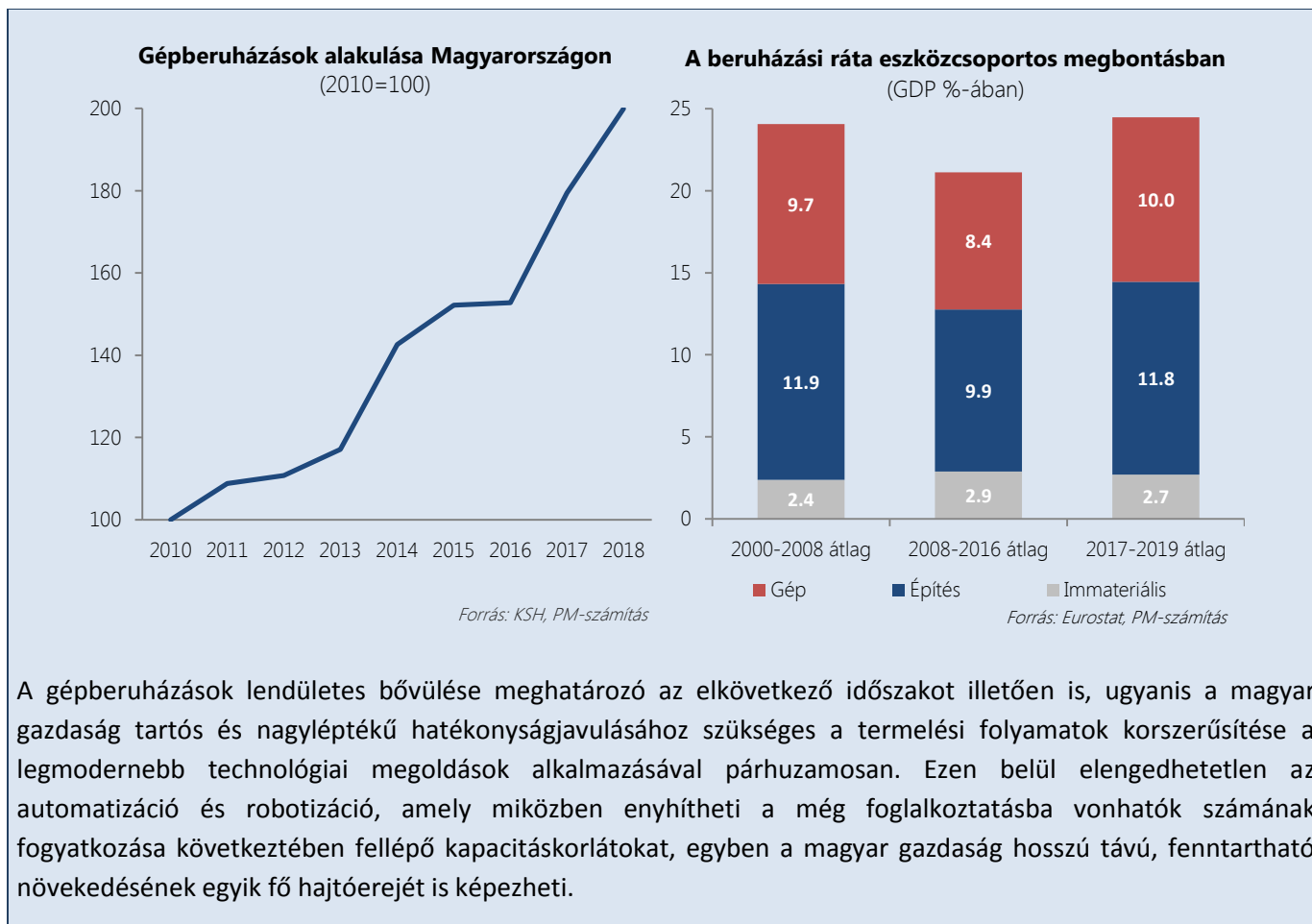

A GDP növekedés és a kapacitásbővítő gépberuházás-bővülés közötti kapcsolat a 1996-2017-es időszakban
(százalék)

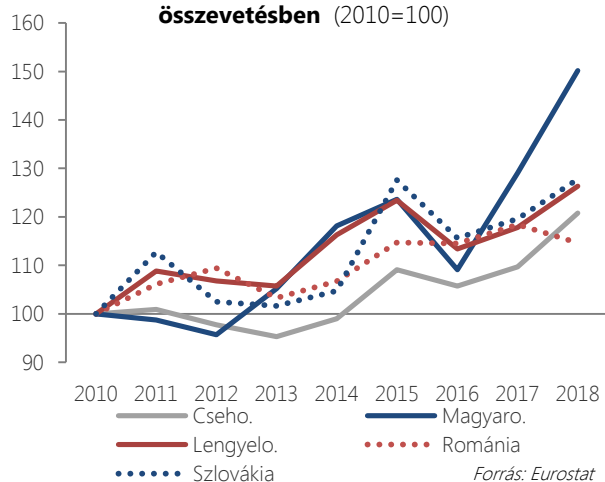

Mindazonáltal a gazdaság növekedési képességét illetően lényeges a beruházások összetétele is. Fontos, hogy a beruházási ráta emelkedése minél nagyobb részben a vállalati projektekhez köthető kapacitásbővítéseken keresztül valósuljon meg, ugyanis ez biztosítja a privát szektor termelékenységének javulását a hatékonyabb eszközökön, gépeken és az automatizáláson keresztül. Nemzetközi adatok is alátámasztják, hogy nagyobb növekedési képességet eredményeznek a kapacitásbővítő fejlesztések, ezért kedvező, hogy a magyar gazdaságban már nyolc éve tart a gépberuházások bővülése, amelynek eredményeként volumenük 2010 óta megduplázódott. Ennek köszönhetően a 2017-2019-es időszakban hazánk gépberuházási rátája átlagosan 10%-on áll, amelyre utoljára a 2000-es évek elején volt példa.

A modern gépberuházásokon belül ki kell emelni a nagy hatékonyságú ipari robotokat, amelyek száma az elmúlt évtizedben világszerte dinamikusan növekedett. Ezek döntő többsége a járműgyártáshoz köthető, de jelentős a számuk az elektronikai iparban és a fémgyártásban is. Magyarországra a zászlóshajó járműipari beruházásokkal érkezett a legtöbb ipari robot: 2011-2012-ben a Mercedes kecskeméti egységébe, 2017-ben pedig a győri Audi Q3-as modellek gyártására felépített üzemébe. A Nemzetközi Robotikai Ügynökség adatai alapján 2017-ben több mint háromszorosára emelkedett a telepített ipari robotok éves összevetésben, így e tekintetben hazánk relatív kis mérete ellenére a 18. pozíciót foglalja el a globális rangsorban. Az elkövetkező években megvalósuló, autógyártáshoz köthető beruházások révén várhatóan tovább bővül a hazai robotállomány, amely a termelékenység-növelésen túlmenően enyhíti majd a feldolgozóipart érintő munkaerőhiányt is.

2.11. ábra: Bruttó állóeszköz-beruházások régiós összevetésben (2010=100)

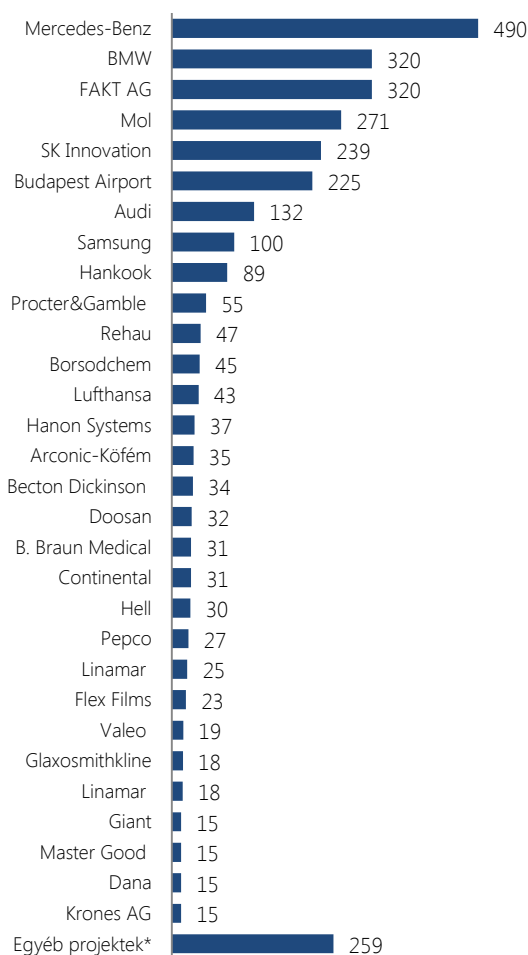
A vállalati kapacitásbővítéseket számottevően támogatja a tőkeköltségeket érdemben mérséklő, 2017-től 9%-ra csökkentett társasági adókulcs is, amely EU-szerte a legalacsonyabbnak számít, és egyben előretekintve is erősíti Magyarország tőkevonzó képességét. Ráadásul az elmúlt időszakban bejelentett nagyobb volumenű fejlesztések megvalósulását követően, a termelő kapacitások jelentős bővülésén keresztül hazánk

exportteljesítménye is érdemben gyarapodik majd. Csupán ezeknek a vállalatoknak folyamatban lévő beruházásai meghaladják a 3 000 milliárd forintot, ami az éves hazai GDP 7%-át kitevő összeg (2.12. ábra). Középtávon, a beruházások révén megvalósult többletkapacitások a fokozatos feljutásuk után éves szinten mintegy 9 000-15 000 milliárd forinttal emelhetik hazánk exportteljesítményét, amely a jelenlegi éves magyar árukivitel nagyságrendileg 27-45%-át jelenti. Mindent egybevéve az elkövetkező években a fenti beruházások összességében egy egyszeri 9-12 százalékpontos lendületet adhatnak a magyar gazdaság növekedési üteméhez.

Magyarország tőkevonzó képességének folyamatos erősödését tükrözik a Nemzeti Befektetési Ügynökség (HIPA) által kezelt projektek is. Ezek alapján a HIPA 2018-ban kiemelkedő sikert ért el, amelynek következtében 98 projekt kapcsán született pozitív befektetői döntés Magyarország vonatkozásában. Ezen beruházási projektek eredményeként a következő években több mint 4,3 milliárd euró tőkebefektetésre kerül sor, ami 23%-os

növekedést jelent 2017-hez képest, illetve 17 ezer új munkahely jön létre hazánkban. A járműiparban, az elektronikai, valamint szolgáltatóipari területen megjelenő új szereplők, valamint meglévő vállalatok jelentős méretű beruházásai a magas hozzáadott értékű tevékenységek megvalósítását célozzák Magyarországon. Kiemelendő, hogy a 2018-as beruházási tendenciákat a nemzetközi felmérések is alátámasztják: a befektetési témákra szakosodott Site Selection Global Best to Invest 2018-as jelentése alapján Magyarország a világ 10 legjobb befektetési célországa közé került.

2.12. ábra: Elmúlt időszakban bejelentett nagy volumenű beruházások
(milliárd forint)

* Hamburger Hungária (14), Bosch (14), Erbslöh (14), Mondy (13), AVL (13), Alföldi Tej (12), Siemens (10), Le Bélier (10), ECM-Clean (10), GS Yuasa (9), CooperVision (8), Árkut Kft. (8), Güntner (8), Egis (7), Leier Hungária (7), SAPA Profiles (7), Sanmina (7), Hauni (6), Ravaber (6), Qualitative Production (6), Bourgogne Gastronomie (6), Itron (6), Csaba Metál (6), Evosoft (5), Teva (5), ADA (5), Magnus Aircraft (5), F. Segura (4), Vestfrost (4), Ten Pao (4), Zalaco Sütőipar (4), Béres (3), Diehl Aviation (3), Eissmann (2)

Forrás: HIPA, Sajtóinformációk

bejelentett számos nagy volumenű – főleg az autóipart és a beszállítói hálózatot érintő – fejlesztés fokozatos felfutása várható, a kis- és középvállalkozások beruházási aktivitását pedig az alacsony hozamkörnyezet és a kedvező üzleti klíma mellett a gazdaságfejlesztésre becsatornázott uniós források felgyorsított allokálása és 2019-től az MNB Növekedési Hitelprogramja (NHP fix) is támogatja.

A háztartások beruházásait tekintve megállapítható, hogy a 2016-os fordulatot követően 2017 és 2018 során is folytatódott a lakáspiac lendületes bővülése. A stabilan alacsony kamatkörnyezet és a lakosság foglalkoztatási és jövedelmi helyzetének tartós javulása mellett a Kormány által meghozott intézkedések is jelentős lökést adtak a lakáspiaci folyamatoknak. Ennek eredményeként az új építési engedélyek és egyszerű bejelentések számának elmúlt évek során megfigyelt emelkedése már számottevően megjelenik a lakásépítések megugrásában is. A tavalyi év során összesen 17,7 ezer lakás épült az országban, amely 23%-os bővülést jelent a megelőző évhez viszonyítva. Egyfelől a keresletoldali élénkülést erősíti, másfelől a háztartások kiszámítható, prosperáló jövőbe vetett bizalmát mutatja, hogy 2018-ban 850 milliárd forintba emelkedett az új lakáshitelek összértéke, amely 31%-os növekedést jelent éves összevetésben.

A lakáspiac fellendüléséhez döntő mértékben járult hozzá a Családi Otthontermelési Kedvezmény. 2019 februárjával bezárólag összesen 99 ezer háztartás kérelmét fogadták be a bankok, 288 milliárd forint értékben, ami az éves hazai GDP 0,7%-át megközelítő összeg. A befogadott kérelmeknek köszönhetően a 2016. január-2019. február időszakban már a 248 milliárd forintot is meghaladta a 80 ezer családnak CSOK keretében kifizetett támogatás összértéke. Ezen belül új lakás építésére vagy vásárlására már több mint 24 ezer családdal, mintegy 168 milliárd forint értékben történt szerződéskötés.

Előretekintve a háztartások beruházásait illetően, az átadott lakások száma várhatóan tovább fog erősödni a 2019-2020-as időszakban, ugyanis az elmúlt 3-4 évben tömegesen megkezdett építkezések jelentős része még nem jutott el a befejezésig. Míg a 2015-2018-as időszakban összesen közel 120 ezer engedély kiadására került sor, addig mindössze 50 ezer lakás

A versenyszféra beruházásnövekedése várhatóan folytatódik az előrejelzési horizonton, ugyanis a nagyvállalatok tekintetében az elmúlt időszakban

épült fel ez idő alatt, így az elkövetkező negyedévek során a lakásépítések számában felzárkózás várható. Mindezt a lakáspiaci felmérések is megerősítik, amelyek alapján a lakosság lakásépítési és lakásvásárlási szándéka együttesen a válság előtt volt utoljára olyan magas, mint 2019 elején.

A kedvező folyamatokat támogatja a Családvédelmi Akcióterv részeként a Családi Otthonteremtési Kedvezmény kibővítése. Ezen belül egyfelől a Falusi CSOK keretei között a kedvezményezett kistelepüléseken használt lakás és ház vásárlására, illetve a megvásárolt ingatlan felújítására, korszerűsítésére és kibővítésére kaphatnak támogatást a családok. Másfelől bővül a CSOK kedvezményes hitele is, ugyanis 2019 közepétől kezdődően már a két- és többgyerekes családok használt lakás vásárlására is felhasználhatják. A lakásépítések további bővülését ösztönzi, hogy – a kedvezményes lakásáfa alkalmazását érintő kormányzati döntés hatására – a kapacitáskorlátokkal szembesülő építőipari vállalkozások a 2018. november 1-je előtt már építési engedéllyel rendelkező lakásberuházásaikat 2023 végéig 5%-os áfakulccsal értékesíthetik, így a lakásépítések növekedési hozzájárulása időben elnyújtottabban érvényesülhet.

Az állami beruházások dinamikáját az elmúlt időszakban és az előrejelzési horizonton is számottevően meghatározza a 2014-2020-as uniós költségvetési ciklus forrásainak allokálása. Ebből a pénzügyi keretből 2019. március végéig már több mint 5 700 milliárd forint kifizetésre került hazánkban, amely hozzájárult ahhoz, hogy az állami beruházások 2018 során nominálisan 40%-kal emelkedtek éves

összevetésben. Ezen belül részben a rend- és honvédelmi projekteknek a hatására a közigazgatásban 35%-kal, a fekvőbeteg-ellátáshoz kötődő fejlesztések révén az egészségügyben 31%-kal, illetve többek között a felsőoktatásban megvalósult projektek eredményeképpen az oktatásban 14%-kal bővült a beruházások volumene a tavalyi évben. Továbbá a dinamikus köz- és vasúti infrastruktúra-fejlesztések következtében 34%-kal emelkedett a szállítás-raktározás ágazat beruházási aktivitása, amely azért különösen kedvező, mert ezek a projektek amellet, hogy fokozzák a gazdaság tőkevonzó képességét, a munkaerő-mobilitás elősegítése szempontjából is kiemelt jelentőséggel bírnak.

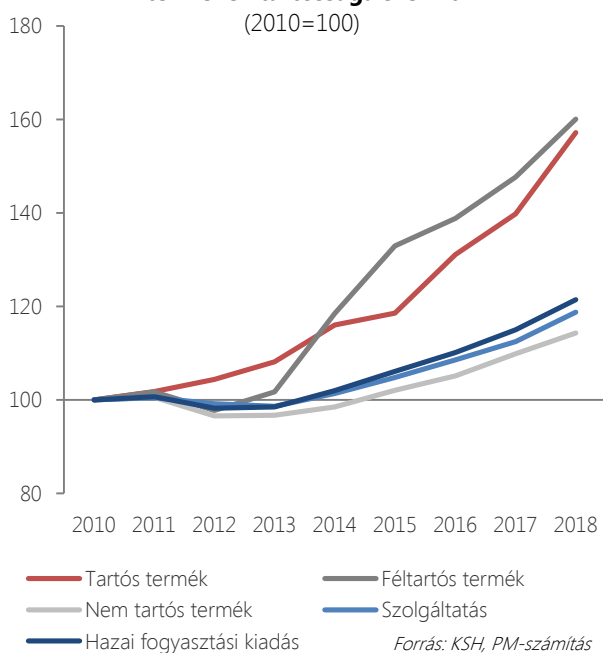
A 2014-2020-as EU-s költségvetési periódusban Magyarország számára 25 milliárd euró értékben állnak rendelkezésre a Strukturális és Beruházási Alap (ESIF) forrásai, amely összeg megközelítőleg a hazai GDP 2,9%-át teszi ki a hét éves időszak egészét tekintve. Ezek a projektek még további 4,6 milliárd euró hazai társfinanszírozással egészülnek ki. 2018 végéig összesen 30,8 milliárd euró értékben született döntés a projektekről, amely a teljes 29,6 milliárd eurós keret 104%-át jelenti, ugyanakkor 8 milliárd euró került ténylegesen elköltésre a gazdaságban. Mivel ez a rendelkezésre álló források 27%-át teszi ki, megállapítható, hogy a fennmaradó öt évben fog az uniós transzferek megközelítőleg háromnegyede realizálódni a gazdaság teljesítményében, ugyanis a 2014-2020-as időszak forrásainak felhasználására még 2023 végéig van lehetőség az ún. n+3-as szabály miatt. Ez alapján megállapítható, hogy az uniós transzferek a 2019-2023-as időszakban folyamatosan erősítik majd a beruházási teljesítményt.

A kedvező beruházási folyamatokat erősítik a Program a versenyképesebb Magyarorszáért keretei között meghatározott növekedéstámogató intézkedések is. A közzsféra versenyképességet fokozó fejlesztései pozitív externális hatásuk révén kedvezően hatnának hazánk tőkevonzó képességére. Az üzleti környezet javítását célzó, valamint az adóadminisztráció-csökkentést támogató intézkedések is ösztönzően érintenék a vállalati projekteket, amelyek többletberuházásokat indukálnának. Az így megvalósuló fejlesztések növelnék a rendelkezésre álló működő tőke mennyiségét, ami a kínálat hosszú távú emelkedését is eredményezné.

2.2.3. Fogyasztás

2018-ban folytatódott a háztartások fogyasztásának dinamikus bővülése. A kedvező jövedelmi tendenciáknak köszönhetően a magyar gazdaság növekedéséhez az elmúlt időszakban egyre erőteljesebb volt a fogyasztás hozzájárulása. Ebben fontos szerepet játszott, hogy egyrészt – a 2016 novemberi bér- és adómegállapodás eredményeként – kétszámjegyű dinamikával növekedtek a bérek. Másrészt a bővülő, 4,5 millió főt meghaladó foglalkoztatás is emelte a munkajövedelmeket, pozitívan befolyásolva a háztartások fogyasztását. Mindemellett a fogyasztás bővülését számos kormányzati intézkedés is támogatta, úgymint a téli rezsicsökkentés, a halhús, sertésbelsőség, Braille kijelzők és nyomtatók, valamint az internet és egyes éttermi szolgáltatások áfájának mérséklése, valamint a közsféra egyes területeit célzó béremelések. Mindezek eredőjeként 2018-ban 5,3 százalékkal nőtt a háztartások fogyasztási kiadásának volumene.

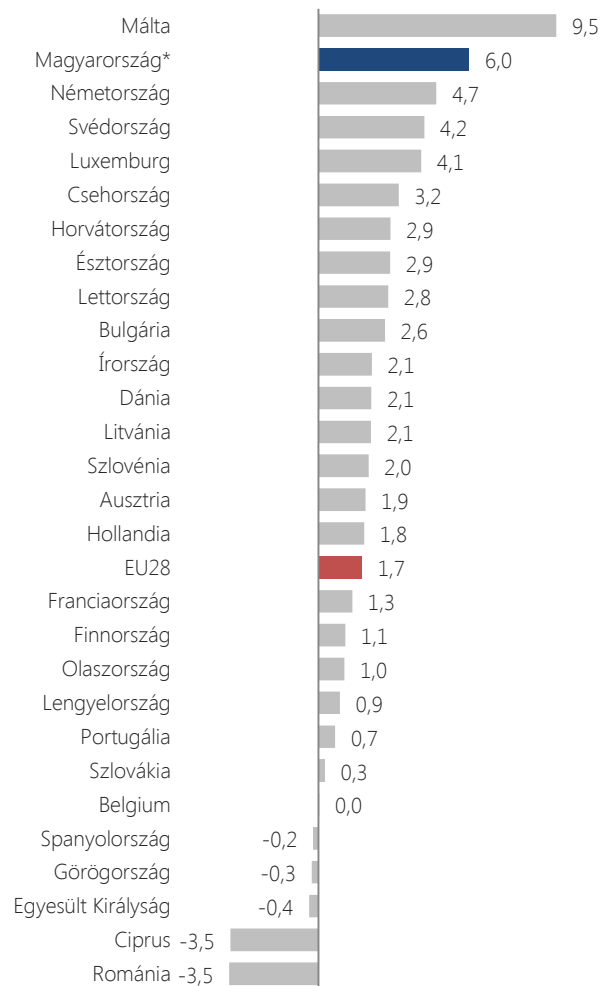
2.14. ábra: A hazai fogyasztási kiadás alakulása a termékek tartóssága szerint

Egyfelől az erős fogyasztói bizalmat, másfelől az emelkedő jövedelmek hatását jelzi, hogy a hazai fogyasztásbővülés egyre nagyobb hányada a tartós- és féltartós termékek vásárlásához köthető összhangban a lakáspiac felfutásával. Emellett a szolgáltatások fogyasztása is 5,6 százalékkal bővült éves alapon, melyre utoljára a 2000-es évek elején volt példa (2.14. ábra).

2.15. ábra: Háztartások GDP-arányos megtakarítási rátája 2018 harmadik negyedévében

(négy negyedéves átlag, százalék)

* 2018-as adat

Forrás: Eurostat, PM-számítás

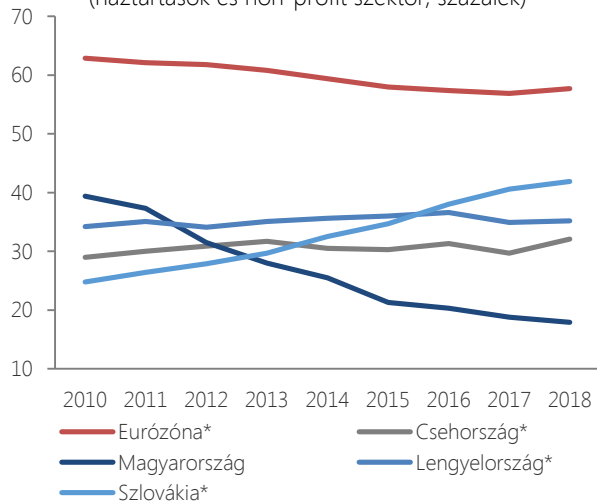
Mindazonáltal – egyben jövőbeni növekedési tartalékok képezve – a fogyasztási kiadások növekedési üteme az elmúlt években elmaradt a reáljövedelmek bővülésétől. Ennek oka, hogy a lakosság fogyasztási döntéseiben továbbra is meghatározó szerepe van a korábban felhalmozott adósságok leépítésének, valamint az emelkedő pénzügyi tudatossághoz is köthető óvatossági megtakarításoknak. Ezek következtében a háztartások megtakarítási rátája nemzetközi összevetésben továbbra is magas szinten, a GDP 6 százaléka körül alakul (2.15. ábra).

A növekvő reálbérekkel, a kedvező kilátásokkal és az alacsony hitelkamatokkal összhangban 2018-ban 7,3 százalékkal bővült a háztartások hitelállománya. Az új lakáshitel-kibocsátás 31 százalékos emelkedést mutat

2017-hez képest, így nominálisan elérte a 2008. évi szintet. Az erőteljes növekedés ellenére ugyanakkor a hitelpiac további növekedési potenciált jelent az elkövetkező évekre vonatkozóan, ugyanis a GDP arányos hitelállomány elmarad mind a régiós országok, mind az eurózóna átlagától. (2.16. ábra)

2.16. ábra: Háztartások GDP-arányos hitelállománya régiós összevetésben

(háztartások és non-profit szektor, százalék)

*2018. harmadik negyedéves adatok

Forrás: Eurostat, PM-számítás

Előretekintve a háztartások fogyasztásának további erősödését több tényező is támogatja. Egyrészt a folytatódó dinamikus bérfelzárkózás és foglalkoztatottság-bővülés jövedelemoldalról alapozza meg a fogyasztás bővülését. Másrészt a népesedési fordulat elérése érdekében elindított Családvédelmi Akcióterv is kedvező hatást gyakorolhat a lakossági fogyasztásra. Harmadrészt a Program a versenyképesebb Magyarországgért egyes intézkedései is a lakosság rendelkezésre álló jövedelmének növekedése irányába hatnak. Mindemellett bár továbbra is magas szinten maradván, kis mértékben csökkenhet a szektor megtakarítási rátája, amely szintén hozzájárulhat a fogyasztás bővüléséhez. Összességében 2019-ben 4,8 százalékos fogyasztásbővülés várható, továbbá a kedvező trend előreláthatóan a következő években is fennmarad.

2.3. MUNKAERŐPIAC

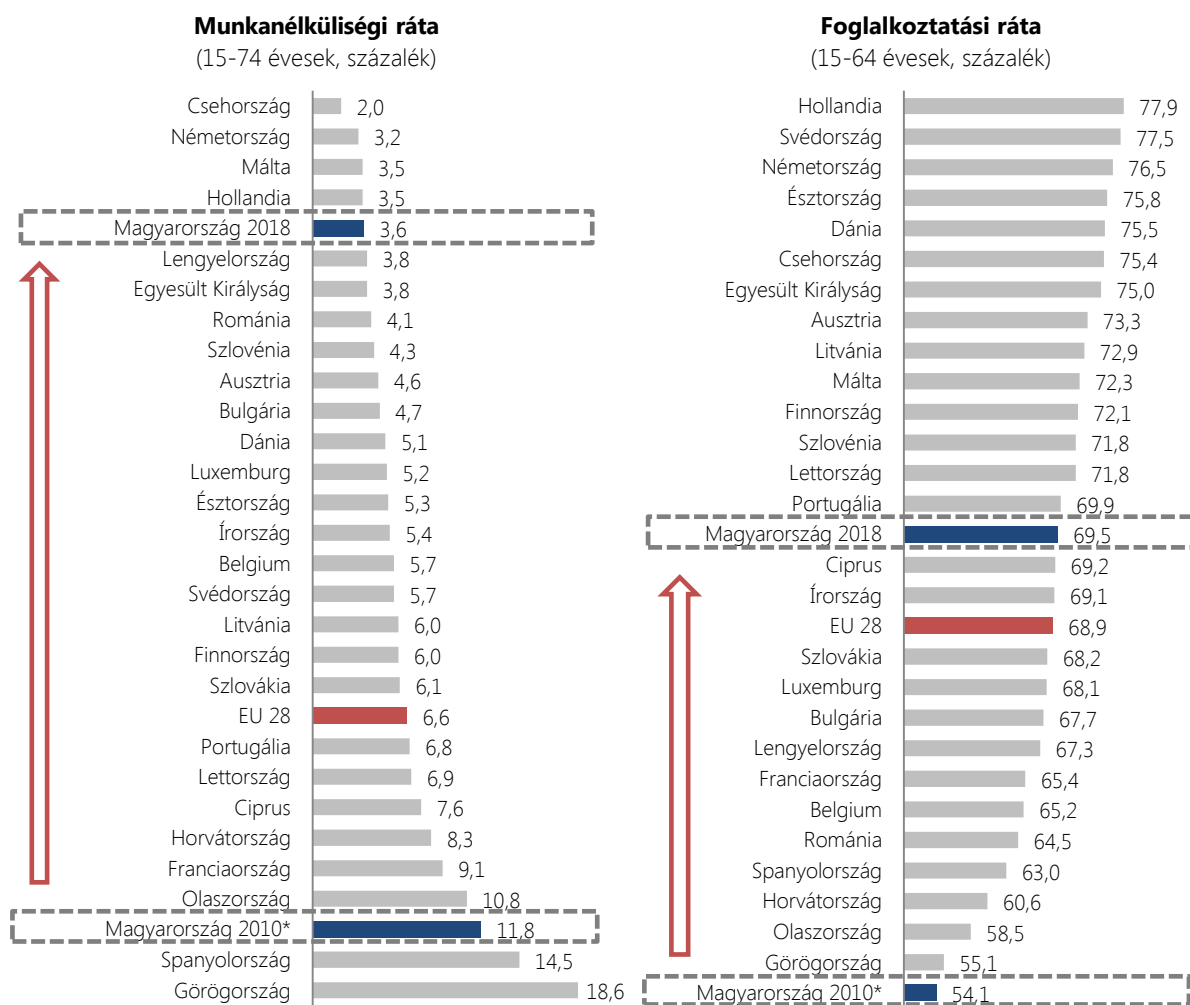
2.3.1. Foglalkoztatás

A 2010 óta végrehajtott reformoknak és a 2013-as növekedési fordulatnak köszönhetően már közel kilenc éve tart a foglalkoztatás bővülése. Az elmúlt években a munkaerőpiac fontos szerepet játszott a gazdaság növekedésében. A foglalkoztatás és az aktivitás emelkedése európai összehasonlításban is kiemelkedő, jelentős eredménynek tekinthető, hogy ennek következtében a legfrissebb, 2019. februári adatok szerint a 20-64 éves korosztályban a foglalkoztatási ráta elérte a 75%-os szintet, amely megegyezik az Európa 2020 stratégiában kitűzött céllal. Kedvező továbbá, hogy a 2010-ben a következő 10 évre meghatározott 1 millió fős foglalkoztatásbővülés időarányos része is teljesült. Emellett a hazai munkanélküliségi ráta értéke 2018. utolsó negyedévére az ötödik legkedvezőbbé vált az Európai Unióban (2.17. ábra).

A kormányzati intézkedések hatására 2018-ban az aktivitási ráta további emelkedést követően elérte a 71,9%-ot, amely a foglalkoztatás bővülése és a munkanélküliségi ráta 3,6%-ra csökkenése mellett következett be. A foglalkoztatottak számának 48 ezer fős bővülése mellett 2018-ban 46 ezer fővel csökkent a közfoglalkoztatottak száma. Utóbbinak és az 1 évnél rövidebb ideig külföldön munkát vállalók számának enyhe csökkenése következtében a korábbi évek tendenciáját folytatva jelentősen, közel 100 ezer fővel (2,4%-kal) nőtt – a közfoglalkoztatottak és a külföldi munkavállalók nélkül számolt – hazai elsődleges munkaerőpiacon foglalkoztatottak száma (2.18. ábra).

2.17. ábra: Munkaerőpiaci mutatók az EU-ban

(2018 IV. negyedév, százalék)

*Magyarország 2010. I. né-ben a 21. helyen volt az EU rangsorban

*Magyarország 2010. I. né-ben a 28. helyen szerepelt az EU-ban

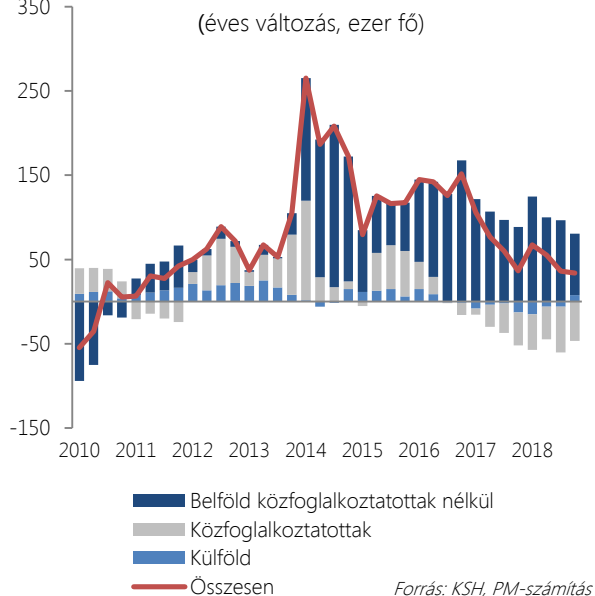
Forrás: Eurostat

A kedvező folyamatoknak köszönhetően a rendszerváltás óta nem látott szintre emelkedett a munkában állók száma, évközben meghaladva a 4,5 millió főt.

A pozitív eredményeket a gazdaság stabil növekedési pályára állása következtében megnövekvő munkaerő-kereslet mellett számos munkapiaci résztvevőt, illetve munkakeresletet ösztönző intézkedés alapozta meg: így többek között a személyi jövedelemadó csökkentése, a Munkahelyvédelmi Akció keretében nyújtott járulékkedvezmények, az álláskeresési támogatások átalakítása, a rokkantnyugdíjazás feltételeinek szigorítása, az effektív nyugdíjkorhatár emelése, az „Út a munkaerőpiacra” program, az Ifjúsági garancia program, továbbá a 2016 év végi bérmegállapodás.

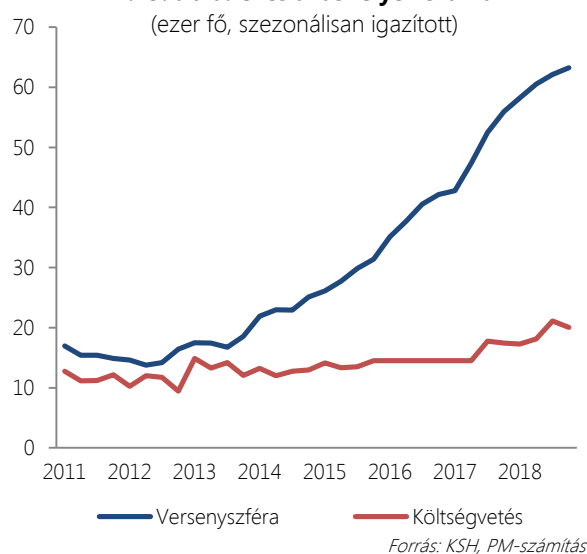
A nemzetgazdasági ágazatok közül az építőiparban nőtt tavaly legnagyobb mértékben a foglalkoztatás, közel 30 ezer fővel. Az iparban 26 ezer, ezen belül a feldolgozóiparban 15 ezer fős foglalkoztatás-bővülés volt tapasztalható, amely elsősorban a faipar, fémipar, elektronikai ipar és a járműgyártás emelkedő foglalkoztatásának volt köszönhető. Az egyéb közszolgáltatások közül az oktatásban és az egészségügyben is jelentősen nőtt a létszám, miközben a közigazgatásban a csökkenő közfoglalkoztatással összefüggésben 36 ezer fővel dolgoztak kevesebben.

2.18. ábra: Foglalkoztatásbővülés szektoronként

Az elmúlt időszakban jelentősen bővülő foglalkoztatottság következtében, illetve a továbbra is erős konjunktúrának köszönhetően a munkaerőpiaci környezet feszesebbé vált. Bár továbbra is magas az üres álláshelyek száma, ugyanakkor 2018 második felétől növekedése némileg már lassult, amelynek hátterében a vállalkozások hatékonyságnövelő intézkedései és a béremelkedés állhatott (2.19. ábra).

2.19. ábra: Üres álláshelyek száma

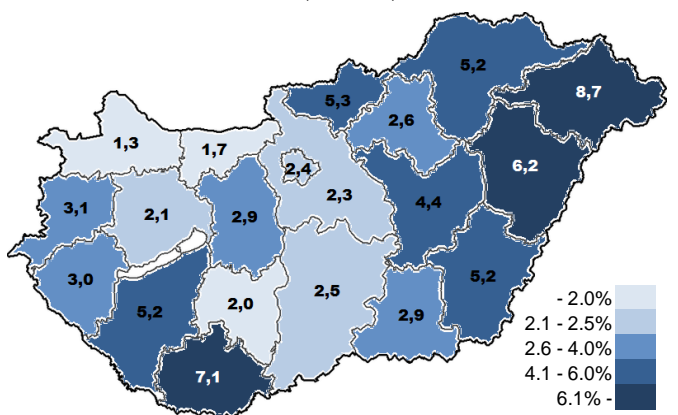

Nagyrészt a kedvező foglalkoztatási számokhoz köthetően az inaktívak száma a 2010-es közel 3,46 millióról 2018-ra 2,79 millióra csökkent. Ennek a csoportnak túlnyomó részét a nyugdíjasok teszik ki, esetükben a nyugdíjkorhatár 2022-ig megvalósuló fokozatos emelése, illetve a nyugdíjas munkavállalók számára az idei év elejétől biztosított adó- és járulékkedvezmények növelik a munkaerőpiaci résztvevőt a következő években. Mindazonáltal, a foglalkoztatás további emelkedését segítheti elő kedvező konjunktúra mellett a versenyképességi program végrehajtása is, amely ma még jelentős foglalkoztatási tartalékokkal rendelkező körben, így a fiatalok, a kisgyermekes anyák, a munkakeresők, a kevésbé dinamizálódó régiókban élők munkavállalását segíti elő. 2018-ban új program indult a Kormányhivatalok foglalkoztatási osztályainak bevonásával amelynek célja a munkaerőpiaci kiközvetítés hatékonyságának növelése személyre szabott szolgáltatások nyújtásával, ezáltal két év alatt 78 ezer ügyfél elhelyezése az elsődleges munkaerőpiacon. A program a keleti megyékből indulva 2020-ig több lépésben kerül kiterjesztésre a

többi megyére is. A nappali tagozatos tanulók munkaerőpiaci aktivitását a duális képzésben résztvevők számának gyarapodása és a diákok munkavállalásának szélesebb körű elterjedése növelheti. A gyermekgondozási ellátásban részesülők munkaerőpiaci visszatérését a bölcsődefejlesztési program megvalósulása gyorsíthatja, a kormány célkitűzése szerint a 2018-as 48 ezerről a bölcsődei férőhelyek száma 2022 közepére eléri a 70 ezret. A munkanélküliség további csökkenését eredményezheti, hogy a relatív kedvezőtlenebb helyzetben lévő, jellemzően keleti és dél-nyugati régiók munkanélküliségi rátái közelíthetnek a kedvezőbb foglalkoztatási mutatókkal rendelkező régiók rátáihoz (2.20. ábra).

2.20. ábra: Munkanélküliségi ráta megyénként

(százalék)

Forrás: KSH, PM-számítás

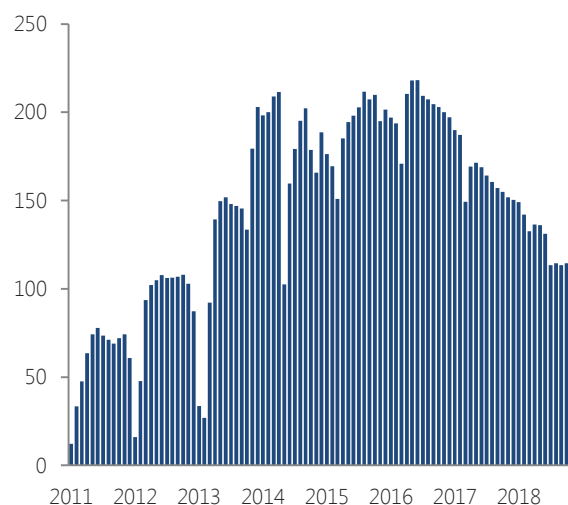
Továbbá a fokozódó munkaerőhiány a béremeléseken és a hatékonyság javításán túl a munkaadókat arra ösztönzi, hogy lazítsák az egyes pozíciók betöltésének feltételeit, illetve nagyobb figyelmet fordítsanak a munkavállalói képességek vállalaton belüli fejlesztésére. A magasabb keresetek ösztönözhetik továbbá az országon belüli regionális mobilitást, valamint a bérek gyorsabb felzárkózása a külföldi munkavállalás vonzerejét is csökkenti.

2018 negyedik negyedében a közfoglalkoztatottak száma 120 ezer köré mérséklődött, amely a korábban kitűzött 150 ezer fős célnál is alacsonyabb. Ennek következtében a közfoglalkoztatottak száma hozzávetőlegesen 100 ezerrel csökkent a 2016-ban elért csúcshoz képest (2.21. ábra). Az alacsony képzettségűek, valamint közfoglalkoztatottak kiemelt képzési programja segíti a programból kikerülő elsődleges munkaerőpiaci elhelyezkedési esélyeinek

javítását. A programba bevont személyek száma már átlépte az eredetileg tervezett 85 ezer főt.

2.21. ábra: Közfoglalkoztatottak száma

(ezer fő)

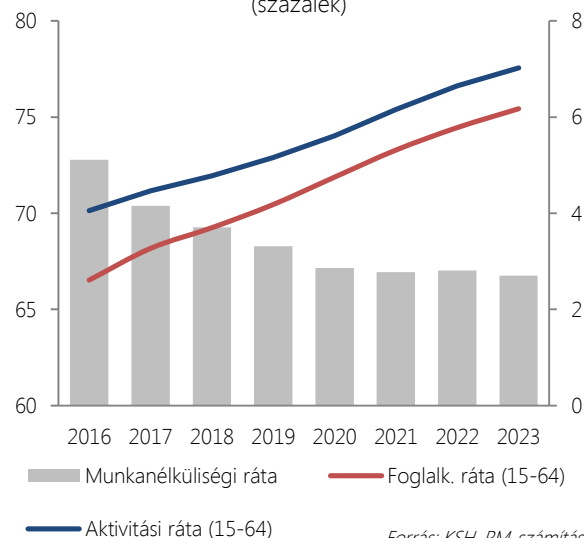

Forrás: KSH, PM-számítás

A kormányzat korábbi intézkedéseinek és a Versenyképesebb Magyarországért Programnak, valamint a kedvező gazdasági conjunktúrának köszönhetően a foglalkoztatás növekvő tendenciája az előrejelzési horizonton is fennmarad (2.22. ábra). A tartós növekedéssel párhuzamosan a versenyszektorban tapasztalható erős munkakereslet hatására a foglalkoztatás növekedése és a munkanélküliségi ráta csökkenése is folytatódhat, amelynek eredményeként a jelenleg is az Európai Unió élbolyához tartozó alacsony magyar munkanélküliségi ráta még tovább mérséklődhet.

2.22. ábra: Aktivitás, foglalkoztatás és munkanélküliség alakulása

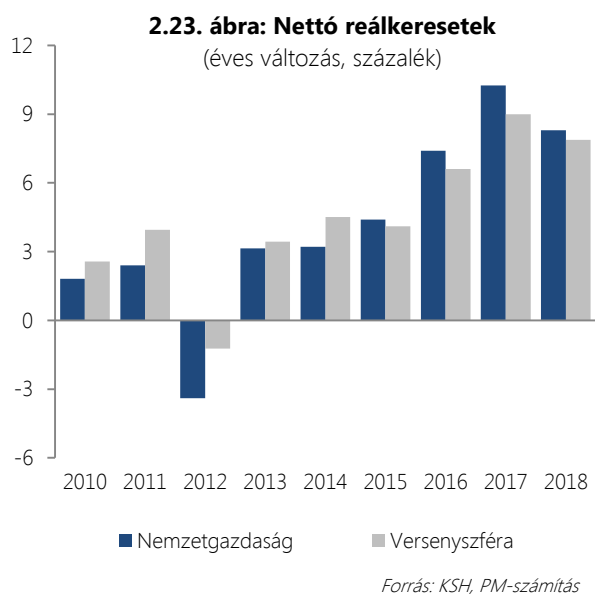
(százalék)

Forrás: KSH, PM-számítás

2.3.2. Keresetek

A feszes munkaerőpiac és a 2016 év végi bérmegállapodásban foglalt minimálbér, valamint garantált bérminimum emelések a keresetek kétszámjegyű növekedését eredményezték a versenyszférában. A közszféra bérindexét az életpályamodellek és a bizonyos állami vállalatok dolgozóit érintő keresetrendezések növelték. A dinamikus bérnövekedésnek és a mérsékelt inflációnak köszönhetően 2018-ban a reálbérek 8,3%-kal nőttek a nemzetgazdaságban (2.23. ábra).

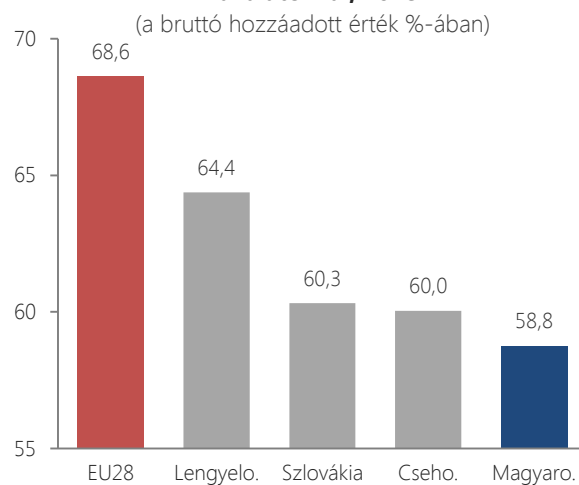

A korábbiaknál erősebb bérdinamika előretétele sem változtatja meg Magyarország versenyképességét. Egyrészt ugyanis a régiós országok minimálbéreinek és bérszínvonalának felzárkózása is felgyorsult. Másrészt az elmúlt években tapasztalt bérnövekedés ellenére a hazai bérhányad regionális és európai összehasonlításban is visszafogott, amelyhez hozzájárul, hogy a 27%-ról több lépésben 11,5%-ra csökkenő szociális hozzájárulási adókulcs mérsékli a bérköltséget (2.24. ábra). Mindezeket megerősíti az a tény, hogy a vállalati szektor a bérek dinamikus növekedésével párhuzamosan növelni tudta profitját az elmúlt két évben is (2.25. ábra).

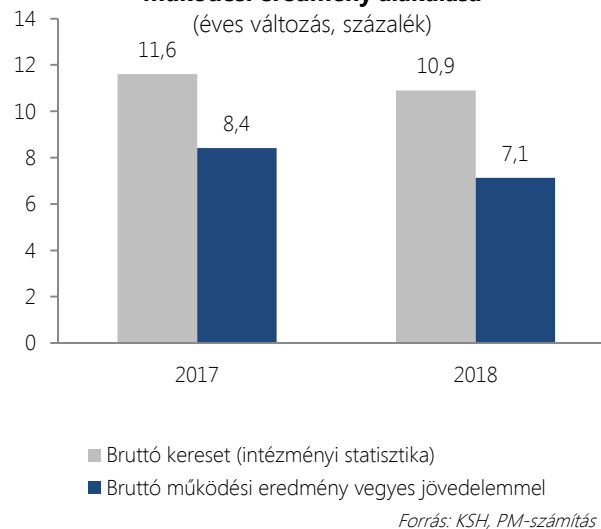
A versenyszféra jelentős munkaerő-kereslete a bérek dinamikus emelkedését eredményezi 2019-ben is, miközben a minimálbér és a garantált bérminimum 8%-os emelése visszafogottabb az előző évekhez

képeket. Az idei évben a szociális hozzájárulási adó várhatóan a második félévtől újabb 2 százalékponttal csökken, ami tovább mérsékli a bérköltségek emelkedésének dinamikáját. Ugyanakkor a bérek növekedése a vállalatok hatékonyságjavító törekvéseinek ösztönzésével hozzájárul ahhoz, hogy a magas hozzáadott értéket előállítani képes munkakörökben bővülhessen a foglalkoztatás. A tartósan erős munkaerő-kereslet fennmaradása mellett a bérek gyors ütemű felzárkózásának folytatódása prognosztizálható a következő években is.

2.24. ábra: Korrigált bérhányad a nem-pénzügyi vállalatoknál, 2018

2.25. ábra: Bruttó átlagkereset és bruttó működési eredmény alakulása

5. számú keretes írás: A munkaerőpiaci reform végrehajtásának gyorsítása a Kormányhivatalok foglalkoztatási osztályainak átalakításával

Az elmúlt időszakban egyre feszesebbé vált a hazai munkaerőpiac. Annak érdekében, hogy enyhüljenek a fojtogató feszültségpontok, 2018 őszétől német mintán alapuló munkaügyi program indult a Kormányhivatalok foglalkoztatási osztályainak átalakítása céljából. A korszerű, modern tudással bíró munkaügyi hivatalok jellemzője az ügyfél centrikusság, az álláskeresők lehető legjobb minőségű kiszolgálása. A hazai munkaügyi program nagyrészt a foglalkoztatási osztályok vállalati kapcsolatainak megerősítésén és munkaerő-közvetítési tevékenységük hatékonyabbá tételén nyugszik.

A program fő elemei:

- A munkaerő-kínálat részletes feltérképezése
- A vállalati igények pontos megismerése, a vállalati kapcsolattartás megerősítése
- A foglalkoztatási osztályok teljesítményének rendszeres visszamérése

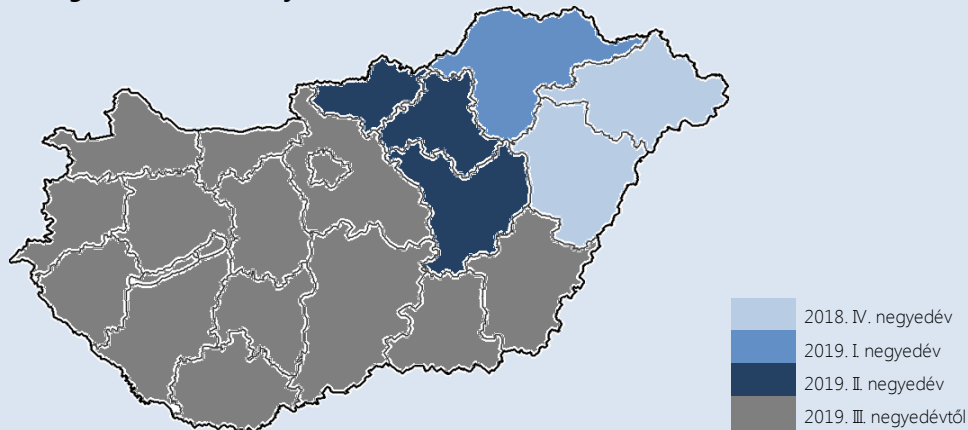
A munkaerőkínálat mélyebb és rendszerezett feltérképezése a hatékonyabb munkaerő-közvetítés egyik alappillére. A foglalkoztatási osztályok munkatársai amellet, hogy továbbra is eleget tesznek az ellátási ügyintézésből fakadó kötelességüknek, a munkaügyi átalakítás során az álláskeresők munkaerőpiaci helyzetének és egyéni lehetőségeinek mélyebb feltárására, valamint az információk strukturálására is nagyobb hangsúlyt fektetnek: szegmentálják az érintetteket. Így az álláskeresőkkel való közös munka egyéni szinten kerül meghatározásra, aminek fókusza az elsődleges munkaerőpiacra való minél gyorsabb kiközvetítés az elhelyezkedésüket segítő tanácsadás vagy pályaaorientációs segítség révén.

A hatékonyabb munkaerő-közvetítés másik pilléréként a vállalati kapcsolattartás finomhangolása kap hangsúlyos szerepet. Korábban a foglalkoztatási osztályok a vállalatokkal a támogatott közvetítések mentén tartották a kapcsolatot. A munkaügyi reform bevezetésével azonban elsősorban a vállalati igények részletesebb megismerésére fókuszálnak, így a legmegfelelőbb álláskeresőket közvetíthetik ki a munkaadók számára. Ebben a folyamatban meghatározó szerepet játszik az érintettek szegmentálása. Ezenfelül a vállalatokkal való proaktív, folyamatos kapcsolat kialakításával a foglalkoztatási osztályok arra is képesek válnak, hogy felgyorsítsák az üres álláshelyek betöltését.

Az új működési modellhez kapcsolódóan teljesítménymenedzsment biztosítja a felmerülő problémákra a hatékony, gyors reagálást. A vállalati kapcsolattartáshoz és az ügyfelek aktív megkereséshez kapcsolódó tevékenységeket, valamint a sikeres elhelyezések nyomán követését heti szintű jelentések segítik. A járási lebontásnak köszönhetően a problémák beazonosítása, illetve a megfelelő megoldás kiválasztása és alkalmazása egyaránt lehetővé válik.

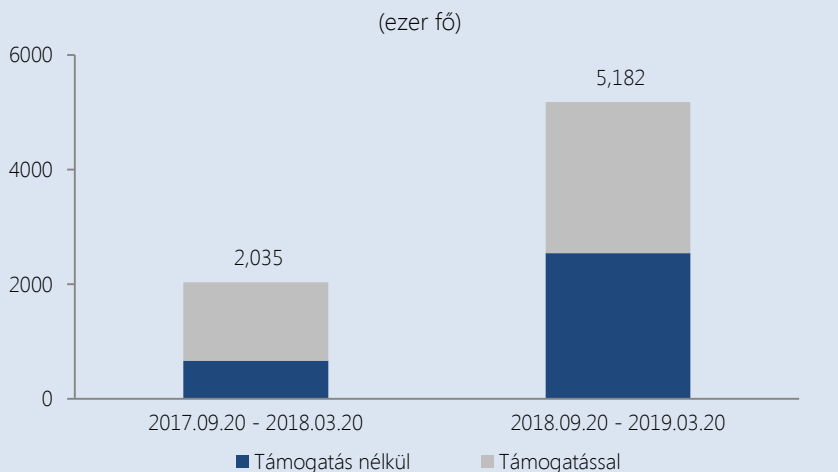
Magyarországon elsőként két megyében, Szabolcs-Szatmár-Bereg és Hajdú-Bihar megyében kezdődött meg a foglalkoztatási osztályok ügyfélközpontú átalakítása, amelyhez 2019 elejétől Borsod-Abaúj-Zemplén megye is csatlakozott. A munkaügyi program országos kiterjesztésével biztosítható, hogy az egész országban minden foglalkoztatási osztályon egységesen működjenek az új modellhez kapcsolódó kulcselemek. Az eredményesebb munkaerő-közvetítés érdekében a foglalkoztatási osztályok munkatársai támogatásban részesülnek, például az ügyintézőket úgynevezett navigátori csapat segíti tréningekkel, illetve helyben történő betanítással.

A foglalkoztatási osztályok átalakításának ütemezése

A programban résztvevő három megyében 2019. március végéig több mint 6000 álláskeresőt és közfoglalkoztatottat sikerült elhelyezni. Ez jelentős, több mint két és félszeres bővülést jelent az átalakítást megelőző, bázisidőszaki értékhez képest. Emellett kedvező jelenség, hogy egyre inkább jellemzőek a bértámogatás nélküli kihelyezések. Mindent összevetve elérhetőnek tűnik, hogy a munkaügyi program révén 2019 végére 35 ezer fő, 2020 végére pedig 78 ezer fő helyezkedjen el az elsődleges munkaerőpiacon.

Foglalkoztatási osztályok közreműködésével kiközvetített álláskeresők száma

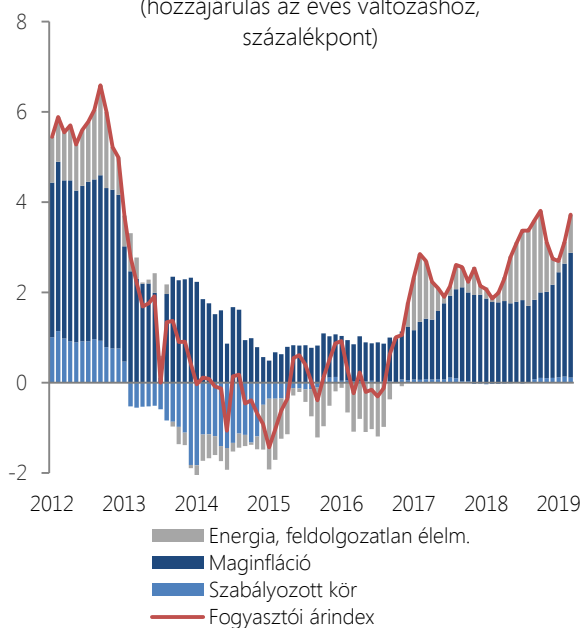

2.4. INFLÁCIÓS FOLYAMATOK

2018-ban az infláció 2,8% volt, azaz a 2017-ben mért 2,4%-os értéket követően tavaly kismértékben tovább emelkedett az árdinamika. A magasabb árindex háttérben főként az olaj, valamint élelmiszerek, azon belül is különösen a zöldségfélék, a tojás, illetve egyes tejtermékek drágulása állt. Az európai konjunktúra hatására a kontinens felől érkező inflációs nyomás szintén erősödött, a különféle műszaki cikkek mellett jelentősen drágultak az új autók is. Mindazonáltal 2018-ban az adócsökkentések mintegy 0,4 százalékponttal mérsékeltek az inflációt, amelyben főként az internet szolgáltatás áfa kulcsának csökkentése volt meghatározó. A háztartások élénkülő kereslete a korábbi évekhez hasonlóan csak mérsékeltent jelentkezett az árak emelkedésében, amely nagyrészt a horgonyzott várakozásoknak köszönhető. A dinamikus béremelkedés alapvetően a munkaerőintenzív termékeket érintette, így egyéb mellett jóval többet kellett fizetni a pékárukért, a tűzifáért és egyes szolgáltatásokért is. Ezzel szemben feltehetőleg a dízelbotrányal összefüggésben meredeken csökkent a használtautók ára, valamint mérséklődött a telekommunikációs szolgáltatások díja is.

2.26. ábra: Az infláció alakulása

(hozzájárulás az éves változáshoz, százalékpont)

Forrás: KSH, PM-számítás

Előretekintve általánosságban elmondható, hogy a belföldi kereslet élénküléséből eredő árhatások fennmaradhatnak. A masszív bérdinamika mellett ebbe az irányba hat a továbbra is támogató monetáris politika, valamint a háztartások inflációra vonatkozó várakozásának fokozatos emelkedése is, habár az historikusan még mindig alacsony. A korábbi évekkel ellentétben a magasabb áremelkedés irányába hatnak az indirektadó-változások is, amelyek hatására mintegy 0,2 százalékponttal növekedhet az általános árindex. Bár az UHT és az ESL tej áfájának 18%-ról 5%-ra csökkenése, valamint a kis összegű utalások tranzakciós illetékének megszüntetése megjelent a végfelhasználói árakban, azonban ezt ellensúlyozza a dohánytermékek jövedéki adójának uniós szinthez történő közelítése, illetve a népegészségügyi termékadó emelkedése.

A külső hatások ezzel szemben inkább az infláció átmeneti mérséklődését vetítik előre 2019-ben. Egyrészt a nyersanyagárak is az előző évihez képest kedvezően alakulhatnak, másrészt fontos, hogy a termékek jelentős hányadában megjelenő importált árnyomás az uniós konjunktúra lassulásának eredményeként a korábban vártnál gyengébb lehet. Összességében a fogyasztói árak növekedése 2019-ben kismértékben csökkenhet, így 2,7% lehet az infláció mértéke. Az idei évet követően az infláció emelkedhet, azonban az egyszeri áremelkedést okozó tényezők bázisba épülésével, valamint az unió felől érkező mérsékeltebb árbegyűrűződés eredményeként ez a folyamat fokozatos lehet, amit támogat a várakozások horgonyzottsága is. Ennek megfelelően 2020-ban 2,8%, majd az ezt követő években az MNB középtávú céljának megfelelően 3% lehet az általános áremelkedés üteme.

2.5. CIKLIKUS FOLYAMATOK

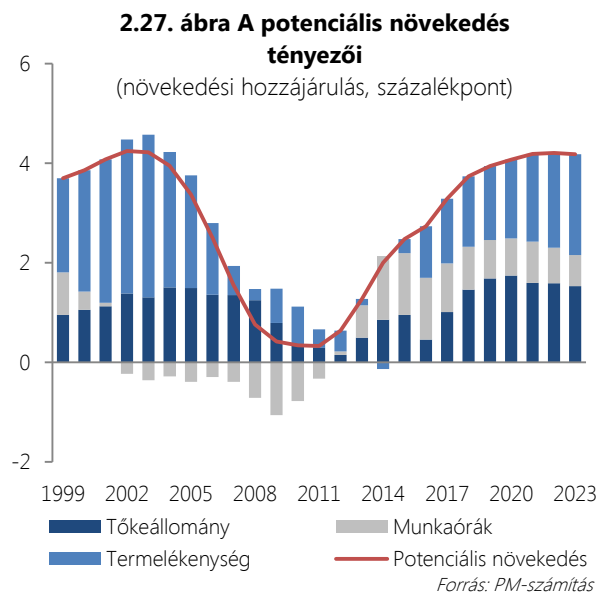
A magyar gazdaság teljesítménye a 2000-es évek első felében alapvetően a potenciálisan elérhető szint környékén ingadozott. A válságot megelőző időszakban ugyanakkor a nagyarányú költségvetési hiány, túlzott hitelezés, és a külföld felé történő rohamos eladósodás jellemezte a gazdaság növekedését, ami így fenntarthatatlanná vált. 2009-ben a globális pénzügyi válság kitörésével a korábban felhalmozott adósságok visszafizetése került a középpontba, amellyel párhuzamosan a gazdaság teljesítménye jóval a potenciális szintje alá került. Az ezt követő években a negatív kibocsátási rés fokozatos záródása volt megfigyelhető.

A 2013-ban bekövetkezett növekedési fordulat óta a potenciális növekedés is érdemben gyorsult. Ugyanakkor a túlfűtöttség időszakában felhalmozott hitelek folytatódó leépítése miatt a gazdaság teljesítménye hosszú évekig elmaradhatott a strukturális tényezők által indukált szinttől, azaz az elmúlt években tapasztalt 4% körüli gazdasági növekedés eredményeként a gazdaság a strukturálisan elérhető szint közelébe került. 2018-ban a belföldi keresletvezérelt növekedés eredményeként a kibocsátási rés pozitív tartományba kerülhetett.

Előretekintve a kibocsátási rés középtávon záródhat, köszönhetően annak, hogy az előrejelzési horizonton a bővülés a potenciális növekedéssel összhangban alakul. A potenciális növekedés összetevőit tekintve bár a foglalkoztatás bővülése lassulhat, azonban a termelékenység növekedése messze ellensúlyozza ezt a hatást. Egyfelől a tőkeállomány további erőteljes emelkedését támogatja, hogy főként a feldolgozóiparban jellemző nagyvállalati kapacitásbővítések és az uniós pályázatok felhasználásának köszönhetően a beruházási ráta tartósan 25% felett alakulhat, amelynek köszönhetően a tőkefelhalmozás meghaladhatja a 2000-es évek

elején tapasztalt mértéket is. A külföldi beruházásokból adódó technológia behozatal mellett a termelékenység növekedését támogatja a munka és tőke relatív árának megváltozása, valamint a munkapiacra nemrégiben bevontak gyakorlatszerzése is. Végezetül a termelékenységet növelik a Program a versenyképesebb Magyarorszáért összegzésben foglalt intézkedések.

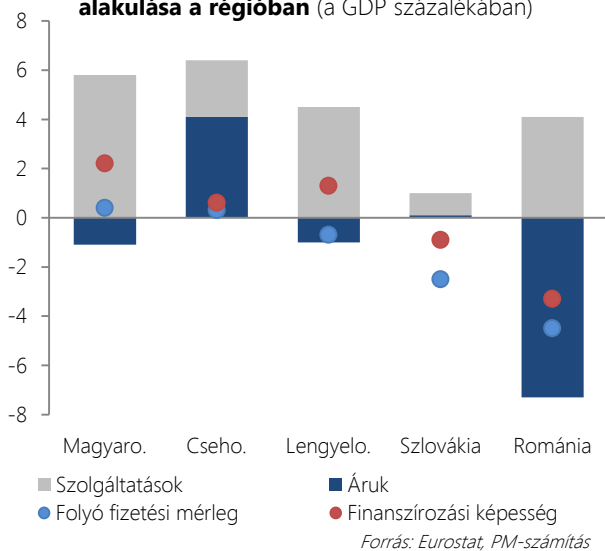
A növekedés tényezőit tekintve jelentős változások mennek végbe a magyar gazdaságban. A munkaerőpiaci tartalékok csökkenésével egyidejűleg ugyanis egyre inkább a hatékonyság és a tőkefelhalmozás kerül előtérbe, azaz a munkaintenzív, mennyiségi növekedésről a minőségi fejlődés felé terelődik a hangsúly. A pozitív folyamatok eredményeként a teljes tényezőtermelékenység hozzájárulása tovább bővíthet, így 2023-ra 2 százalékos feletti növekedést eredményezhet önmagában a hatékonyság emelkedése. E tényezőknek köszönhetően a potenciális növekedés az előrejelzési horizonton 4% körül alakulhat.

2.6. KÜLSŐ EGYENSÚLY

A külső egyensúlyi folyamatokat tekintve a 2016-os csúcs évet követően a korábban elhalasztott fogyasztás realizálódása, illetve a beruházások masszív növekedésének következtében a külfölddel szembeni többlet csökkent. A folyó fizetési mérleg egyenlege ennek eredményeként a GDP 0,5%-át tette ki. A külfölddel szembeni finanszírozási képességet illetően hasonló tendencia érvényesül, azonban a csökkenést ellensúlyozta a magasabb uniósforrás-beáramlás. Mindazonáltal a külső egyensúlyi mutatók régiós összehasonlításban továbbra is kedvezőek.

2.28. ábra: Főbb külső egyensúlyi mutatók alakulása a régióban (a GDP százalékában)

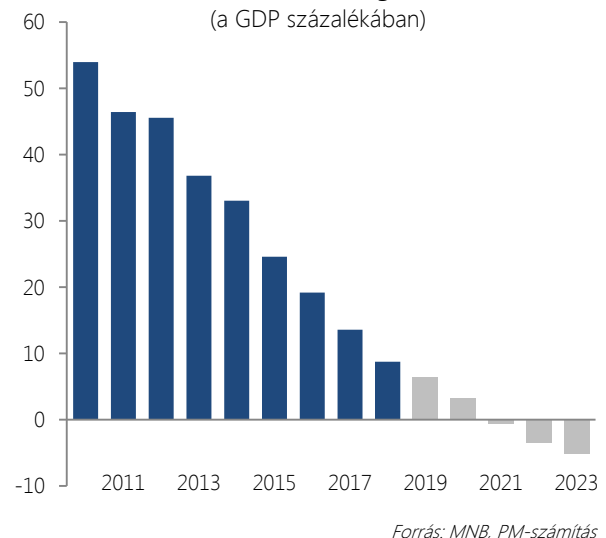

Az egyenlegromlás legfőbb oka az áruk többletének mérséklődése volt, ami alapvetően a belföldi keresletből eredő importtöbblet eredménye, ugyanakkor abban egyszeri tényezők is szerepet játszottak, mint a kedvezőtlen cserearány, illetve a járműipari szabványváltás miatt az év végén gyengélkedő export. Mindazonáltal a külkereskedelem többlete a szolgáltatásoknak köszönhetően nemzetközi összevetésben továbbra is magas. Emellett kedvező, hogy részben épp a gyengébb exporttal összefüggésben a külföldi vállalatok nyeresége is mérséklődhetett, ami így az alacsonyabb jövedelemkiáramlásra keresztül kompenzálta az egyenlegcsökkenést. A jövedelmeket tekintve a munkajövedelmek egyenlege mérséklődött, de ezt ellensúlyozta az adósság után fizetendő kamatkiáramlás folyamatos csökkenése.

Előretekintve a folyó fizetési mérleg egyenlege 2019-ben tovább csökkenhet, mivel a továbbra is élénk belföldi kereslet mérsékli a külkereskedelem többletét. Ugyanakkor, az ezt követő években az exportorientált vállalatok kapacitásbővítése ellensúlyozhatja ezt a hatást, így az előrejelzési horizont második felében az egyenleg fokozatos javulása várható. A csökkenő adósságszolgálat eredményeként a kamat jellegű kiáramlás tovább csökkenhet, habár a vállalatok profitemelkedése miatt összességében a jövedelmek egyenlege stabilan alakulhat. A külfölddel szembeni finanszírozási képesség ugyanakkor az előrejelzési horizont egészében érdemi többletet mutathat, amihez a korábbi években jellemzőnél erőteljesebb uniósforrás-beáramlás is hozzájárul.

Összességében a kedvező pénzügyi mutatói is fokozzák Magyarország negatív külső sokkokkal szembeni ellenálló képességét. A tartósan fennálló többlet és a dinamikus gazdasági növekedés eredményeként tovább javulhat az ország külfölddel szembeni finanszírozási helyzete is. Ennek eredményeként Magyarország 2021 végére fél évszázados adósi pozíció után a külfölddel szemben nettó hitelezővé válhat.

2.29. ábra: A külfölddel szemben fennálló nettó adósság alakulása (a GDP százalékában)

2.7. A KORMÁNYZATI INTÉZKEDÉSEK GAZDASÁGI HATÁSAINAK VIZSGÁLATA

Jelen fejezet a 2018-as konvergencia program megjelenése óta meghozott fontosabb kormányzati intézkedések makrogazdasági hatásvizsgálatát tartalmazza. Az elemzés részben a Pénzügyminisztérium DINAMO-modelljének felhasználásával készült.

A DINAMO-modell struktúrája hosszú távon neoklasszikus növekedési összefüggéseken nyugszik, ugyanakkor rövidtávon különböző súrlódások lassítják az ehhez való igazodást. A modell tulajdonságai alkalmassá teszik a kormányzati intézkedésekkel kapcsolatos hatásvizsgálatok elkészítésére. Ugyanis, egyrészt a makrogazdasági változók széles körét tartalmazza, modellezve az egyes gazdasági szereplők viselkedését. Másrészt a nemzeti számlák és az államháztartás pénzügyi számlái közötti kapcsolati rendszert konzisztensen teljesíti. Harmadrészt számos olyan transzmissziós csatorna is beépítésre került a modellbe, amelyeken keresztül a fiskális változók fejtik ki hatásukat a gazdaságra.

A költségvetési vonzatok által kifejtett közvetlen konjunkturális élénkítésen túl ugyanakkor az egyes intézkedések olyan strukturális változtatásokat is céloznak, amelyek révén megvalósuló növekedési többlet túlmutat a Dinamo-modellbe épített hatásmechanizmusokon. Erre egy szemléltető példa a bölcsődei férőhelyek bővítése lehet, amely egyrészt beruházás és működési kiadás többletként hat a növekedésre. Másrészt a férőhelyek számának emelkedése az anyák számára lehetőséget biztosít gyermekük napközbeni elhelyezésére, amely munkavállalásukat könnyíti meg. Míg az előbbiekből fakadó növekedési hatásokat a Dinamo-modell képes jól megragadni, az utóbbiakhoz köthető hatások felméréséhez modellen kívüli számítások voltak szükségesek. A fenti példában – tekintve a jelenlegi erős keresletet a férőhelyek iránt – a bölcsődei kapacitásnövekedés egy az egyben munkakínálat-növelő tényezőként került figyelembe vételre.

A makrogazdasági fundamentumok kedvező alakulása – a költségvetési egyensúly megtartása mellett – számos a konjunktúrát támogató, a társadalom jólétét emelő kormányzati intézkedés megtételére ad

lehetőséget. A hatásvizsgálat tárgyát az alábbi kormányzati lépések képezték (2.1. táblázat):

- Program a versenyképesebb Magyarorszáért: a program több olyan területen tartalmaz átfogó intézkedési tervet (pl. adózás, vállalati környezet, közsféra, munkaerőpiac, oktatás, egészségügy), amelyeknek megvalósítása hozzájárul a termelékenység és a versenyképesség erősödéséhez.
- Családvédelmi Akcióterv: a programon belül megújul a Családi Otthonteremtési Kedvezmény, amelynek keretében a Falusi CSOK révén a kedvezményezett kistelepüléseken vehető igénybe lakáscélú támogatás, valamint bővül a CSOK kedvezményes hitele is, ugyanis 2019 közepétől kezdődően már a két- és többgyerekes családok használt lakás vásárlására is felhasználhatják. Ezen túlmenően további intézkedések is támogatják a demográfiai folyamatokat, úgymint a bölcsődeépítések, a Babaváró támogatás bevezetése, négy gyermeket szülő nők szja-fizetési mentessége, a középiskolai tanulók külföldi nyelvtanulásának támogatása, nagycsaládosok autóvásárlási programja.
- Egyéb intézkedések: Magyar Falu Program elindítása, amely támogatja a helyi közszolgáltatások fejlesztését és különböző életminőség-javító beruházások megvalósulását; Otthonápolási díj kibővítése.

Az intézkedések DINAMO modellel valamint a fenti példában ismertetett számításokkal, a szakirodalomban található empirikus eredmények alapul vételével számszerűsített makrogazdasági hatásait a 2.2. táblázat ismerteti. A gazdaságpolitikai lépések közül a legnagyobb GDP-arányos hatás a versenyképességi programhoz köthető. Ezen gazdaságpolitikai lépések jelentős része a termelékenység, illetve a beruházási aktivitás, valamint a foglalkoztatás erősödésén keresztül támogatják a konjunktúrafolyamatokat. A kapacitásbővítések további csatornákon, elsősorban az exporton, valamint a munkajövedelmeken keresztül is serkentik a GDP-bővülést.

A demográfiai trendeket erősítő intézkedések is érdemben hozzájárulnak a gazdaság növekedéséhez. Ezen intézkedések egy része a beruházások (elsősorban a CSOK, illetve a bölcsődeépítés), más részük (például a személygépkocsi támogatás) viszont alapvetően a fogyasztás serkentésén keresztül járulnak hozzá pozitív mértékben a bruttó hazai össztermék alakulásához.

A kormányzati intézkedések összességében mérsékelt inflációs hatást eredményeznek, miközben a GDP-növekedésből származó magasabb adóbevételek

részben ellensúlyozzák a pótlólagos kormányzati intézkedések költségvetési egyenlegre gyakorolt negatív hatását. A számszerű hatásokat tekintve az intézkedések következtében 2019-ben 0,9%-kal lehet magasabb a GDP szintje az intézkedések nélküli alappályához képest. A gazdaságpolitikai lépések hosszabb távon is tovább emelik a gazdaság teljesítményét, amelynek eredményeként 2023-ban a GDP mintegy 4%-át elérő mértékű lehet az intézkedések összesített hatása az alapszenárióhoz viszonyítva.

2.1. táblázat: A modellezett intézkedések mértéke a GDP %-ában

	2019	2020	2021	2022	2023
Kiadást növelő intézkedések	0,89	2,14	2,19	2,09	1,83
Program a versenyképesebb Magyarországért, ezen belül:	0,33	0,85	1,10	0,98	0,88
Adózás	0,02	0,28	0,28	0,25	0,25
Foglalkoztatás	0,07	0,10	0,36	0,33	0,31
Hatékony állam	0,03	0,02	0,02	0,02	0,02
Egészségügy	0,04	0,06	0,16	0,14	0,13
Oktatás	0,00	0,18	0,12	0,09	0,05
Vállalkozói környezet	0,16	0,20	0,16	0,15	0,11
Családvédelmi Akcióterv, ezen belül:	0,28	1,06	0,86	0,87	0,72
Otthonteremtési támogatás bővítése	0,10	0,34	0,35	0,36	0,37
Babaváró program támogatása	0,17	0,34	0,18	0,21	0,13
Négy- vagy többgyermekes anyák SZJA-mentessége	0,00	0,05	0,05	0,05	0,05
Három- vagy többgyermekes családok gépkocsiszerzési támogatása	0,01	0,03	0,02	0,01	0,00
Bölcsődefejlesztés középtávú programja	0,00	0,09	0,06	0,06	0,00
Nagyszülői gyermekgondozási díj bevezetése	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
Idegennyelvi Stratégia	0,00	0,20	0,19	0,18	0,17
Otthonápolási díj kibővítése	0,04	0,06	0,08	0,09	0,09
Magyar Falu (Falusi CSOK-on kívüli programok)	0,24	0,17	0,16	0,15	0,14
Bevételt növelő intézkedések	0,06	0,06	0,05	0,05	0,05
E-útdíj, időalapú útdíj emelés többlete	0,06	0,06	0,05	0,05	0,05
Összesen	0,95	2,19	2,25	2,15	1,88

Forrás: PM számítás

Megjegyzés: a kerekítések miatt a részértékek nem feltétlenül adják ki az összesített mértékeket

2.2. táblázat: Intézkedések makrogazdasági hatásai

(a változók szintjének százalékos kumulált eltérése az alappályához viszonyítva)

	2019	2020	2021	2022	2023
GDP	0,93	2,08	2,70	3,49	4,16
Háztartások fogyasztási kiadása	0,64	2,22	2,62	3,17	3,66
Beruházások	3,23	6,05	7,79	9,96	11,25
Export	1,20	2,20	3,28	4,58	5,94
Import	1,49	2,89	4,00	5,37	6,70
Fogyasztói árszint	0,05	0,20	0,24	0,26	0,24
Versenyszféra foglalkoztatás	0,41	1,19	1,46	1,61	1,79
Versenyszféra bruttó átlagkereset	0,29	1,05	1,81	2,55	3,09
Államháztartási hiány a GDP %-ában *	-0,45	-0,99	-0,98	-0,67	-0,31

* Százalékpontos eltérés az alappályához képest

Forrás: PM-számítás

2.8. MONETÁRIS ÉS ÁRFOLYAM-POLITIKA

A hatályos, Magyar Nemzeti Bankról szóló törvény a korábbi szabályozással azonos módon elsődleges célként az árstabilitás elérését és fenntartását jelöli meg. Az MNB 2001 óta az inflációs célkövetés rendszerében határozza meg a monetáris politikát. Ennek keretében a Monetáris Tanács 3%-os középtávú inflációs célt tűzött ki, melyet 2015 márciusában egy ± 1 százalékpontos toleranciasávval egészített ki az esetlegesen bekövetkező gazdasági sokkok hatásának tompíthatósága érdekében. Az inflációs célkövetést a monetáris politika az alapkamat változtatásával, a lebegő árfolyamrendszer nyújtotta rugalmasság kihasználásával és nem-konvencionális eszköztárával biztosítja.

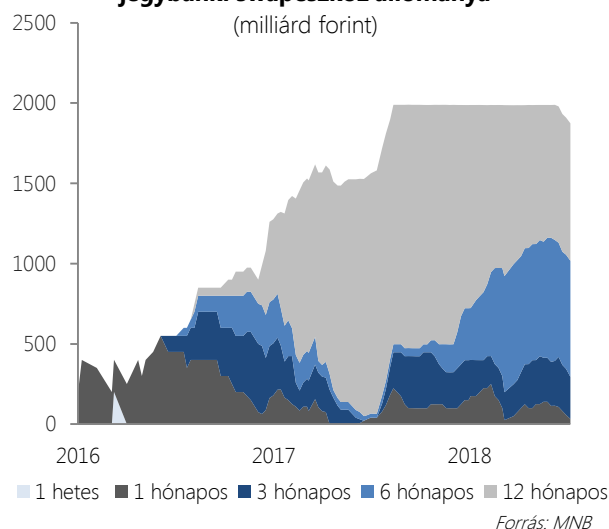
Az MNB 2018-2019-ben tovább formálta monetáris politikai eszköztárát. 2018 szeptemberétől megkezdődött a hozamgörbe rövid oldalára ható nem-konvencionális eszköztár fokozatos leépítése, a kezelési stratégia fő eszközeivé így a finomhangoló devizaswapok és a kamatfolyosó váltak. A Jegybank 2018. év végéig kivezette eszköztárából az irányadó három hónapos betéti eszközt. Az eszköz hitelintézeteknek való rendelkezésre állását 2016 nyarán-őszén két szakaszban (ritkítás, majd mennyiségi korlátozás) szűkítette a Jegybank, ezáltal a 2016 őszi 1600 milliárd forintos állomány 2017 végére 75 milliárd forintra, 2018 decemberében pedig nullára csökkent.

A 3 hónapos betéti eszköz kivezetését követően 2019. december 19-től az irányadó eszköz szerepét a kötelező tartalék vette át változatlan kondíciókkal. A hitelintézetek számára egységesen előírt kötelező tartalékráta ennek megfelelően továbbra is 1%-on áll. Az elhelyezett tartalék után fizetett kamat, valamint alultartalékolás esetén a hitelintézetek által fizetendő büntetőkamat mértéke a 2004-es európai uniós csatlakozás óta megegyezik az alapkamat rátájával. A kötelező tartalék teljesülését az MNB továbbra is havi átlagban vizsgálja.

A tartósan alacsony kamatszintek és a korlátos irányadó instrumentum miatt a forintlikviditást nyújtó swapeszköz jelentősége megemelkedett. Az MNB finomhangoló swapeszközén keresztül jelentős

mennyiségű többletlikviditást biztosít ugyanis a bankrendszer számára. A 6 és 12 hónapos lejáratokkal kibővült nem-konvencionális eszköz állománya 2019 elejére 1987 milliárd forintra nőtt, lejárat szerkezete pedig lényegesen átalakult (2.30. ábra). 2018 azonos időszakához viszonyítva az egyhónapos swapállomány jelentősen visszaesett, míg a féléves állomány számottevően emelkedett, az egyéves lejárat pedig változatlanul az 1000 milliárd forintos tartomány körül alakult. Azáltal, hogy az MNB fokozatosan növelte a hosszabb lejáratú swapok állományát, hozzájárult ahhoz, hogy a monetáris lazítás a hozamgörbe minél hosszabb szakaszán érvényesülhessen.

2.30. ábra: A forintlikviditást nyújtó jegybanki swapeszköz állománya

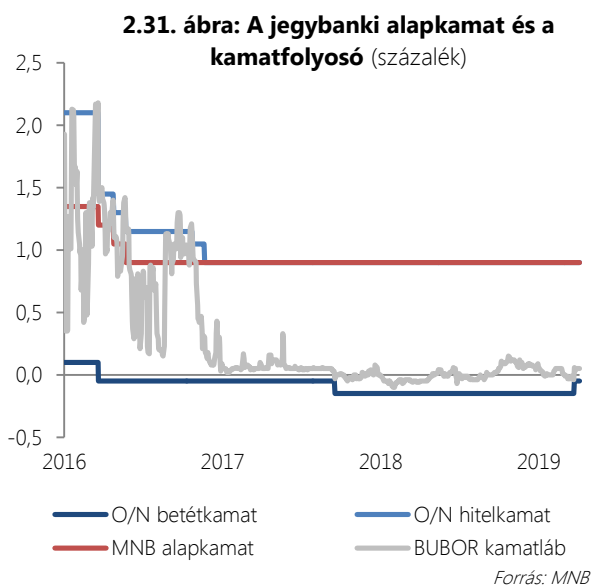
A hosszú hozamok mérséklését célzó nem-konvencionális eszköztár szintén változott 2018 folyamán. Az év elején lazító céllal bevezetett két új jegybanki eszköz 2018 év végétől fokozatosan kivezetésre kerül, tekintettel szándékoltnál alacsonyabb hatásfokukra, illetve a lazító politika visszafogására. Az egyik elem, az 5 és 10 éves MIRS kamatcsere-eszköz célja a bankok kamatkockázatának mérséklése volt azáltal, hogy a fix kamatozású eszközöket (állampapírok, hitelek) a Jegybank változó kamatozásúakra cserélte. A másik eszköz – egy célzott jegybanki program – keretében 3 éves, illetve annál hosszabb futamidejű jelzáloglevelek másod-, illetve elsődleges piaci vásárlására kívánt összpontosítani a Jegybank.

A hosszú hozamokra ható eszköztár plusz elemeként 2019 januárjától elindult az ún. NHP fix eszköz 1000

milliárd forintos keretösszeggel. A program célzottan a kkv-k hosszú lejáratú, fix kamatozású hitelei arányának növelésére irányul, és preferenciális betéti konstrukció is kapcsolódik hozzá. Az új hitelösztönző program keretében a Jegybank a bankok számára 0 százalékos refinanszírozási hitelt nyújt, melyet a bankok maximum 2,5% kamatmarzs mellett helyezhetnek ki hitelként.

Az MNB mindezekből kifolyólag már 2018 őszén megtette az első lépéseket a monetáris politika lassú, fokozatos szigorítása felé. A Monetáris Tanács ezt az irányvonalat folytatva 2019. március 26-án egy három elemből álló, vegyes intézkedési csomagot vezetett be.

A hazai inflációs folyamatokhoz kötötten óvatos szigorító lépésként az egynapos betéti kamatot 10 bázisponttal -0,05%-ra emelte. A kamatfolyosó felső határát ugyanakkor 2016 novembere óta változatlanul a 0,9%-os egynapos fedezett hitel képi. Ezzel a kamatfolyosó 95 bázispontra szűkült (2.31. ábra).

Emellett megkezdődik a likviditás mérsékelt szűkítése is a devizaswap-állomány fokozatos leépítésén keresztül. A 2019 második negyedévére megcélzott átlagos kiszorítandó likviditás nagysága ugyanis 100 milliárd forinttal csökken.

Az intézkedési csomag harmadik elemeként új kötvényprogramot indít az MNB a nem-konvencionális

monetáris politikai eszköztár kiegészítéseként. A Növekedési Kötvényprogram (NKP) 2019. július 1-jétől hatályos keretösszege pedig 300 milliárd forint lesz. A vállalatikötvény-vásárlási program célja a monetáris politikai transzmisszió hatékonyságának javítása és a vállalatikötvény-piac likviditásának növelése. Az MNB jó minősítéssel rendelkező vállalkozások kötvényeit fogja vásárolni. Emellett a Jegybank az értékpapírosítás hazai elterjedése érdekében a vállalati hitelek „becsomagolását” is ösztönzi. A többletlikviditás ugyanakkor az alapkamaton kamatozó preferenciális betéttel kerül semlegesítésre.

Nemzetközi szinten az látható, hogy a világgazdasági kockázatok erősödésének hatására a vezető jegybankok fokozatosan a szigorítás mérséklésének útjára léptek, óvatos politikájuk mögött pedig a további hónapok fejleményeinek kivárása állhat. A Fed a 2017-es irányvonalát folytatva 2018-ban négy alkalommal vitt véghez fokozatos kamatemelést Powell elnök 2018 februárjától megkezdett mandátuma alatt. A 25 bázispontos lépések hatására az irányadó kamatsáv 2,25-2,5%-ra változott. Napjainkra a világgazdaság teljesítménye egy bizonytalanabb időszakba lépett. A kedvezőtlenebb makrogazdasági adatok miatt 2019 márciusában nem történt további kamatemelés, sőt, a Fed döntéshozóitól 2019 egészére sem várnak már ilyen intézkedést. A szigorítás visszafogásával a kivárás útjára léptek.

A gazdasági kockázatok erősödésével az EKB is óvatosabb irányba lépett. 2019. márciusi döntése keretében nem változtatott kamatkondícióin, ugyanakkor lazító monetáris intézkedéseket jelentett be. Ennek egyik eleme a hitelezés élénkítését célzó új TLTRO-program elindítása. Ezen keresztül az EKB hosszú lejáratú hitelt nyújt a bankoknak hitelezési tevékenységük élénkítése céljából. A hitelösztönző programban magasabb hitelezési aktivitás mellett kedvezőbb feltételű refinanszírozásban részesülnek a hitelintézetek. Idén nyárról év végére toldott ki továbbá az első kamatemelés EKB által előrevetített időpontja, azaz tovább várta magára a szigorítás megkezdése.

2.9. PÉNZÜGYI SEKTOR

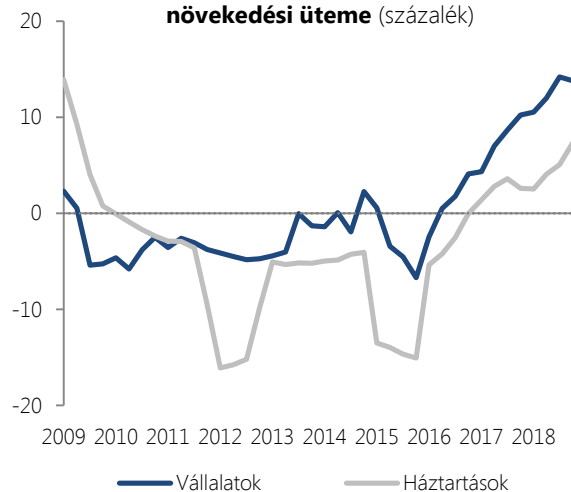
Javulást mutatott a 2018. év egészét nézve a nem pénzügyi vállalatok hitelállományának tranzakció alapú változása. Az árfolyamtisztított éves növekedési ütem korrekciók nélkül a teljes vállalati szektor esetében kimagasló, 13,8%-os értéket vett fel, a kkv-sektornál pedig a mutató elérte a 11,1%-ot. Csökkenő tendenciát mutatott a kkv-szektor részaránya, ugyanis 2018-ban a tranzakciók mindössze 47%-a (423 milliárd forint) volt hozzájuk köthető.

2018-ban is eredményesnek bizonyult a Jegybank Piaci Hitelprogramja (PHP), amelyben a hitelintézetek vállalták, hogy 230 milliárd forinttal növelik kkv-hitelezésüket. A hitelösztönző program népszerűségének eredményeként a hitelezési vállalatok kétszeresét helyezték ki végül a programban részt vevő hitelintézetek. A Piaci Hitelprogram (PHP) három év sikeres működés után 2018 decemberében lezárult, de ezzel egyidejűleg egy új hitelösztönző program indult 2019 januárjában (NHP fix). Középtávon várhatóan az NHP fix fog jelentősebb hatást gyakorolni a vállalati hitelezésre, melynek célja a hosszú lejáratú és rögzített kamatozású hitelek részarányának növelése.

Tovább javult a portfólióminőség az elmúlt egy évben mind szektorszinten, mind pedig a kkv-hitelek tekintetében, mindazonáltal a portfóliótisztulás üteme jelentősen lelassult az előző időszakhoz képest. Kedvezőbb képet mutatott az NPL ráta az előző évhez képest: a nem pénzügyi vállalatok nem teljesítő hiteleinek aránya az elmúlt egy évben mintegy 53 milliárd forinttal (azaz 1,6 százalékponttal) 5,5%-ra zsugorodott. Ki kell emelni ugyanakkor, hogy ez teljes egészében a kkv-eknek köszönhető, hiszen maga a kkv-szektor nem teljesítő hiteleinek 66 milliárd forintos mérséklődése következtében az NPL ráta 2,4 százalékponttal 6,9%-ra süllyedt. Mind a nem teljesítő állomány zsugorodása, mind pedig a vállalati hitelállomány dinamikus bővülése az NPL-ráta csökkenésének irányába hatottak, az NPL rátát tisztán a nem teljesítő állomány változása (hitelállomány-változásának hatását kiszűrve) 0,83 százalékponttal, míg csak a hitelállomány változása (változatlan nem

teljesítő állományt feltételezve) 0,81 százalékponttal mérsékelte.

2.32. ábra: A nem pénzügyi vállalkozások és a háztartások hitelállományának éves növekedési üteme (százalék)

Forrás: MNB

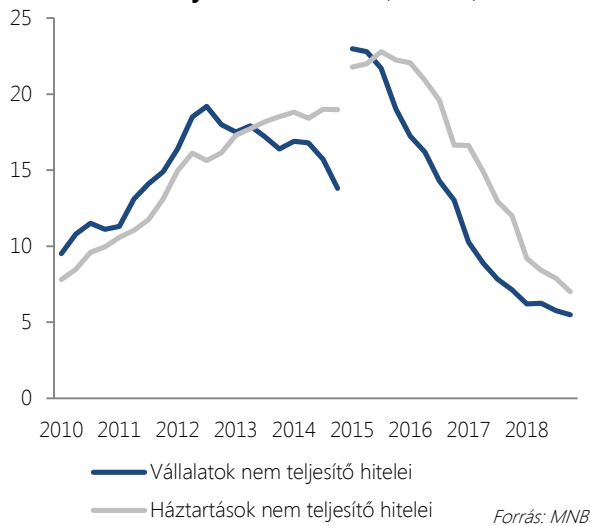
A háztartások hiteleinek tekintetében is pozitív trendek figyelhetők meg. A továbbra is alacsony kamatkörnyezet, a növekedő reálbérek és a bővülő ingatlanpiac kedvező hitelezési feltételeket teremtettek, ennek megfelelően 2018-ban tovább emelkedett a háztartások hiteleinek állománya.

A háztartások hitelállománya a növekvő hiteltörlesztések ellenére 2018-ban 425 milliárd forinttal bővült az elmúlt 10 év legnagyobb emelkedését eredményezve, ami 7,3%-os növekedési ütemet jelent.

2018-ban a hitelintézetek a 2017. évi 1274 milliárd forintnál 27%-kal több, 1617 milliárd forint új hitelt folyósítottak a háztartások számára. A lakáscélú hitelek folyósítása 200 milliárd forinttal emelkedett elsősorban az ingatlanpiac további bővülésének hatására, emellett a CSOK is jótékonyan hatott a hitelkihelyezésre. A fogyasztási hitelek folyósítása 199 milliárd forinttal emelkedett, amelyet leginkább a kiskereskedelmi forgalomnövekedés húzott.

A nem teljesítő adósok aránya a hitelintézeteknél 2018 végén 7% volt, 2017-hez képest jelentősen, 5 százalékponttal csökkent, amelyet szinte teljes egészében a nem teljesítő állomány leépülése magyaráz.

2.33. ábra: A magánszektor NPL rátájának alakulása* (százalék)

* 2015-től megváltozott a nem teljesítő hitelek besorolásának szabályozása, az ábra mindig az aktuális besorolás szerinti adatokat mutatja

A Kormány is számos programmal segített a nem teljesítő adósok helyzetén, melyek közül a legfontosabb a Nemzeti Eszközkezelő. A Nemzeti Eszközkezelő megvásárolja a legrosszabb anyagi helyzetben lévő adósok ingatlanát, a volt tulajdonosok pedig bérlőként továbbra is az otthonukban maradhatnak. A Nemzeti Eszközkezelő program jelentkezési határideje 2018. november 21-én lejárt, és összesen 42 633 ezer ingatlant ajánlottak fel, melyből 36 053 ezer ingatlan esetében bebizonyosodott, hogy minden feltételnek megfelelnek és már a pénzügyi rendezés is megtörtént. A Nemzeti Eszközkezelő 2018. december végéig 154 milliárd forint költségvetési forrás felhasználásával 326 milliárd forinttal

csökkentette a pénzügyintézetek fizetéseképtelen követelésállományát.

A 2018-as év a jövedelmezőség szempontjából is eredményesnek bizonyult. Mind a kamatbevételek, mind a jutalékokból, díjakból származó nem kamatbevételek is erősítették a magyar bankszektor jövedelmezőségét, és további bővülés prognosztizálható az emelkedő kamatkörnyezet és a még inkább felfutó hitelezés hatására. Figyelemre int ugyanakkor, hogy a magas működési költségek felemészítik a bevételnövekmény egy komoly részét. Ezen költségek egy jelentős része ugyan a közelmúlt szabályozási és technológiai változásaihoz (GDPR, PSD2, azonnali fizetési rendszer) és a mindezekre való felkészüléshez köthető, a jövedelmezőség fenntartásához azonban a jövőben a hitelezési aktivitás fokozásán túl fontos lesz a működési költségek egyedi és szektorszintű csökkentése is.

A magyar bankszektor tőkésítettsége és likviditása nemzetközi összehasonlításban is kiemelkedő. A teljes tőke megfelelési mutató 19,7%, míg a CET1 tőke megfelelési mutató is meghaladja a 17%-ot, a rendszerszintű likviditásfedezeti mutató közel 200%-os, míg a hosszú távú, nettó stabil finanszírozási mutató szeptember végén 124%-on állt.

A hazai bankrendszer a korábbi időszakhoz képest kedvezőbb hatással bír a gazdasági növekedésre, a dinamikus bővülés pénzügyi hátterét támogatta a bankrendszer stabilitása, jövedelmezősége és egyre aktívabb hitelezése.

3. A KORMÁNYZATI SZEKTOR HIÁNYA ÉS ADÓSSÁGA

3.1. KÖLTSÉGVETÉS-POLITIKAI CÉLOK

Az elmúlt években végrehajtott költségvetési konszolidáció eredményes és fenntartható volt. A kormányzati szektor hiánya 2012 óta a GDP 3%-a alatt van, a középtávú költségvetési célkitűzés (MTO) 2 év kivételével minden évben, sőt az elmúlt 7 év átlagában nézve is jelentősen túlteljesült és ennek megfelelően folyamatosan, évről-évre mérséklődik az államadósság GDP-hez viszonyított aránya. A kormányzati szektor hiánya évek óta alacsonyabb a kitűzött céloknál, amiben nagy szerepet játszik, hogy a költségvetési tervezés során a kormányzat prudens megközelítést alkalmaz.

A 2018. év eredményeit is tekintetbe véve a Kormány az előző konvergencia programban kitűzött hiánycélokon nem változtatott. Az államadósság további csökkenését biztosító, változatlanul jóval a GDP 3%-a alatt maradó hiányt mutató fiskális pálya továbbra is támogatja a gazdasági növekedést, ami hozzájárul a gazdaság- és társadalompolitikai prioritások érvényesítéséhez.

A globális pénzügyi és gazdasági válság kezelésének nemzetközi és hazai tapasztalatai azt mutatják, hogy a monetáris politika jelentős szerepet töltött be a gazdaság növekedési pályára való állításában, de hosszabb távon a monetáris politika önmagában nem képes a növekedést ösztönözni. Ezért, abban az esetben, ha rendelkezésre áll a megfelelő költségvetési mozgástér, akkor annak óvatos, a tartósan és biztonságosan 3% alatti hiánnyal

összhangban lévő (továbbá a magas adósságállománnyal rendelkező országokban az adósságcsökkentési célokat is szem előtt tartó) módon történő felhasználása indokolt a növekedés erősítése érdekében. A gazdaság tartósan magas növekedési pályára állítása következtében a költségvetési hiánypálya 2019-től csökken, mely az előrejelzési horizont végére egyensúlyba kerül. Tekintettel arra, hogy a már meghozott és tervezett kormányzati intézkedések következtében erősödik a magyar gazdaság növekedési potenciálja, a ciklikus hatásoktól megtisztított egyenleg jelentősen javul és a számítások szerint 2022-től kezdve túlteljesíti a középtávú költségvetési célkitűzést (MTO).

2011 óta – egy minimális megtorpanást kivéve – folyamatosan mérséklődik a GDP-arányos államadósság, amely várhatóan meredekebb csökkenési pályára áll a konvergencia program időhorizontján. Az adósságráta csökkenésének mértéke a következő években jóval meghaladja azt az ütemet, amelyet az uniós adósságcsökkentési „benchmark” előír. Ebben fontos szerepet játszik, hogy a gazdasági felzárkózást is biztosító kiemelkedő növekedés és a csökkenő hiány egyaránt a viszonylag gyors ütemű adósságráta-csökkenés irányába hat. A bruttó államadósság GDP-hez viszonyított aránya a 2011. évi 80,5%-ról 2018 végére 70,8%-ra süllyedt. A konvergencia program időhorizontján az adósságráta további mintegy 15 százalékponttal mérséklődhet és így érdemben a 60%-os referencia érték alá kerülhet.

3.1. táblázat: Középtávú költségvetési pálya (GDP %-ban)

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Kormányzati szektor egyenlege	-2,2	-1,8	-1,5	-1,2	-0,5	0,0
Strukturális egyenleg	-2,3	-1,9	-1,6	-1,3	-0,5	0,0
Bruttó államadósság	70,8	69,2	66,7	62,8	59,3	55,9

Forrás: KSH, MNB, PM-számítás

3.2. A 2018. ÉVI KÖLTSÉGVETÉS TELJESÜLÉSE

Az előző évekhez hasonlóan 2018-ban is a tervezettnél kedvezőbben alakultak az államháztartási folyamatok. A kormányzati szektor ESA2010 szerinti hiánya a GDP 2,2%-a volt a Kormány eredetileg kitűzött 2,4%-os hiánycéljával szemben.

Az államháztartás központi alrendszerének pénzforgalmi hiánya 1446 milliárd forint lett 2018-ban, ami az előző évinél 388 milliárd forinttal alacsonyabb. Ennek hátterében egyrészt a gyorsuló ütemű gazdasági növekedés, másrészt a Versenyszféra és a Kormány Állandó Konzultációs Fórumán 2016 év végén kötött adó- és bérmegállapodás áll, melyek érdemi kereset-növekedést, fogyasztásbővülést eredményeztek. Ezek által a költségvetés bevételei az adócsökkentések mellett is jelentősen tudtak emelkedni. Az uniós projektekhez kapcsolódó bevételek elmaradtak az előző évi szinttől és az uniós kifizetésektől is, annak mindössze 70%-át fedezték. Így a költségvetés, az előző évhez hasonlóan, 2018-ban is megelőlegezte az uniós támogatásokat a programok kedvezményezettjeinek. Ugyanakkor ez nem érinti az uniós módszertan szerinti egyenleget, mivel az ESA módszertan szerint a költségvetési kiadással azonnal szembeállítható az uniós társfinanszírozás bevétele, függetlenül attól, hogy a transzfer megérkezett-e pénzforgalomban.

Bevételi oldal

2018-ban is sor került adókedvezésekre, így tovább nőtt a családi adókedvezmény (gyermekenként 17,5 ezer forintra emelkedett a havonta igénybe vehető adókedvezmény összege), az ingatlan-bérbeadásból származó jövedelmet terhelő egészségügyi hozzájárulás megszűnt, az áfakulcs csökkent az olyan alapvető élelmiszereknél, mint a hal és a sertésbelső, valamint az éttermi szolgáltatásoknál, illetve az internet szolgáltatásnál. Másrészt, az előbbiek életszínvonal-növelő hatását is tovább erősítve, folytatódott a 2016. év végi bérmegállapodás keretében vállalt intézkedések végrehajtása: a szociális hozzájárulási adó kulcsa 19,5%-ra mérséklődött, a minimálbér és a garantált bérminimum további jelentős emelésével párhuzamosan. A szociális hozzájárulási adó

csökkentésével összhangban a kisvállalati adó kulcsa is mérséklődött egy százalékponttal, 13%-ra.

A bérmegállapodás hatására dinamizálódó munkaerőpiac és az élénkülő fogyasztás növelték az adóalapokat. A költségvetési bevételek emelkedéséhez jelentősen hozzájárultak olyan, a gazdaság fehéredését szolgáló kormányzati intézkedések is, mint a 2018. július 1-jétől kötelezővé vált online számla adatszolgáltatás, és az élelmiszerértékesítést végző automata berendezések NAV-hoz történő bekötése.

Így, az uniós módszertan szerint, 2018-ban 1125 milliárd forinttal több adó- és járulékbévételek érkeztek, mint 2017-ben. Az adó- és járulékcsoökkentések hatását bőven ellentételezték a kedvező gazdasági folyamatok. A nagyobb bériáramlás következtében közel 250 milliárd forinttal magasabb bevétel realizálódott a személyi jövedelemadóból 2017-hez képest. Az általános forgalmi adó bevétel 503 milliárd forinttal magasabb lett. A társasági adóból az előző évinél közel 200 milliárd forinttal kisebb bevétel keletkezett.

Kiadási oldal

A kiadási oldal végrehajtása kapcsán a legfontosabb, hogy a költségvetéspolitikai biztosította a Kormány gazdaság- és társadalom-politikai prioritásainak érvényesülését.

2018-ban is tovább folytatódtak a korábban elindult *életpálya-modellek* a pedagógusok, a rendvédelemben, honvédelemben és a szociális szférában dolgozók esetében, a Kormányhivataloknál és a Nemzeti Adó- és Vámhivatalnál. Tovább nőtt a bírói és ügyészi illetményalap, a felsőoktatásban és az egészségügyi ágazatban dolgozók fizetése, és már januártól bérfejlesztésre került sor a szociális ágazatban egészségügyi munkakörben foglalkoztatottak esetében is.

2018-ban újabb lendületet kapott az otthonteremtési program, mely a családok lakáshoz jutását és a lakáskörülményeinek javítását tűzte ki célul. A programhoz kapcsolódó támogatási formákra

vonatkozóan több jelentős változás is történt, amelyek kibővítették a támogatás körét. 2018 márciusától egyszerűsítették a CSOK-igénylés folyamatát, eltöröltek számos korlátozást a használt lakások vásárlása, illetve a bővítés esetére. A kormány októberi döntése pedig kétgyerekes családokra is kiterjesztette a 10 millió forintos kedvezményes kamattámogatású kölcsönt, a háromgyermekeseknél pedig a kölcsönfelvétel lehetőségét 15 millió forintra emelte meg. Az intézkedések jövőbeni forrását a lakástakarékpénztári megtakarításokra adott állami támogatás kivezetése biztosítja.

A "*családi akcióterv*" keretében jelentős bölcsődefejlesztés kezdődött. Három vagy több gyermek esetén a teljes diákhitel tartozás elengedésre került. A diplomás GYED időtartama 1 évvel meghosszabbodott. A jelzáloghitellel rendelkező családok a harmadik és további gyermekek esetén 1-1 millió forintot leírhattak a tartozásukból. Az akcióterv negyedik elemeként a külföldön tartózkodó vagy élő családok számára is elérhető vált a babakötvény, valamint az anyasági támogatás.

A kedvező munkaerőpiaci helyzethez igazodva a *közmunka program* kiadásai 173 milliárd forinton teljesültek, 93 milliárddal alacsonyabban az előző évhez képest, ami mutatja, hogy folytatódik a közmunkásként foglalkoztatottak átáramlása a munkaerőpiacra. Az átlagos közmunkás létszám a 2017. évi 165 ezer főről 126 ezer főre csökkent 2018-ban.

A *nyugdíjkiadások és egyes jövedelempótló ellátások reálértékének megőrzése* érdekében a költségvetés 2018-ban is fedezte az infláció melletti értéktartáshoz szükséges forrásokat. Ezen felül a nyugdíjasok is részesülhettek a gyors gazdasági növekedés eredményéből: húsvétkor 10.000 forintos Erzsébet utalványt kaptak, novemberben pedig nyugdíjprémiumot, amire a költségvetés 41 milliárd forintot biztosított.

A gyógyító-megelőző ellátásokra szánt források 110 milliárd forinttal haladták meg az előző évi szintet az egészségügyi ágazatban végrehajtott béremelések és a háziorvosi és fogászati ellátás finanszírozásának növekedése következtében.

Az uniós módszertan szerinti nettó kamatkidadásokban az eredeti előirányzathoz képest mintegy 35 milliárd forint megtakarítás képződött.

Az elmúlt évekhez hasonlóan 2018-ban is feladat volt az *uniós támogatások gyors felhasználásának elősegítése* a gazdaságfejlesztést támogató beruházások ütemezett megvalósítása érdekében. A 2018. évi kifizetések nagysága az előző évi rekordszint alatt maradt, 1892 milliárd forintot tett ki. Az EU-tól ehhez a kiadáshoz kapcsolódóan összesen 1054 milliárd támogatás érkezett, azaz a költségvetés továbbra is megelőlegezte a kifizetéseket. Ugyanakkor az előző uniós pénzügyi ciklus zárása keretében több mint 260 milliárd forint pénzforgalmi (ESA egyenleget nem érintő) bevétele képződött a költségvetésnek.

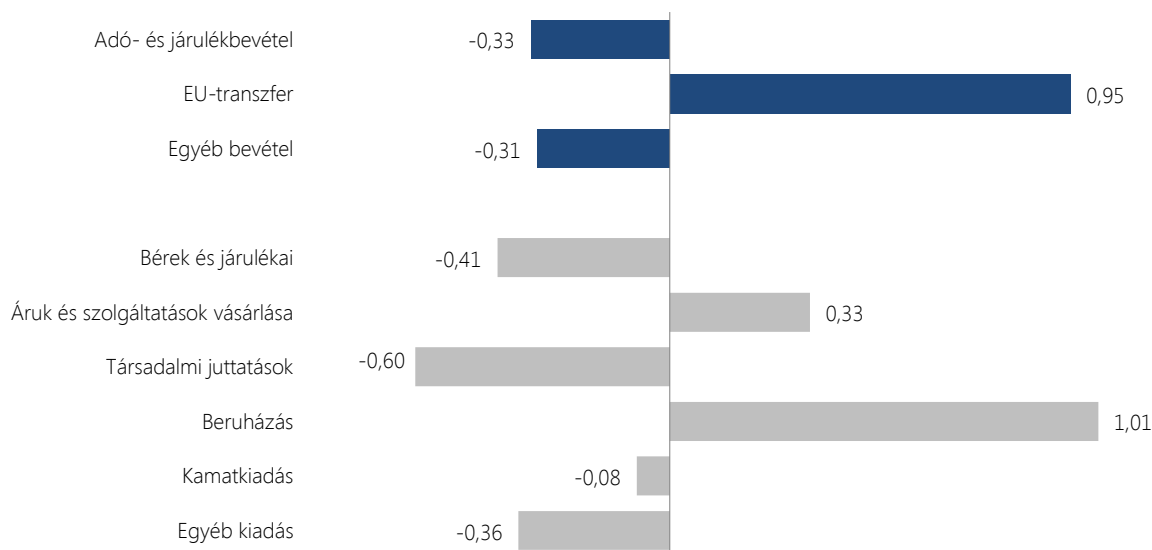
A hazai forrásból megvalósuló beruházások felgyorsultak. A közlekedési fejlesztésekre 2018-ban is jelentős összeget fordított a kormányzat: a kiemelt közúti projektekre 259 milliárd forintot, a közúthálózat felújítására 98 milliárd forintot, amelyeknek nagyobb részét nem uniós forrás fedezte. A „Modern Városok Program” keretében 116 milliárd forint kifizetés történt a vidéki nagyvárosokat modernizáló, versenyképességet, turisztikai vonzerőt növelő és életminőséget javító fejlesztésekre.

Az év végén az egyes kiadási előirányzatoknál jelentkező megtakarítások lehetőséget adtak arra, hogy a kormány 184 milliárd forint átcsoportosításáról döntsön. E források kedvezményezettjei többek közt az egyházak (45 milliárd forint), a határon túli szervezetek (32 milliárd forint) voltak. Ezen kívül sportinfrastruktúra-fejlesztésre, sport, turisztikai és kulturális célokra (27 milliárd forint), Erzsébet tábortámogatására (13 milliárd forint), gazdaságfejlesztésre (30 milliárd forint), fegyveres testületeknek (10 milliárd forint), egészségügyi célokra (6 milliárd forint), helyi önkormányzatoknak (8 milliárd forint) valamint egyéb célokra (10 milliárd forint) többletforrás jutott. Az átcsoportosításból mintegy 40 milliárd forint a 2019-es költségvetés tehermentesítését szolgálta.

Az év végi intézkedések révén az év végén látott többlet adóbevételek nagyobb részéből került sor többletkiadások finanszírozására, másik feléből pedig a tervezettnél alacsonyabb hiánycél elérése volt lehetséges.

3.1. ábra: Főbb bevételek és kiadások változása 2019-2018

(a GDP %-ában, százalékpont)

Forrás: PM-számítás

3.3. A 2019. ÉVI KÖLTSÉGVETÉS

A 2019. évi költségvetés az eddigi prioritások folytatásával, kiszélesítésével és új intézkedésekkel egyaránt számol. A közszférában folytatódik a bérek emelkedése. A nyugdíjak nemcsak megőrzik reálértéküket, hanem a gazdasági növekedésre tekintettel nyugdíj-prémium kifizetésére is sor kerül. Az otthoneremtés támogatása növekszik és folytatódik a Versenyszféra és a Kormány Állandó Konzultációs Fórumán 2016 év végén kötött bérmegállapodás eredményeként 2017-ben megkezdett adócsökkentési program.

A Kormány a 2019. évre a GDP 1,8%-ában határozta meg a hiánycélt.

A 2019. évi költségvetésben a megelőző évek költségvetéseihez hasonlóan az előre nem várt kockázatok kivédésére szolgál az Országvédelmi Alap és a rendkívüli kormányzati intézkedések előirányzata. A biztonsági tartalékok (Országvédelmi Alap és a Rendkívüli kormányzati intézkedések) összege emelkedett a korábbi évekhez képest, valamint a tartalékok felhasználása nagyobb részben lett a hiánycél tarthatóságához kötve.

A kedvező munkaerőpiaci folyamatok, a bérmegállapodás és a költségvetési bérintézkedések eredményeként lényegesen, várhatóan a költségvetési előirányzatot 255 milliárd forinttal meghaladóan növekednek az adóbevételek.

2019-ben további adócsökkentésekre került sor. Január elsejétől tovább csökkent a bankadó, és a személyi jövedelemadó kivételével megszüntetésre kerültek a nyugdíjasok foglalkoztatását terhelő elvonások. A bérmegállapodás keretében a szociális hozzájárulási adó mértéke várhatóan 2019. július 1-jétől további 2 százalékponttal csökken. Bővült a kisvállalati adó (KIVA) igénybevételi határa is: ötszáz millió forint helyett már 1 milliárd forint bevételi határig választható ez az egyszerűbb adózási forma.

Az adórendszerben 2019-től több változásra került sor, amelyek egy része az adóadminisztrációt csökkenti (például megszűnt a kötelező útnyilvántartás, lehetővé vált a csoportos adóalanyiság választása a társasági adó esetében is), más része a vállalatok fejlesztéseit ösztönzi. Utóbbiak közé tartozik, hogy a társasági adózásban a beruházások ösztönzése érdekében enyhültek a fejlesztési tartalék értékhatárával kapcsolatos

előírások, továbbá, hogy a start-up vállalkozások tőkéhez jutását elősegítő kedvezmény is bővítésre került.

A családok helyzetének javítását szolgálta a családi adókedvezmény mértékének növelése. A kétgyermekes családok esetében 2019-től gyermekenként 20 ezer forintra emelkedett a havonta igénybe vehető családi kedvezmény összege.

2019-ben is folytatódik az alapvető élelmiszerek 2014-ben megkezdett áfa-csökkentése. 18%-ról 5%-ra csökkent az UHT és az ESL tej áfája, amellyel közel 20 milliárd forintot takaríthatnak meg a családok. Ezen kívül minden lakossági átutalás tranzakciónként 20 ezer forintig mentesül a pénzügyi tranzakciós illeték megfizetése alól. Az intézkedés hozzájárul a feketegazdaság visszaszorításához is azáltal, hogy csökkenti a készpénzhasználatot és elősegíti az elektronikus fizetések további elterjedését.

A kedvező munkaerőpiaci helyzethez igazodva a *közmunka program kiadásai csökkennek*, és egyre hangsúlyosabbá válik a közmunka rendszerének hatékonyabbá tétele, továbbá az egyéb aktív munkapiaci programok szélesítése.

A nyugdíjkiadások és egyes jövedelempótló ellátások reálértékének megőrzése érdekében a költségvetés 2019-ben is fedezi az infláció melletti értéktartáshoz szükséges forrásokat. A költségvetés 25 milliárd forintot irányzott elő a nyugdíjprémium fizetésére.

2019-ben is tovább folytatódnak a közszolgálati dolgozók megbecsülése érdekében tett intézkedések a pedagógus, illetve a rendvédelmi és honvédelmi életpálya-modell keretében. Tovább nőtt a nemzetiségi pedagógusok pótléka. A fegyveres és rendvédelmi életpálya-modell keretében 2019-ben további, átlagosan 5%-kal nőtt a katonák és a rendvédelmi dolgozók fizetése. A honvédségnél dolgozó civilek 2019-től egy új besorolásban honvédelmi alkalmazottaként dolgoznak, négy év alatt egységesen 35 százalékos illetményfejlesztésben részesülnek. Emelkedett az ügyészi illetményalap. Az egészségügyi szakdolgozók és védőnők a 2019. november 1-jétől esedékes 8%-os bérfejlesztést már 2019. július 1-jétől megkapják. 2019-től átlagosan 30

százalékkal emelkedik a központi közigazgatásban, vagyis a minisztériumokban és a háttérintézményeknél dolgozó kormánytisztviselők bére, a kormányzati munka racionalizálása, a létszám csökkentése mellett. Az előző évhez képest 170 milliárd forinttal nő a kormányzati szektor bértömege, a szociális hozzájárulási adó mérséklése ellenére.

A 2019. évi uniós kifizetések nagysága várhatóan az előző évi szinttől elmarad (várhatóan mintegy 1620 milliárd forint lesz). Az uniós támogatások kifizetése ugyan lassul, ezzel párhuzamosan azonban az előző években kifizetett előlegek felhasználása gyorsul.

A közlekedési fejlesztésekre továbbra is jelentős összeget fordít a kormányzat, a Kiemelt közúti projektek 2019. évi törvényi előirányzata 314 milliárd forint. A hazai iparfejlesztésről szóló *Irinyi terv* fő célkitűzése, hogy 2020-ra a hazai ipar részaránya elérje a 30 százalékot. A Beszállítói-fejlesztési Program révén jelentős számú magyar kis- és középvállalkozás vonható be a beszállítói hálózatokba. Az Ipar 4.0 program az integrált Ipar 4.0 technológiafejlesztést megvalósítva a nagy- és a kisvállalkozások innovációs együttműködésére épülő eredmények hasznosítását, ipari digitális technológiák, új üzleti modellek kialakítását, bevezetését támogatja.

A gazdaságfejlesztést segítő beruházásokon kívül számos egészségügyi, felsőoktatási, kulturális beruházás kapott helyet a 2019-es költségvetésben. Az Egészséges Budapest Program keretében folytatódik a főváros egészségügyi szakellátásainak fejlesztése. Elkülönített források biztosítják a tanuszoda, a tornaterem program folytatását és a felsőoktatásban elindult fejlesztéseket (például a Testnevelési Egyetem). Folytatódnak az ifjúsági és sport életet segítő beruházások.

A vidéki nagyvárosokat modernizáló, versenyképességet, turisztikai vonzerőt növelő Modern Városok Program mellett 2019-ben elindul a Magyar Falu Program, amely a vidék népességmegtartó erejének növelését tűzte ki célul. A program a vidéki települések közszolgáltatásainak fejlesztésére, a kistelepülési otthonteremtési támogatásra ("Falusi CSOK"), és a mellékúthálózat fejlesztésére biztosít központi támogatást.

2019 elején meghirdetésre került a Családvédelmi Akcióterv, amelynek egyes elemei már 2019-től elindulnak. Azok a fiatal házaspárok, akiknek az otthonteremtéshez nincs meg a kellő önerő, Babaváró támogatáson keresztül szabadon felhasználható, legfeljebb 10 millió forint kamatmentes hitelt vehetnek fel. Az igénylés feltétele, hogy a feleség 18 és 40 év közötti, és a házaspár valamelyik tagja legalább három éve biztosítási jogviszonyban áll. A kölcsön törlesztését a felvétel után megszületett első gyerek születésekor három évre, a másodiknál további három évre függesztik fel. A második gyerek születésekor a hitel 30%-át, a harmadik gyerek születésekor pedig teljes egészét elengedik. 2019. július elsejétől a három vagy több gyereket nevelők legfeljebb 2,5 millió forintos támogatást kaphatnak új, legalább hétszemélyes személyautó vásárlásához. Az ingatlanfedezetű jelzáloghitellel rendelkező családok számára júliustól már a második gyerek születésekor egymillió forintot, a harmadik gyerek születésekor pedig négy millió forintot elengednek.

Szintén a demográfiai folyamatokat erősíteni hivatott az otthonteremtési program 2019. július elsejétől való jelentős bővülése. Már használt lakásokra is felvehető a kedvezményes, garantáltan legfeljebb 3 százalékos kamatozású hitel, és a használt ingatlanok vásárlására vonatkozóan eltörlik a 35 millió forintos értékhatárt. A két gyereket nevelő vagy vállaló családok 10 millió forint, a három és több gyermeket vállaló családok 15 millió forint kamattámogatott kölcsönt vehetnek igénybe nem csak új, hanem használt lakás vagy ház

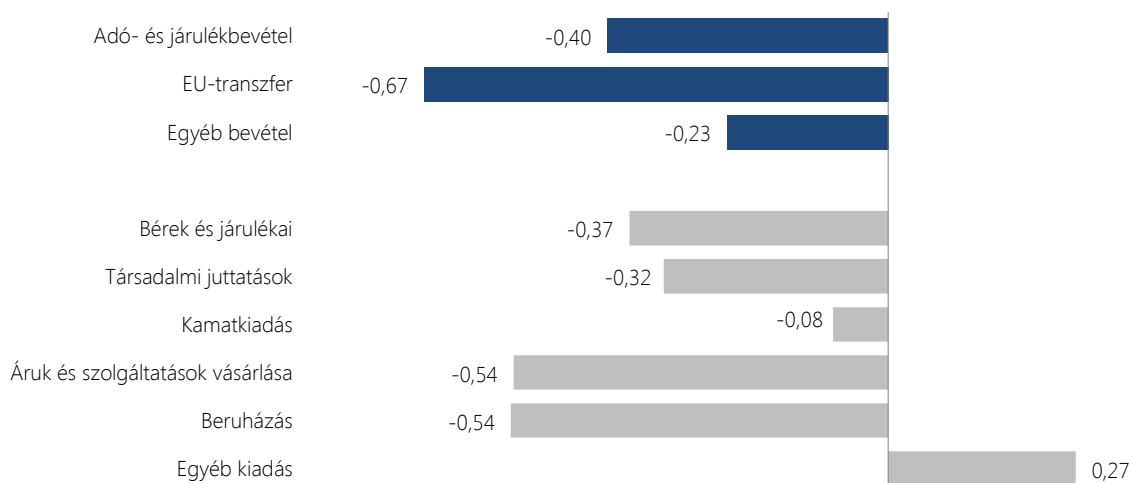
vásárlására vagy építésére, és az egyszülős családok is élhetnek az otthonteremtési támogatásokkal.

A kormány a Magyar Falu Program keretében döntött a falusi családi otthonteremtési támogatás (Falusi CSOK) bevezetéséről azokon az 5000 fő alatti településeken, ahol a lakosságszám 2003-hoz képest csökkent vagy a leghátrányosabb települések közé tartoznak. Az érintett kistérségeken használt lakás vásárlására, bővítésére és korszerűsítésére is fel lehet majd használni a gyerekszámától függő támogatást. A 3 vagy több gyermek után járó 10 millió forint összeg legfeljebb fele fordítható lakásvásárlásra az indokolatlan áremelkedések elkerülése érdekében, másik fele pedig felújításra, bővítésre.

A 2019. évi költségvetés elfogadása óta meghirdetett programok forrását a korábban indult fejlesztések vártnál lassabb megvalósulása, a bázisidőszakban realizált terv feletti adóbevétel, valamint a 2018-ra előrehozott kifizetések teremtik meg. A Kormány februárban közel 100 milliárd forint átcsoportosításról döntött. A 2018. év végén "előrehozott" forrásbiztosítás miatt 2019-ben keletkező megtakarítások és pénzügyi maradványok terhére illetve a tartalékokból 29 milliárdot biztosított a már említett Magyar Falu Programon felül gazdaságfejlesztési célokra, további 10 milliárdot a kapcsolódó infrastrukturális fejlesztésekre, 26 milliárdot pedig nemzetközi sportversenyek, közgyűjtemények és határon túli kulturális fejlesztés, örökségvédelmi és egyéb feladatok ellátásának támogatására.

3.2. ábra: Főbb bevételek és kiadások változása 2020-2019

(a GDP %-ában, százalékpont)

Forrás: PM-számítás

3.4. 2020-23. ÉVI ÁLLAMHÁZTARTÁSI FOLYAMATOK

A programidőszak utolsó négy évében a konvergencia program előrejelzése a már meghozott kormányzati döntések mellett figyelembe veszi a Program a versenyképesebb Magyarországért intézkedéseinek a hatását.

A bevételi oldal meghatározó elemei az adó- és járulékbévételek, valamint az uniós transferek alakulása. Figyelembe véve a szociális hozzájárulási adó fokozatos csökkentését és a versenyképességi programban tervezett, illetve a kkv-szektorot segítő lépéseket (KIVA kulcs lehetséges csökkentését és belépési értékhatárának emelését), az adócentralizáció 1,6 százalékponttal mérséklődhet 2020 és 2023 között. További intézkedések várhatók a gazdaság fehéritése érdekében, többek között a

pénztárgépek és online számlázás kibővítése, az e-számlázás térnyerésének előremozdítása, valamint folytatódik az adószervezet munkabarát átalakítása (azaz a munkát terhelő elvonások csökkentése, az egészségre káros termékek fogyasztását terhelő adók emelésével párhuzamosan). Az uniós támogatások felhasználásának gyorsítása eredményeként a 2014-2020-as programozási időszak kereteinek jelentős része már 2019-ig felhasználásra kerül, 2020 után már évről évre csökkenő összeggel lehet kalkulálni. Így az uniós támogatások nem ellensúlyozzák a GDP-től elmaradva bővülő adóbevételek hatását, jelentősen csökken a centralizációs ráta. Az államháztartás összes GDP-arányos bevétele az utolsó négy évben csaknem 4 százalékponttal mérséklődve, 40% alá csökkenhet.

3.2. táblázat: Az államháztartás fő bevételei (a GDP %-ában)

	2020	2021	2022	2023
Adó- és járulékbévételek	36,8	36,4	35,7	35,2
Egyéb bevétel az EU transferek nélkül	4,2	4,0	3,8	3,6
Összes bevétel az EU transferek nélkül	41,0	40,4	39,5	38,7
EU transferek	2,3	1,5	0,7	0,7
Bevételek összesen	43,3	41,9	40,2	39,4

Megjegyzés: a kerekítések miatt a részletek nem feltétlenül adják ki az összesített mértékeket.

Forrás: PM-számítás

2020 és 2023 között az uniós támogatások nélkül 2,3 százalékponttal mérséklődhet a GDP-arányos összes bevétel, míg az uniós támogatások nélküli kiadások ennél erőteljesebben, 3,8 százalékponttal szorulhatnak vissza. Az előrejelzés figyelembe veszi, hogy

- a 2019-ben indult Családvédelmi Akcióterv keretében 2020. január elsejétől a négy vagy több gyermeket nevelő anyák nyugdíjba vonulásukig tartó személyi jövedelemadó (szja) mentességet kapnak, és a még nem nyugdíjas korú nagyszülők is jogosulttá válnak a gyedre,
- kibővül a bölcsődefejlesztési program, amely 2022-re 70 ezerre emeli a bölcsődei férőhelyek számát, intézkedik a megfelelő szakemberek biztosításáról a bölcsődékben,
- a 2019-ben indult programok esetében, a Babaváró támogatás és a Falusi CSOK ismertségének növekedése miatt jelentős felfutással kell számolni,
- az idegennyelv-oktatási stratégia keretében a 2020/2021-es tanévtől kéthetes külföldi intenzív nyelvtanuláshoz támogatást biztosít a költségvetés a középiskola 9. és 11. évfolyamában tanuló diákok számára, hogy elősegítse a nyelvvizsga megszerzését, és az idegen nyelv életszerű elsajátítását,
- a versenyképességi program keretében a vállalati hozzáadott érték növelését segítő kkv-stratégia kerül kidolgozásra, az adó adminisztráció csökkentése érdekében az adóbevallások teljes digitalizációjára kerülhet sor, és 2021-től a vállalkozások számára is az adóhivatal készítheti az adóbevallást,
- a versenyképességi programban tervezett népegészségügyi intézkedések, a háziorvosi ellátás fejlesztése, a valós költségek finanszírozását biztosító módszerek, a költséghatékony ellátási formák támogatása elfogadásra kerülhetnek,

- az oktatásban előrehaladás történik az esélykiegyenlítő oktatás terén, a munkáltatói igények az eddigieknél fokozottabban jelenhetnek meg, és bővíthet az idegen nyelvi és kéttannyelvű képzések köre,
- a versenyképes vállalati környezetet támogató oktatási formák (szakképzés, duális képzés, egyetemi tudásközpontok) továbbfejlesztését szolgáló lépésekre kerülhet sor,
- új, mobilitást segítő infrastrukturális fejlesztések indulhatnak.

A közszférában bevezetett életpálya modellek bérnövelő hatása érvényesül a munkavállalói jövedelemre fordított kiadások alakulásában, ugyanakkor a hatéves bérmegállapodás szerinti szociális hozzájárulási adó csökkentések mérséklően hatnak erre a kiadásra. A rendvédelmi valamint az egészségügyi dolgozók több éves béremelési programján túlmenően a költségvetési pálya azzal is kalkulál, hogy 2020-21-ben a kormánytisztviselőknél folytatódik a 2019-ben bevezetett életpálya modell.

A társadalmi juttatások alakulását továbbra is meghatározzák a korábban végrehajtott strukturális átalakítások. A pénzbeli juttatások csökkennek a GDP arányában a nyugdíjak reálértékének megőrzése és a 3,5%-nál magasabb gazdasági növekedés esetén tervezett nyugdíjprémium kifizetés mellett, és annak ellenére, hogy egyes pénzbeli ellátások (táppénz és

gyed) összege a dinamikus bérnövekedés miatt gyorsabban emelkedhet. A piaci termelők útján nyújtott juttatások a várható inflációtól elmaradva növekedhetnek. A GDP százalékában mérve az összes társadalmi juttatás 1,1 százalékponttal mérséklődhet 2020 és 2023 között, és ezzel jelentős arányban járul hozzá az újraelosztási ráta csökkenéséhez.

Az államadósság rátájának folyamatos mérséklődése ellenére a kamatkiadás nominálisan nem csökken 2020 után a hozamszintek várható emelkedése miatt, de GDP arányosan várhatóan 0,3 százalékponttal alacsonyabb lesz. A lakosság által tartott állampapírok állományának megduplázása emeli ugyan a kamatkiadásokat, mivel a lakossági papírok kamata magasabb a többi állampapírhoz viszonyítva, de a magyar háztartásokhoz kerülő kamatjövödelmek a GDP emelkedéséhez, közvetve az adóbevételek növekedéséhez is hozzájárulnak.

A tisztán hazai forrásból finanszírozott beruházások stabilan magas szinten alakulnak. Míg 2020-ban az összes kormányzati beruházás 67 százaléka valósulhat meg tisztán hazai forrásból, addig 2023-ra már 87 százalékra nőhet ez az arány. A Paks 2 beruházás ebben az arányszámban nem szerepel, mivel azt felhalmozási transzferként veszi számba a statisztika.

3.3. táblázat: Az államháztartás fő kiadásai (a GDP %-ában)

	2020	2021	2022	2023
Egyenleg	-1,5	-1,2	-0,5	0,0
Bevételek összesen	43,3	41,9	40,2	39,4
Kiadások összesen	44,8	43,1	40,7	39,4
Összes kiadás az EU transzferek nélkül	42,5	41,6	39,9	38,7
ebből:				
munkavállalói jövedelem	9,8	9,3	8,9	8,5
árak és szolgáltatások vásárlása tisztán hazai forrásból	6,0	6,1	6,0	5,7
beruházások tisztán hazai forrásból	4,2	4,8	4,1	4,2
társadalmi juttatások	12,5	12,2	11,8	11,4
kamatkiadás	2,4	2,2	2,2	2,1

Forrás: PM-számítás

3.5. STRUKTURÁLIS EGYENLEG

A strukturális egyenleg a kormányzati szektornak a gazdaság ciklikus hatásaitól és az egyszeri tételektől megtisztított egyenlege. Az MTO a strukturális egyenlegre meghatározott célérték, mely 2020-tól 2022-ig a GDP 1,0 %-ának megfelelő strukturális hiány, összhangban a „Code of Conduct”-ban bemutatott módszertannal.

A strukturális egyenleg becsléséhez a konvergencia program 0,45 nagyságú együtthatóval számítja ki a ciklikusan igazított egyenleget, amely megfelel az EU Kibocsátási Rész Munkacsoport által elfogadott módszertannak. Az együttható azt jelenti, hogy az államháztartás egyenlege 0,45 százalékponttal változik, amennyiben a GDP (változatlan szerkezetben) 1%-kal eltér a potenciális kibocsátástól. 2019-ben egyszeri tétellel nem számol a konvergencia program.

Az elmúlt időszakban a Kormány növekedés-serkentő intézkedései, a belső kereslet élénkülése, a beruházások emelkedése és ezzel összhangban az EU-transzferek gyorsított lehívása is a negatív ciklus

zárulása felé hatottak. 2018-ban a kibocsátási rész zárult és enyhén pozitív tartományba lépett. Az előrejelzési horizonton a gazdasági bővülés lényegében a potenciális növekedéssel összhangban alakul és a kibocsátási rész nulla közelében várható (lásd 2.5. fejezet).

A 2012 óta eltelt hét évben a strukturális egyenleg kétszer tért el a középtávú költségvetési céltől, és több esetben jelentősen jobb értéket mutatott, valamint hét év átlagában nézve is teljesült az MTO. A strukturális hiány 2017-2018 között átmenetileg megemelkedett, azonban 2019-től fokozatosan közeledik az egyenlegcélhoz és az előrejelzési horizont végére túlteljesíti a középtávú célt. Mindeközben a csökkenő hiánypálya révén a költségvetési politika fokozatosan anticiklikus puffert képez, ami az államháztartás közép- és hosszú távú stabilitását támogatja és a gazdasági sokkoknak való ellenálló képességét erősíti. A kiadási aggregátum növekedése 2019-ben még várhatóan átmenetileg a referencia érték fölött alakul, majd az időszak végéig alacsony szinten marad.

6. számú keretes írás: A strukturális egyenleget övező bizonytalanság

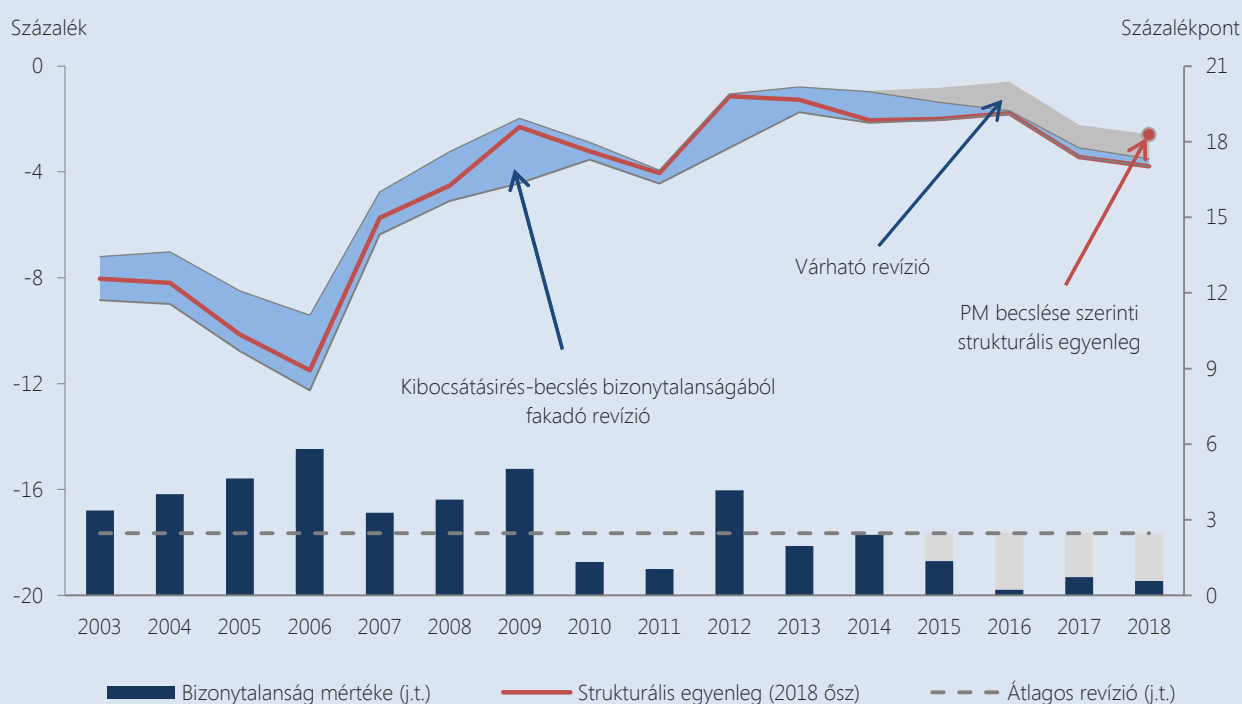
Magyarország 2012-ben kikerült a túlzott deficit eljárás (EDP) alól, majd az ezt követő években is a maastrichti kritériumoknak megfelelő költségvetési politikát folytatott. Mindazonáltal az úgynevezett megelőző ág szabályai szerint Magyarország 2018-ban az ún. „jelentős eltérés eljárás” (SDP) alá került. A megelőző ág szándékolt célja olyan költségvetési pálya biztosítása, amely a gazdasági kondíciók esetleges rosszra fordulása esetén is elegendő mozgásteret biztosít az EDP-eljárás alá kerülés veszélye nélkül. A megelőző ágban a vizsgálat a tagországok strukturális egyenlegét hasonlítja egy tagállamonként meghatározott középtávú célhoz. Amennyiben a Bizottság értékelése szerint egy tagállam költségvetési pályája nem megfelelő mértékben közelíti a meghatározott célt, akkor megindul az SDP-eljárás és a Pénzügyminiszterek Tanácsa a Bizottság javaslata alapján költségvetési kiigazításra szólít fel. Az SDP-eljárás a nem euróövezeti országok esetében nem jár szankcióval.

Az SDP-eljárás során alkalmazott módszertannal végzett számítások jelentős bizonytalanságot hordoznak magukban abból fakadóan, hogy kritériumrendszere – szemben a maastrichti követelményekkel – részben közvetlenül nem megfigyelhető mutatókon alapul. A Bizottság strukturális egyenlegre vonatkozó becslését övező bizonytalanság, illetve az eredmények jelentős múltbeli revíziója gazdaságpolitikai szempontból azért problémás, mert pontatlan helyzetértékelésből téves gazdaságpolitikai javaslatok származhatnak. Ezért is állhat elő, hogy a Bizottság rendre olyan túlzott kiigazító lépéseket javasol, amelyek végrehajtása szükségtelen megszorításokat és komoly növekedési veszteségeket okozna.

Az ajánlások megalapozottságának értékelésekor fontos tekintetbe venni, hogy mind a hosszú távú kivetítéseken alapuló országspecifikus középtávú célszámok, mind az aktuális fiskális helyzetet leíró strukturális egyenleg is bizonytalanul határozható meg. A strukturális egyenleg alapja a maastrichti egyenleg kiigazítva az egyszeri tételekkel, valamint a gazdaság ciklikus helyzetének hatásával. A probléma az, hogy ha még a bevételek és kiadások alakulása, valamint a ciklikus helyzet közti kapcsolat jól feltárható, akkor is nehézséget okoz, hogy a ciklikus pozíció számszerűsítése valós időben csak jelentős mérési bizonytalansággal lehetséges. A kibocsátási rés becsléseket, ugyanis jelentős revízió jellemzi. Magyarország esetében a kibocsátási részt illetően a 2004 és 2015-ös időszakra vetítve az Európai Bizottság átlagos abszolút revíziója 2,4 százalékpont. Ez a GDP-arányos strukturális egyenleg szintjén 1,2 százalékpont eltérést eredményez, ami jócskán meghaladja a megelőző ágban előírt főszabálynak tekintett 0,5%-os kiigazítás mértékét is.

Az Európai Bizottság által becslés szerinti strukturális egyenleg körüli bizonytalanság

(strukturális egyenleg a GDP százalékában)

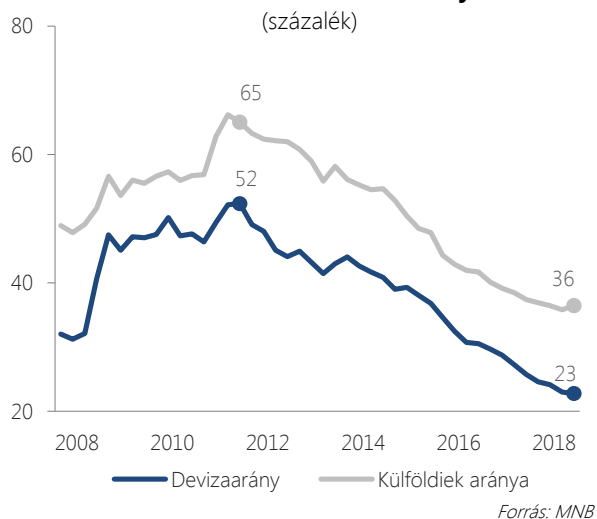
Forrás: Európai Bizottság, PM-számítás

Mindazonáltal számos közelmúltbeli elemzés kimutatta, hogy a pénzügyi változók figyelembe vétele segíthet a ciklikus pozíciók meghatározásakor a végponti bizonytalanság kezelésében, ezért 2014-ben a Pénzügyminisztérium is egy, a pénzügyi egyensúlyt is figyelembe vevő potenciálnövekedés-becslésre állt át. Eszerint a magyar gazdaság kibocsátási rése 2018-ban 0,2 százalék lehetett, azaz a strukturális egyenleg 2018-ban -2,3% volt. Ez az érték jóval alacsonyabb a Bizottság által becslés szerinti -3,8%-os értéknél, azonban a historikus revíziókat figyelembe véve a bizottsági becslések bizonytalansági sávján belül található. Emellett a szabályokat tekintve bár a strukturális egyenleg elmarad a középtávú céltól, azonban előrevetítve a kibocsátási rés csökkenése és a tervezett hiánypálya elégséges mértékű konvergenciát biztosít annak eléréséhez. Mindezek megerősítik, hogy a Konvergencia Programban felvázolt makrogazdasági és költségvetési pályával a Kormány olyan gazdaságpolitikát valósít meg, amely egyszerre támogatja a növekedést és tartja fenn a költségvetés egyensúlyát.

3.6. A KORMÁNYZATI SEKTOR ADÓSSÁGA

A magyar államadósság-kezelés fő stratégiai célja továbbra is az adósságráta csökkentése az államadósság szerkezetének egészségesebbé tétele, illetve a devizaadósság arányának mérséklése közben. A devizaarány ezzel összhangban a 2011 végi 52%-ról 23%-ra, míg a külföldiek aránya 65%-ról 36%-ra mérséklődött (3.3. ábra), ami az ország devizakitettségeinek és külső sérülékenységeinek további mérséklődéséhez vezetett.

3.3. ábra: Az államadósság devizaaránya és a külföldiek kezében lévő aránya
(százalék)

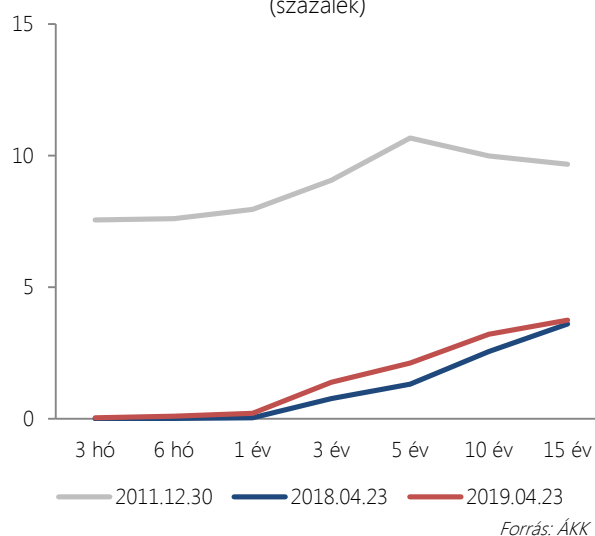

2018-ban mindhárom hitelminősítő a kivárást részesítette előnyben, aminek háttérében főként a feltörekvő régiót övező pénz- és tőkepiaci turbulencia, illetve a választási időszak állhatott. Várakozásainkkal összhangban 2019-ben ugyanakkor már az S&P és a Fitch is egy kategóriával feljebb sorolta Magyarországot: az S&P 2019. február 15-én, míg a Fitch 2019. február 22-én javította Magyarország besorolását „BBB-”-ről „BBB”-re.

Ötéves távlatra visszatekintve az ötéves CDS-felár a 2012 eleji 600 bázispont feletti szinthez képest jelenleg 90 bázispont körül mozog és végig stabilan ezen a szinten tartózkodott a tavalyi év folyamán. Részben a mérséklődő országhoz tartozó kockázati felárnak is köszönhetően 2012 óta mind a rövid, mind a hosszú állampapírok hozamai jelentős mértékben, hozzávetőleg 7-8 százalékponttal csökkentek: a 3 hónapos hozamok 7,5%-ról 0,03%-ra, az öt- és tízéves hozamok pedig 10%-ról 2,1-3,2%-ra süllyedtek (3.4. ábra). Az elmúlt egy év tekintetében a teljes

hozamgörbe csekély mértékben feljebb tolódott, elkezdődött tehát a hozamkörnyezet elmozdulása a korábbi időszak mélypontot jelentő szintjeiről. A három hónapos hozam csupán 3 bázisponttal, míg a hosszú, 5-10 éves hozamok 66-80 bázisponttal emelkedtek a teljes időszakban, ezáltal a hozamgörbe meredekebbé vált. Az elmúlt egy évben a kockázatmentes hozamszintek nemzetközileg is emelkedésnek indultak.

3.4. ábra: A hozamgörbe eltolódása
(százalék)

Az elsődleges piaci, aukciós hozamok is nagyrészt a másodpiaci trendek mentén alakultak. A még mindig kedvező hozamkörnyezetben ugyanakkor továbbra is érzékelhetően alacsony költségek mellett valósulhat meg az adósságfinanszírozás: míg 2012-ben az adósság implicit kamatlába 5,3%-os szinten állt, addig ez az átlagos kamatteher 2017-re 3,9%-ra, 2018-ra pedig 3,7%-ra mérséklődött.

Az adósságszerkezet javítása a külső sérülékenység további mérséklésének jegyében egyrészt a hazai befektetői szektorokra való támaszkodás, másrészt az államadósság devizakitettségeinek csökkentése által valósul meg. Az egyre alacsonyabb devizaarányt célzó kormányzati törekvéseket az adósságkezelő negatív nettó devizakibocsátással támogatja, vagyis azzal, hogy a lejáró devizaadósság jelentős részét forintból újítja meg. A megemelkedett forintpiaci forrásbevonásnak köszönhetően ugyan 2018-ban sem volt elengedhetetlenül szükséges nemzetközi devizakötvény kibocsátása, azonban főként a még

kedvező hozamkörnyezet kínálta kamatmegtakarítási lehetőség, az olcsó adósságfinanszírozás hosszabb távon való rögzítése, valamint a befektetői bázis diverzifikálása 2018-ban is a kibocsátás mellett szóltak mind az európai, mind pedig az ázsiai piaci jelenlétet megcélözva.

Ennek folyamán a 2017-es sikeres tranzakciót megismételve 2018 szeptemberében eurókötvény-kibocsátási ügyletet hajtott végre a Magyar Állam, amelynek keretében 1 milliárd euró névértékű, 7 éves futamidejű eurókötvény került piacra kedvező, 1,25%-os kamatozással.

Az ázsiai piacon a korábbi gyakorlatot felelevenítve japán jénben történt piacra lépés. Az ún. szamurájkötvény 2018 márciusában 3 éves futamidővel, 0,23 milliárd euró összeggel került kibocsátásra. Hasonló nagyságrendben, ugyanúgy 3 éves futamidővel valósult meg 2018 végén a 2017-ben elkezdett onshore renminbikötvény, vagyis az ún. panda kötvény kibocsátási programjának lezárásaként a második panda kötvény kibocsátása is.

A devizaadósság mérséklése mellett kedvezően hatott az adósságszerkezetre, hogy az adósságkezelő kiemelten ösztönzi az államadósság minél nagyobb arányú hazai befektetők általi finanszírozását. Az első, ez irányú fontos kezdeményezés már 2012-ben megjelent a lakossági program bevezetésével, amelyet azóta is folyamatos intézkedésekkel támogat az ÁKK

(futamidő hosszítása, elérhetőség javítása). A bankok állampapírpiacon terelésében pedig 2014 jelentette a fordulópontot az önfinanszírozási program elindulásával. Mindezek eredményeként a külföldiek részaránya jelentősen esett, a hazai szereplők állampapír-piaci részesedése a 2011 végi nagyságrendileg 43%-ról mára 68%-ra növekedett. Ezen belül csak a lakosság kezében lévő állampapírok állománya folyamatosan növekedve 2019 februárjára már közel 5200 milliárd forinttal nőtt, ezzel a lakosság részesedése az állampapírpiacon 5%-ról 21%-ra emelkedett.

3.4. táblázat: Egyes szektorok állampapírpiaci részesedése (% , 2019. február)

Befektetőtípusok	
Külföld	32
Hitelintézetek	31
Háztartások	21
Biztosítók, nyugdíjpénztárak	8
Egyéb	8

Forrás: MNB, PM számítás

Össességében véve elmondható, hogy az adósságkezelési stratégia sikerét már évek óta jutalmazza a piac a jelentősen lecsökkent országkockázati felárral, illetve a kedvező hozamszintekkel, a hitelminősítők elemzéseikben pedig rendre visszaigazolják a külső sérülékenység csökkenését mint kiemelten kedvező tényezőt.

7. számú keretes írás: A háztartások állampapír-állományának növelése

A háztartások jelentősebb szerepvállalása stabilabbá tette az adósságfinanszírozást, mivel a lakosság megbízható befektető, tipikusan kevésbé akar megszabadulni hirtelen állampapírjaitól úgy, mint piaci turbulencia esetén a külföldi befektetők. Egy egészségesebb szerkezetű adósságállomány ráadásul Magyarország külső kitettségét és sérülékenységét csökkenti.

A belföldi finanszírozás növekvő arányát pont ezért a hitelminősítők is kedvezően ítélik meg, így kiemelten pozitív tényezőként vették figyelembe az idén februári felminősítések alkalmával. Ez a támogató visszacsatolás is rávilágít arra, hogy továbbra is fenn kell tartani, sőt erősíteni kell a lakosság szerepét az adósság finanszírozásában.

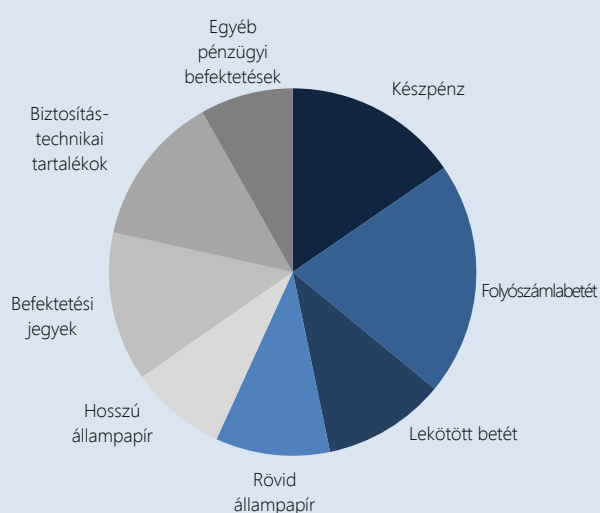
A hazai forint alapú források növelésével az államadósság árfolyamkockázata csökkenhet, és lehetővé válhat, hogy a devizaadósság túlnyomó része forinttal kerüljön kiváltásra, így az árfolyamkockázat hosszú távon gyakorlatilag meg is szűnhet.

A lakosság szerepvállalása az államadósság finanszírozásában már az elmúlt 7 évben is érdemben megnövekedett, ezen időszak alatt a háztartások új megtakarításainak több mint 40%-a állampapírba került. A lakosság állampapír-piaci részesedése ezzel 5%-ról 20% fölé ugrott, miután állományukat megnyolcszorozták, ami így jelenleg 6000 milliárd forint körüli szinten mozog.

A kormány mindezeket figyelembe véve fontosnak tartja, hogy a lakosság szerepvállalását növelje az adósságfinanszírozásban, ezzel pedig a háztartások hosszú távú megtakarítási hajlandóságát növelje, melyhez elsődleges eszközként – egyéb előnyöket is figyelembe véve – a lakossági állampapírok vásárlásának ösztönzését választotta. A cél az, hogy 2023-ra a 11 ezer milliárd forintra növekedjen a lakosság állampapír-állománya.

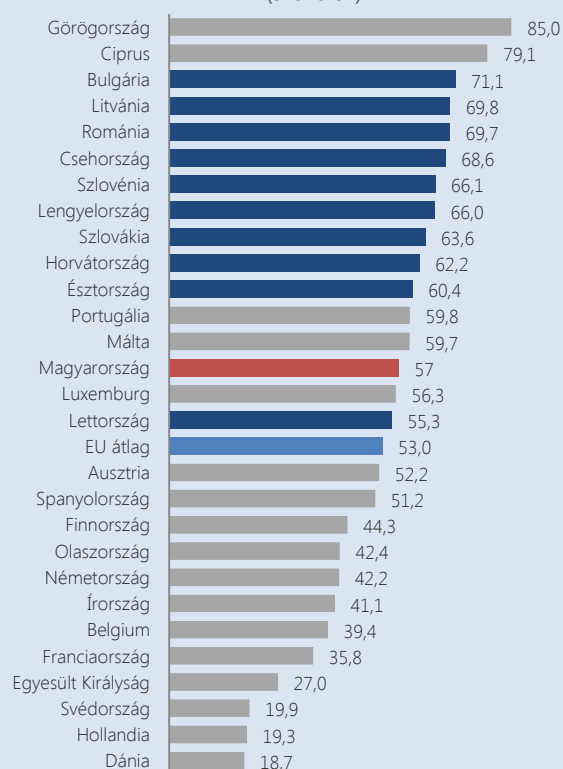
A háztartások jelenleg a rövid távú megtakarításokat részesítik előnyben, a megtakarítási célú pénzügyi eszközeik 57%-a egy éven belül lejár. Külön kiemelendő, hogy a klasszikus megtakarítások mintegy 15%-át készpénzben tartja a magyar lakosság (legmagasabb az EU-ban), ezzel jelentős károkat okoz a gazdaságnak: nem része ugyanis a pénz körforgásának, emellett egyszerűsíti az adóelkerülést, valamint magas gyártási és szállítási költségekkel jár.

Az egyes pénzügyi megtakarítási formák aránya a lakosság klasszikus megtakarításain belül (százalék)

Forrás: MNB

A rövid futamidejű megtakarítások aránya a háztartások klasszikus megtakarításain belül (százalék)

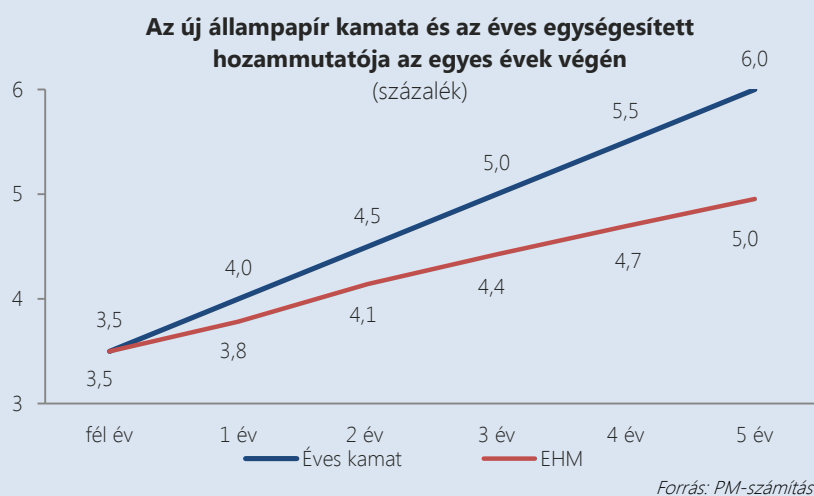

Forrás: Eurostat

Megjegyzendő továbbá, hogy a lakosság akkor is elsősorban rövidtávon fektet be, ha a várakozásai szerint évekig nem lesz szüksége a pénzére, ennek vélhetően a likviditás megőrzése az oka. Figyelemre méltó tény, hogy a rövid futamidejű eszközök aránya a volt szocialista országokban hagyományosan magasabb az EU többi részéhez viszonyítva. Időszerű ezért, hogy Magyarország el tudjon szakadni a régi berögződésektől és közelebb tudjon kerülni Európa élmezőnyéhez ebben a tekintetben is.

A kívánt cél elérése érdekében a kormány három intézkedés bevezetése mellett döntött.

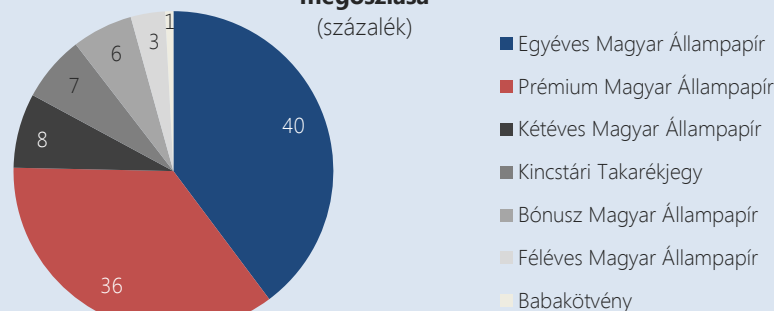
Egyrészt 2019. június 1-től egy, a lakosság számára könnyen érthető, egyszerű állampapír kerül bevezetésre. Az állampapír kamatozása fix, sávosan növekvő lesz, és minden időtávon magasabb hozam érhető el vele, mint a jelenlegi állampapírokkal. Az állampapír futamideje 5 év, továbbá a lejárat előtti hozzáférés feltétele sokkal kedvezőbb a jelenlegi állampapírokénál: fél év után és minden év végén veszteség nélkül, az addigi kamatok megtartásával vissza lehet majd adni. A befektetés további előnye, hogy hetente kerül majd jegyzésre, így folyamatosan névértéken lehet majd megvásárolni. Emellett az is egyszerűsíti a befektetők dolgát, hogy a jóváírt kamatok automatikusan állampapírban tőkésednek, így gyakorlatilag kamatos kamatot fizet majd az állampapír.

A lakosság állampapír-állományának jelenleg 1,6 év az átlagos hátralévő futamideje, egy új, univerzális 5 éves állampapírral a várakozások szerint nemcsak a volumen, hanem a tartási idő is növekedni fog, ezzel is stabilabbá, kiszámíthatóbbá téve az államadósság-finanszírozást. Az új állampapír kedvező kondíciói (magas kamatozás, hozzáférhetőség, biztonság) pedig a vagyontartókat készpénzben tartókat is meggyőzheti, hogy egy fejlettebb megtakarítási lehetőséget válasszanak.

Másik intézkedésként a kormányzat a lakossági termékpaletta egyszerűsítését tűzte ki célul. Jelenleg 12 féle forint lakossági állampapír közül lehet választani. A bőséges termékkínálat egyúttal átláthatatlanná vált és inkább nehezíti a befektetői döntést, ami elriaszthatja a potenciális ügyfeleket. Jelenleg a lakossági állampapírok 75%-át Egyéves Magyar Állampapírban és Prémium Magyar Állampapírban tartják, az állomány egyéb része elaprózódott. Ennek megfelelően az Államadósság Kezelő Központ az új állampapír bevezetésével egy időben a jelenlegi kínálatból 6 típust kivezet (Kincstári Takarékjegy Plusz, Féléves Magyar Állampapír, Kétéves Magyar Állampapír, 4, 6 és 10 éves Bónusz Magyar Állampapír). A Kormány egy zászlóshajó termékként tekint az új állampapírra, amely minden igényt ki tud elégíteni, viszont fontosnak tartja, hogy a jelentős (Egyéves Magyar Állampapír, 3 és 5 éves Prémium Magyar Állampapír) vagy különleges közönséget megszólító állampapírok (papír alapú 1 és 2 éves Kincstári Takarékjegy, Babakötvény) továbbra is kaphatóak legyenek. Emellett az egyetlen deviza alapú lakossági állampapír, a Prémium Euró Magyar Állampapír is kapható marad.

Az egyes forint alapú lakossági állampapírok állomány szerinti megoszlása
(százalék)

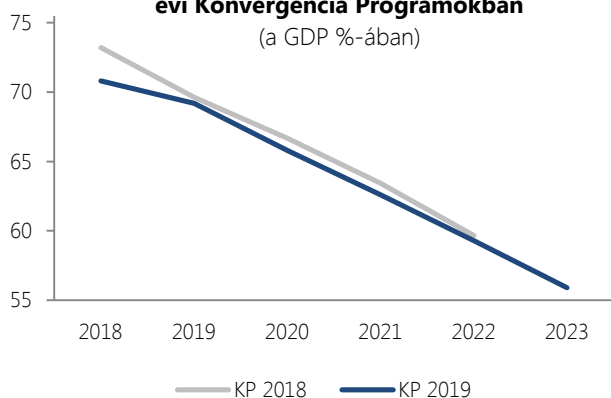
Forrás: ÁKK

Harmadrészt pedig a kormány növelni kívánja az értékesítési helyek számát. Lakossági állampapírokat jelenleg a Magyar Államkincstár mintegy 80 állampapír-értékesítési pontján, a kereskedelmi bankoknál és a Magyar Posta kirendeltségein lehet vásárolni. A Kormány célja, hogy még több emberhez eljussanak a lakossági állampapír nyújtotta előnyök, ennek megfelelően 2019. június 1-től az értékesítési kör kibővül a lakástakarék-pénztárak hálózatával. A lakástakarék-pénztárak több ezer alkalmazottjának segítségével személyesen, akár az otthonában is nyithat majd bárki értékpapírszámlát és vásárolhat lakossági állampapírt. Sőt ezen túlmenően 2019. június 1-től már az ügyfélkapun keresztül is lehetséges lesz a Magyar Államkincstárnál értékpapírszámlát nyitni.

A kormányzat tehát elkötelezett a belföldi finanszírozás erősítése, az államadósság árfolyamkockázatának csökkentése és a lakosság pénzügyi tudatosságának növelése mellett, mely célok megvalósításához a lakossági állampapír-állomány növelését választotta eszközként. Fontos szempont az is, hogy ezáltal a kifizetett kamat a magyar lakosság jövedelmét növeli, a hazai gazdaságot erősíti.

A GDP-arányos államadósság 2011 óta folyamatosan mérséklődik. 2018 végén 321,51 forint/euro árfolyam mellett 70,8%-on állt az adósságráta. Az elmúlt hét évben véghezvitt 10 százalékpontos adósságcsökkentés egyike az EU-tagországok legjelentősebb eredményének. A tavalyi erőteljes dinamika után 2019-re az adósságráta mérsékeltebb csökkenése várható (69,2%), majd a tervezési horizont végére, 2022-re az adósságráta (59,3%) előreláthatólag már a maastrichti 60%-os kritérium alá kerül (3.5. ábra).

3.5. ábra: Az adósságráta a 2018. és 2019. évi Konvergencia Programokban
(a GDP %-ában)

Forrás: PM-számítás

A jelenlegi konvergencia program a tavalyinál nagyságrendileg 0,4-0,9 százalékponttal alacsonyabban futó adósságpályával számol. A hiánylefutás lényegében az előzővel azonos, ugyanakkor a kedvezőbb növekedés mérséklően hat, az egyéb tételek hatása pedig növelő hatással van az adósságpályára.

3.5. táblázat: A 2018. és 2019. évi adósságpálya-előrejelzések eltérése (százalékpont)

Év	2019	2020	2021	2022
Eltérés	-0,5	-0,8	-0,9	-0,4

Forrás: MNB, PM-számítás

(1) Nominális GDP: A 2018. évi konvergencia program számainál magasabb nominális GDP értékek az adósságpályát érdemben lejjebb tolják a tavalyi előrejelzéshez képest.

3.6. táblázat: Az eltérő nominális növekedés hatása az adósságpályára (százalékpont)

Év	2019	2020	2021	2022
Hatás	-2,4	-2,4	-2,1	-2,1

Forrás: MNB, PM-számítás

(2) Számlálóhatás: A 2018. évi konvergencia programban szereplőnél az időhorizont teljes egészében magasabb adósságállomány-előrejelzés 2019 és 2022 között önmagában a következőképp módosítja a 2018. évi adósságpálya-előrejelzést.

3.7. táblázat: Az eltérő adósságállományok hatása az adósságpályára (százalékpont)

2019	2020	2021	2022
+1,8	+1,5	+1,2	+1,6

Forrás: MNB, PM-számítás

Az elmozdulás több tényező együttes hatásának tudható be, amelyből az egyik legmeghatározóbb a tavalyihoz képest lényegesen gyengébb tervezési árfolyam.

(2a) Bruttó kamatkiadások és elsődleges hiány: A fő hiányszámok 2019-től kezdődően megegyeznek a 2018. évi konvergencia programban szereplő hiánylefutással. Miközben az elsődleges egyenleg tervezett alakulása gyakorlatilag nem változott, a kamatkiadási prognózis a korábban tartósan kedvező, de manapság már szigorodó globális piaci kondíciók hatására a 2019-2022-es időtávon kismértékben (GDP-arányosan 0,1 százalékponttal) feljebb tolódott.

(2b) Egyéb tételek: Az adósságpálya módosulását szinte teljes mértékben az egyéb (ún. SFA, stock-flow adjustments) tételek egyenlegének eltérése okozza. Az adósság előrejelzéséhez használt technikai árfolyamfeltevés a 2018. évi konvergencia program 310,14 HUF/EUR árfolyamánál 3,7%-kal gyengébb (321,51 HUF/EUR). A tavalyinál 11 egységnyivel magasabb árfolyamfeltevés önmagában 0,2-0,5 százalékponttal magasabb adósságpályához vezetett. Ezen kívül jelentős eltérést okoz az állam pénzeszközállományának (a Kincstári Egységes Számla és az MNB-nél elhelyezett devizabetét) változása, az EU-s transzferek megelőlegezése, továbbá a pénzforgalmi és eredményszemléletű egyenleg különbözetének az

előző konvergencia programban lévő előrejelzéshez képest eltérő értékei.

Az adósságráta jövőbeni alakulása a következő főbb tényezők változására érzékeny minden más változatlansága mellett:

(A) Elsődleges egyenleg: A GDP-arányos elsődleges egyenleg 2018-tól kezdődő, tartós, a pálya végéig érvényesülő 1 százalékpontnyi feljebb tolódása 2018-ban 1 százalékponttal, 2022-re pedig 4 százalékponttal mérsékelné a bruttó adósságrátát.

(B) Árfolyam: A bruttó maastrichti adósságállomány devizaaránya 2023-ra a Kormány törekvéseinek eredményeképpen 10% alá is csökkenhet. Az egyre alacsonyabb devizaarány miatt mérséklődik az adósság árfolyamkitettsége, amit jól tükröz az, hogy 1 egységnyi árfolyam-elmozdulás 2019-ben 0,04 százalékponttal, az időhorizont végén pedig már csak alig 0,02 százalékponttal módosítja az adósságrátát. Így tehát a konvergencia programban szereplő árfolyam-feltételezéshez képest 1%-kal gyengébb nominális árfolyam (323,2 HUF/EUR) 2019-ben még 0,12, 2022-ben viszont már csak 0,06 százalékponttal magasabb bruttó adósságrátát eredményezne.

(C) Gazdasági növekedés: Amennyiben a nominális GDP növekedése 2019-ben 1 százalékponttal magasabban alakulna, az adósságpálya 0,6 százalékponttal tolódna lejjebb a teljes időhorizonton.

Össességében véve az adósságpálya és az adósság szerkezet tartós javulása tükröződik mind az utóbbi évek tényadataiban, mind pedig a friss előrejelzésekben. Az adósságkezelést érintő kormányzati törekvések érzékelhetően jó irányba tartottak az elmúlt években. A stratégia múltbeli következetes megvalósítása hitelesíti azt, és a befektetőkben is egyértelmű bizalmat épített ki arra vonatkozóan, hogy ezek a kedvező folyamatok a jövőben is folytatódni fognak.

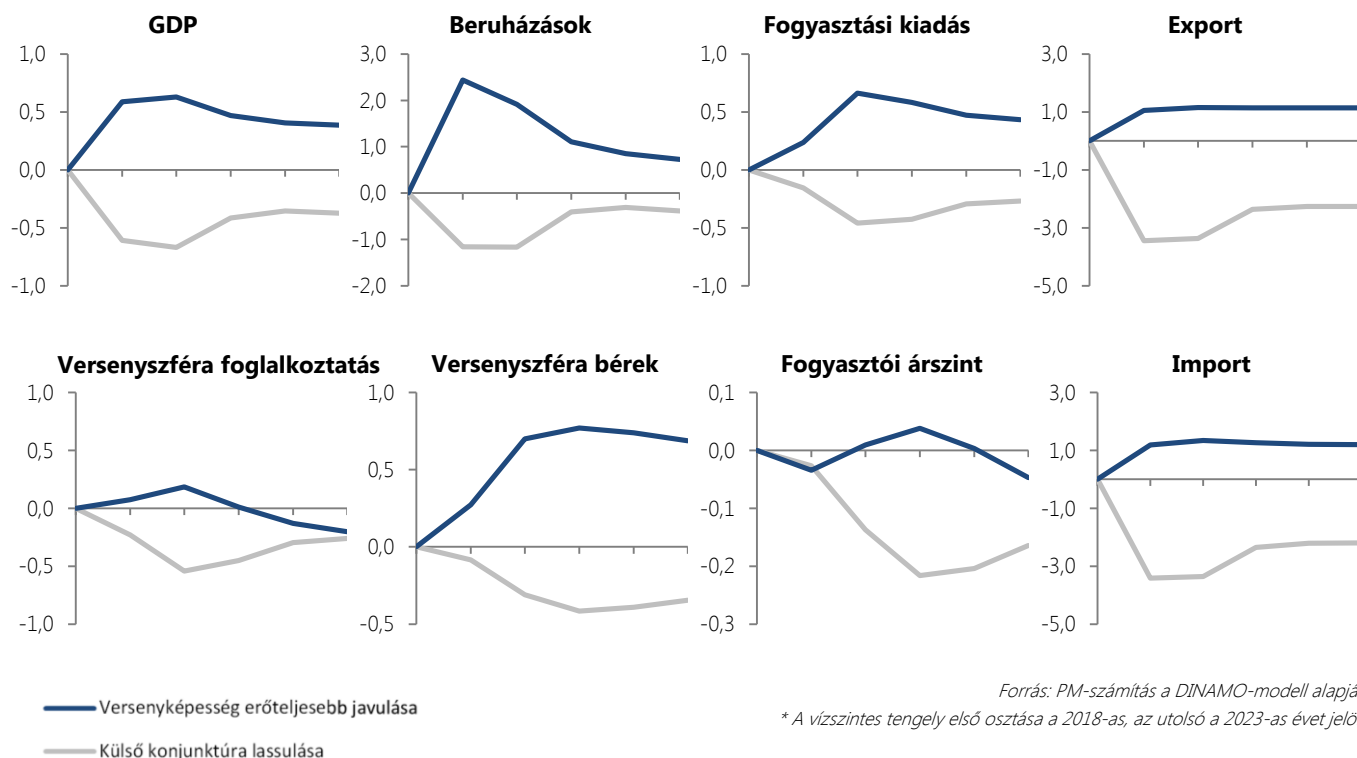
4. ÉRZÉKENYSÉGVIZSGÁLATOK

A Konvergencia Program makrogazdasági pályájának megvalósulását a kockázatok esetleges realizálódása is alakíthatja. A főbb kockázati tényezők közül az alábbiakban két alternatív forgatókönyv és annak gazdasági hatásai kerülnek bemutatásra. Az első a versenyképesség javulásával párhuzamosan megvalósuló termelékenység gyorsulásán, míg a második forgatókönyv az alappályában

feltételezettnél kedvezőtlenebb külső konjunktúra környezet érvényesülésén alapul. A Pénzügyminisztérium DINAMO-modelljével készített érzékenységvizsgálatok azt számszerűsítik, hogy a sokkhatások következtében milyen mértékben térne el a főbb makrogazdasági változók szintje, illetve növekedési üteme az alappályától (4.1. ábra és 4.1. táblázat).¹

4.1. ábra: Alternatív forgatókönyvek alakulása

(a változók szintjének százalékos kumulált eltérése az alappályához viszonyítva *)

A Program a versenyképebb Magyarorszáért számos olyan intézkedést tartalmaz, ami a termelékenység és a versenyképesség javulásán keresztül támogatja a potenciális növekedés gyorsulását. Az alapszenárió feltételezése szerint ezen gazdaságpolitikai lépések elsősorban a hosszú távú növekedéshez járulnak hozzá. Mindazonáltal a prognosztizálnál hamarabb és nagyobb mértékben is jelentkezhetnek a szinergikus gazdaságélénkítő hatások, így az 1. számú forgatókönyv azon a feltételezésen alapul, hogy a termelékenység gyorsabban fog növekedni.

A versenyképesség javulása elsődlegesen a beruházások felívelésén keresztül támogatja a növekedési kilátásokat. A többletkapacitások kiépülése egyúttal a kivitel fellendülését is maga után vonja. A konjunktúra élénkülésével párhuzamosan a bérek, és ezáltal a fogyasztás is jelentős mértékben emelkedik. A foglalkoztatás esetében kettős hatás érvényesül: a konjunktúra felívelése a munkaerő-keresletre is kedvező hatást gyakorol, a jelentős bérkiáramlás és a tőkeintenzívebb növekedési struktúrára való áttérés viszont mérsékli ezt a hatást. Össességében a GDP szintje mintegy 0,5%-kal

² A Dinamikus Nemzeti számlák Alapú Modell (DINAMO) leírása az alábbi linken érhető el:
<http://2010-2014.kormany.hu/download/5/34/41000/Dinamo%20NGM%20EI%20C5%91rejelz%C3%A9si%20M%C3%B3dszertan.pdf>

emelkedne, és ezzel párhuzamosan a költségvetés egyenlege is javulna az adó- és járulékbévételek emelkedésén keresztül.

A közelmúltban jelentősen felerősödtek a világgazdaságot potenciálisan negatívan érintő kockázatok. Az Európai Unió a tavalyi utolsó negyedévben számottevően lassult és a nemzetközi szervezetek is aktuálisan sokkal kedvezőtlenebbül ítélik meg a növekedési kilátásokat. A 2. számú forgatókönyv ezért azon alapul, hogy a külső konjunktúra rövidtávon számottevően romlik, illetve hosszabb távon is tartósan visszafogott marad.

A külső kereslet lassulása közvetlenül rontja a magyar export iránti keresletet. Az exportdinamika esetleges lassulása a hazai termelési kapacitások vártnál mérsékeltebb bővülését eredményezné, azaz a foglalkoztatás és a beruházások dinamikája is visszafogottabb lenne. A visszafogottabb kereslet egyben az infláció mérséklődését is maga után vonná. A konjunktúrafolyamatokkal összhangban az államháztartás egyenlege is romlana az alappályához képest.

4.1. táblázat: Kockázati pályák

(a változók növekedési ütemének százalékpontos eltérése az alappályától)

1. számú forgatókönyv: Versenyképesség erőteljesebb javulása	2019	2020	2021	2022	2023
GDP	0.61	0.04	-0.16	-0.06	-0.02
Háztartások fogyasztási kiadása	0.26	0.46	-0.08	-0.11	-0.04
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	2.69	-0.54	-0.85	-0.27	-0.13
Export	1.01	0.11	-0.01	-0.01	0.01
Import	1.18	0.16	-0.08	-0.05	-0.02
Infláció	-0.03	0.04	0.03	-0.04	-0.05
Versenyszféra foglalkoztatás	0.07	0.11	-0.18	-0.14	-0.07
Versenyszféra bruttó átlagkereset	0.29	0.46	0.07	-0.03	-0.05
Jövedelemadók*	0.03	0.08	0.07	0.06	0.05
Munkaadói járulékok*	0.02	0.06	0.06	0.04	0.04
Forgalmi adók*	0.02	0.06	0.06	0.05	0.04
Vállalatokat terhelő adók*	0.06	0.02	0.01	0.01	0.01
Költségvetés kamatkialdása*	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Államháztartás egyenlege*	0.10	0.17	0.13	0.10	0.08
2. számú forgatókönyv: Külső konjunktúra lassulása	2019	2020	2021	2022	2023
GDP	-0.61	-0.07	0.27	0.06	-0.02
Háztartások fogyasztási kiadása	-0.17	-0.33	0.03	0.14	0.03
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	-1.24	-0.01	0.82	0.11	-0.08
Export	-3.30	0.09	1.08	0.12	0.00
Import	-3.33	0.05	1.10	0.16	0.01
Infláció	-0.03	-0.11	-0.08	0.01	0.04
Versenyszféra foglalkoztatás	-0.23	-0.32	0.09	0.16	0.04
Versenyszféra bruttó átlagkereset	-0.09	-0.24	-0.11	0.03	0.05
Jövedelemadók*	-0.02	-0.07	-0.07	-0.06	-0.05
Munkaadói járulékok*	-0.02	-0.05	-0.06	-0.04	-0.04
Forgalmi adók*	-0.02	-0.06	-0.06	-0.05	-0.05
Vállalatokat terhelő adók*	-0.07	-0.05	-0.01	-0.02	-0.02
Költségvetés kamatkialdása*	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
Államháztartás egyenlege*	-0.12	-0.20	-0.17	-0.13	-0.13

Forrás: PM-számítás a DINAMO modell alapján

* A sokkhatás során kapott főbb fiskális tételek eltérése az alappályától, az alapszcenárióban becsült nominális GDP százalékában.

Megjegyzés: a kerekítések miatt a részértékek nem feltétlenül adják ki az összesített mértékeket.

5. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS HOSSZÚ TÁVÚ FENNTARTHATÓSÁGA

Az államháztartás fenntarthatóságát alapvetően az államháztartás jelenlegi helyzete (költségvetési egyenleg, az államadósság nagysága, a GDP-hez viszonyított aránya), az idősödéshez kötődő jövőbeni költségvetési kiadások nagysága és a demográfiai folyamatok határozzák meg.

A Kormány több oldalról is összetett és célzott intézkedésekkel segíti az államháztartás hosszú távú fenntarthatóságának javítását. Elsődleges céljának tűzte ki az adósságráta csökkentését, és ennek megfelelő fegyelmezett költségvetési politikát folytat. Az alacsonyabb államadósság és költségvetési hiány kedvezőbb kiinduló helyzetet teremt az idősödő társadalommal kapcsolatos, hosszútávon jelentkező kihívások kezelésére. Emellett számos parametrikus változtatás történt a nyugdíjrendszerben, amelyek nagymértékben csökkentették a hosszútávon felmerülő nyugdíj és az egyéb időskorú ellátásokból eredő terheket. Továbbá a Kormány családbarát ösztönző rendszert alakított ki, ami a demográfiai változáson keresztül tompíthatja a magyar népesség előrejelzett idősödésének költségvetési következményeit.

Az Alaptörvény lefekteti, hogy az államadósság GDP-arányos rátájának folyamatosan csökkennie kell, amíg az el nem éri az 50%-os szintet. E cél elérése érdekében a Kormány fegyelmezett költségvetési politikát folytat.

A több lépésben bevezetett, fokozatosan megvalósuló parametrikus változtatások az államháztartás nyugdíjrendszerrel kapcsolatos kiadásait az elmúlt években már jelentősen csökkentették, és a jövőben is relatíve alacsonyabb kiadásokat eredményeznek. Az intézkedések fő iránya a legjobb nemzetközi gyakorlatokkal összhangban és a várható élettartam emelkedését követve a korhatár emelése, a tényleges nyugdíjba vonulási korcentrum jelentős emelése és az indexálási szabály megváltozása volt. Az irányadó öregségi nyugdíjkorhatár 2022-ig fokozatosan 65 évre emelkedik. A tényleges nyugdíjba vonulási kor jelentős növekedését segíti a 2011-ben megvalósított,

a korhatár alatti ellátások megszüntetésére és a rokkantsági rendszer átalakítására irányuló szabályozás is. Mindezen intézkedések nemcsak a nyugdíjrendszerre, hanem a foglalkoztatásra is pozitív hatást gyakorolnak.

A hosszú távú fenntarthatósággal kapcsolatos kiadások alakulására a hosszú távú demográfiai folyamatok jelentős hatással vannak. A demográfiai folyamatok a népesség idősödését jelzik előre. A népesség idősödése a korfüggő kiadások emelkedésével jár, ami az államadósság hosszú távú növekedésének irányába hat. A kedvezőtlen demográfiai folyamatok egyik oka az alacsony termékenységi ráta, amely Magyarországon az elmúlt években megfigyelhető emelkedés ellenére továbbra is az alacsonyabbak közt van Európában: a legfrissebb Eurostat statisztikák (2017-re vonatkozó adatok) alapján 1,54, míg EU28 szinten 1,59.

A gyerekvállalás elősegítése érdekében a Kormány megerősítette a családbarát ösztönző rendszert. Az intézkedések által érintett meghatározó elemek a pénzügyi családi támogatások számos formája, mint például gyermekgondozást segítő ellátás, a csecsemőgondozási díj, a gyermekgondozási díj, a 2011-ben bevezetett családi adókedvezmény, illetve a 2014. január 1-jétől bevezetett ún. gyed extra, amely a gyerekvállalás és -nevelés, valamint a kisgyermekes szülők számára a munkaerőpiacra való visszatérés feltételeinek javítását célozták.

Az intézkedések tartalmazzák a gyermek gondozására és nevelésére tekintettel járó ellátások melletti munkavállalás feltételeinek kedvezőbbé tételét, több gyermek vállalása esetén az egyes gyermekek után járó ellátások párhuzamos folyósítási lehetőségének megteremtését, a felsőoktatási tanulmányokat folytató fiatalok és pályakezdő diplomások gyermekgondozási díjra (gyed) való jogosultságának biztosítását, valamint a gyermekgondozási ellátások igénybevétele után ismét munkába állni szándékozó három- és többgyermekes szülők foglalkoztatása esetén igénybe vehető adókedvezmény

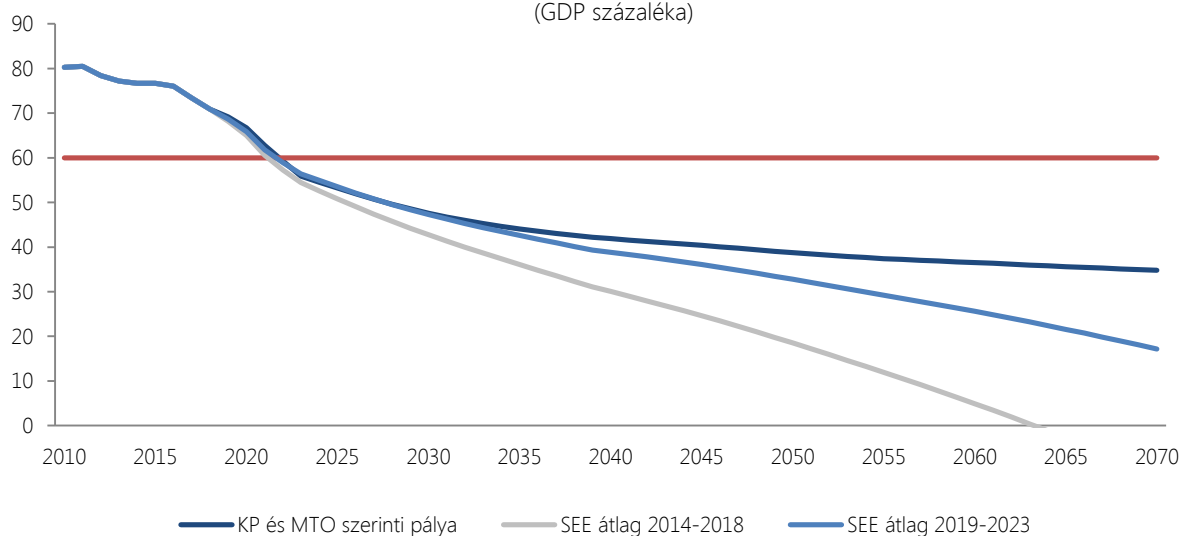
időtartamának meghosszabbítását. Mindemellett a kisgyermeket nevelő nők foglalkoztatásának elősegítésében lezajlott a bölcsődei intézmények reformja, ennek köszönhetően jelenleg 49 ezer bölcsődei férőhely van. 2015 végén bevezetésre került az emelt összegű családi otthonteremtési kedvezmény (CSOK), amely több lépcsőben kiszélesítésre került, és nagyobb támogatásban részesíti a több gyermeket nevelő vagy vállaló családokat. Mindezek várhatóan tompítják a magyar népesség előrejelzett idősödését.

A nyugdíjrendszer területén végrehajtott intézkedések következtében a nyugdíjkiadások jelentősen lassabb ütemű növekedése várható hosszútávon. Az Európai Bizottság és az EU Gazdaságpolitikai Bizottsága által jóváhagyott legfrissebb számítások alapján a nyugdíjkiadások 2016-ról 2070-re 9,7%-ról 11,2%-ra növekednek a GDP arányában, ami a hosszú távú nyugdíjkiadások alakulása terén átlagos eredmény az

Európai Unióban. A hosszú távú fenntarthatóság szempontjából jelentős további kiadási területekre vonatkozó számok a legfrissebb számítások alapján: az egészségügyi kiadások a GDP arányában 2016 és 2070 között 4,9%-ról 5,7%-ra, az időskorúak ápolására fordított kiadások 0,7%-ról 1,1%-ra, míg az oktatási kiadások 3,6%-ról 3,8%-ra nőnek Magyarországon.

Az idősödő társadalommal összefüggő kiadások visszafogott növekedése és az elmúlt időszakban megfigyelhető fegyelmezett fiskális politika mellett a már 2011 óta tartó folyamatos adósságráta-csökkenés várhatóan folytatódik és már középtávon a GDP arányában 60%-os referencia érték alá kerül az arány. Ezt követően hosszú távon is fenntarthatóan alakul, akár a konvergencia programban megjelenített pálya, akár az elmúlt időszakban jellemző költségvetési politika alapján számolva.

5.1. ábra: Az államadósság alakulása
(GDP százaléká)

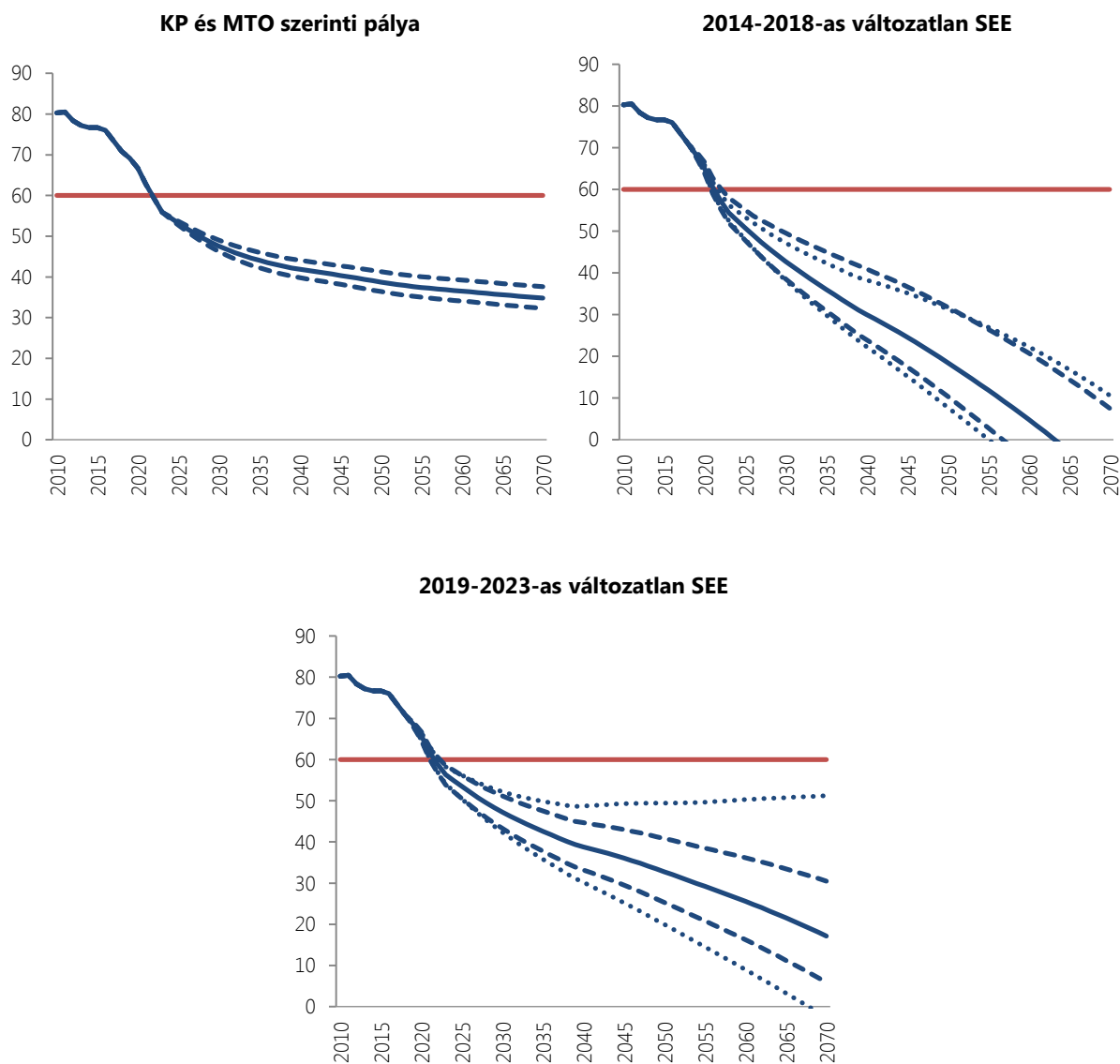

Megjegyzés: makrogazdasági pálya 2023-ig a KP, azt követően a 2018-as Ageing Report makrogazdasági feltételezései alapján, a strukturális egyenleg adatok pedig a KP-ban becsültek alapján

Forrás: PM-számítás

5.2. ábra: Az egyes forgatókönyvek érzékenységvizsgálata

a növekedés (szaggatott vonal), illetve a kamatok (pöttyözött vonal) 20%-kal kedvezőbb/kedvezőtlenebb alakulása mellett

Forrás: PM számítás

Forgatókönyvek:

KP és MTO szerinti pálya: 2023 után az MTO szerinti költségvetési egyenleg

mögöttes megfontolás: a forgatókönyv szemlélteti a konvergencia program pályájának megvalósulása esetén az államadósság hosszú távon várható alakulását, amennyiben a konvergencia program utolsó évét követően a strukturális egyenleg a jelenlegi MTO-t teljesíti (annak szintjéig romlik)

SEE 2019-2023: a 2019 és 2023 közötti időszak strukturális elsődleges egyenlegeinek átlaga 2023-tól befagyaszttva a teljes időhorizonton

mögöttes megfontolás: az elmúlt időszakban megfigyelhető kiszámítható fiskális politikai irányítás megfelelő biztonságot ad az előrejelzésnek, mely mellett a forgatókönyv szemlélteti a konvergencia program pályájának megvalósulása esetén az államadósság hosszú távon várható alakulását

SEE 2014-2018: a 2014 és 2018 közötti időszak strukturális elsődleges egyenlegeinek átlaga 2019-től befagyaszttva a teljes időhorizonton

mögöttes megfontolás: az elmúlt időszakban megfigyelhető, változatlan fiskális politikai irányítás mellett megvalósuló költségvetési eredmények átlagát véve mérsékelhető az egyszeri, kiragadott értékek befagyasztásának hatása, és megfelelő alap lehet a változatlan gazdaságpolitikára vonatkozó feltevéshez.

6. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS MINŐSÉGE

A korábbi évek szigorú költségvetési politikájának köszönhetően az államháztartás hiánya tartósan jóval a GDP 3%-a alá került. Az államháztartás fenntarthatóságának biztosítása mellett a Kormány kiemelt célja egy tartós növekedést és

munkahelyteremtést támogató gazdaságpolitika kialakítása. Ennek fenntartása érdekében tovább folytatja az állami kiadások és bevételek szerkezeti javítását.

6.1. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS KIADÁSAINAK SZERKEZETE, HATÉKONYSÁGA

A költségvetési kiadások hatékonyságának javítása érdekében tett több munkaerőpiaci intézkedés is segíti közvetve a magasabb minőségi szint elérését. Ennek fényében a konvergencia program bemutatja azokat a végrehajtott és tervezett lépéseket, amelyeket a Kormány a közfoglalkoztatás és a szakképzés területén eszközölt.

Ezen túl a kiadások ésszerűsítését szolgálja az államigazgatási intézményrendszer átszervezése és a munkaerőpiaci közvetítés új rendszere is.

Közfoglalkoztatás

A közfoglalkoztatás rendkívül hatékonyan járult hozzá 2010 óta a hazai munkaerő-tartalék aktivizálásához. Évekig, sőt évtizedekig nem dolgozó emberek tértek vissza nagy számban a munka világába, különösen a gazdaságilag kevésbé fejlett, hátrányos helyzetű régiókban.

A közfoglalkoztatási rendszer célja, hogy társadalmilag hasznos, értéket teremtő foglalkoztatási programok révén biztosítsák a munkaerőpiacról kiszorultak és a tartósan munkát keresők aktivizálását, munkaképességük megőrzésével és a munkarutin megszerzésével segítsék elhelyezkedésüket az elsődleges munkaerőpiacon. A közfoglalkoztatást a Kormány továbbra is átmeneti foglalkoztatásnak tekinti, amely segély helyett munkát és fizetést biztosít az álláskereső számára. Célja az elsődleges munkaerőpiaci integráció és reintegráció.

A gazdaság tartós növekedési pályára állásával dinamikus nő a versenyszféra munkaerő-kereslete, ami kiszélesítette a közfoglalkoztatásban dolgozók elhelyezkedési esélyeit az elsődleges munkaerőpiacon, ezért a kormány szándéka, hogy

csökkenti a közfoglalkoztatásban dolgozók számát úgy, hogy támogatással segíti a piaci vállalkozásoknál történő elhelyezkedésüket.

A Nemzeti Foglalkoztatási Szolgálat adminisztratív adatai szerint a közfoglalkoztatásban résztvevők átlagos létszáma 2018 decemberében 122 ezer fő volt, tehát az érintett hónapban átlagosan ennyi fő dolgozott közfoglalkoztatásban. A KSH 2018. október-december hónapokra vonatkozó mérése szerint 47 ezerrel csökkent a közfoglalkoztatásban dolgozók száma az egy évvel korábbi sinthez képest, miközben az elsődleges munkaerőpiacon munkát végzők száma 73 ezerrel nőtt. Az elmúlt időszakban egyértelműen javult a közfoglalkoztatásból a versenyszférába történő elhelyezkedés aránya. A munkaerőpiac keresleti oldalának intenzív növekedése azt valószínűsíti, hogy a jövőben egyre többen is el tudnak majd helyezkedni a piaci vállalkozásoknál.

A Kormányzat célja, hogy a közfoglalkoztatásban lévők bizonyos részét – megfelelő felkészítéssel – átvezesse az elsődleges munkaerőpiacra. Tudniillik, a versenyszféra munkaerő-igényének kielégítése az egyik fontos feltétele a gazdaság további növekedésének és az ország versenyképessége javításának. A magyar gazdaság helyzetének erősödésével a Kormány lehetőséget teremt a közfoglalkoztatottak piaci alapú munkavállalására, ami összhangban van az országspecifikus ajánlásokkal.

A kormány a gazdaság munkaerő-igényének hatékonyabb biztosítása érdekében korlátozza a szakképzettséggel rendelkezők és a 25 év alattiak közfoglalkoztatását egyaránt. Fiatal munkavállalók csak abban az esetben kerülhetnek bevonásra a közfoglalkoztatási programokba, ha az ifjúsági

Garancia Rendszer keretében megvalósuló munkaerőpiaci programok nem kínálnak számukra reális egyéb foglalkoztatási vagy átképzési lehetőséget.

A közfoglalkoztatásban dolgozók munkabére 2019-ban változatlanul a 2017. évi szinten maradt. Ennek célzottan az oka az emelkedő minimálbér szintje, mely motivációs eszköz a közfoglalkoztatásban lévők számára, ezzel is ösztönözve őket a munkaerőpiacra történő kilépéshez.

Mindezeken túl a Kormány különféle támogatásokkal is hozzájárul, hogy minél több közfoglalkoztatott válassza a versenyszférát. Elindult a „Közfoglalkoztatásból a versenyszférába” program, amelynek célja, hogy a kellő motivációval, szakképzettséggel rendelkező, munkára kész és képes személyek ne a közfoglalkoztatásban vegyenek részt, hanem a versenyszférában helyezkedjenek el ezzel is elősegítve a teljes foglalkoztatás elérését.

A program elhelyezkedési juttatást biztosít, ezzel ösztönözve a közfoglalkoztatottat a versenyszférában történő elhelyezkedésre. 2018. november 1-jétől a támogatás összege a korábbi mértékének kétszeresére, 45.600 Ft/hó-ra emelkedett. Továbbá az elhelyezkedési juttatásra az a közfoglalkoztatott is jogosult, aki mezőgazdasági idénymunkában vesz részt. Eddig több mint 13 000 fő vette igénybe és helyezkedett el az elsődleges munkaerőpiacon.

A program munkaerőpiaci szolgáltatásokat (pszichológiai, álláskeresési tanácsadás, munkatanácsadás stb.) is biztosít, amelyek növelik a közfoglalkoztatottak önbizalmát, motivációját, mindezek elengedhetetlenek a sikeres és eredményes álláskereséshez. 2018-ban csoportos tanácsadáson 59 ezer fő, míg egyéni tanácsadáson 68 ezer közfoglalkoztatott vett részt. A program 2019. december 31-ig meghosszabbításra került, amely a Nemzeti Foglalkoztatási Alap (a továbbiakban: NFA) forrásait felhasználva összesen 7,5 milliárd forintból valósul meg.

Az NFA forrásait felhasználva munkahelyteremtő pályázatot került kiírásra 5 milliárd Ft értékben, ahol kiemelten támogatott kategória, ha valaki közfoglalkoztatásban álló személyt vesz fel. A

támogatás mértéke új munkahelyenként 1,5 millió Ft. Amennyiben álláskereső foglalkoztatására vállalkozik a pályázó, új munkahelyenként további 700 ezer Ft adható. Amennyiben olyan személyt kíván alkalmazni, aki az elmúlt egy évben kizárólag közfoglalkoztatási jogviszony keretében volt foglalkoztatva, új munkahelyenként további 1,5 millió Ft adható.

Az Út a munkaerőpiacra programok (GINOP 5.1.1 és VEKOP 8.1.1) 2015 őszi indulásától 2018. december végéig országosan több mint 135 ezer álláskereső programba vonására került sor. A program keretében nyújtott támogatások révén 96 ezer fő helyezkedett el, illetve kapott foglalkoztatási ajánlatot és közel 42 ezren kapcsolódtak be az elhelyezkedés esélyeit növelő szakképesítést vagy munkakör betöltéséhez szükséges képesítést nyújtó képzésekbe.

Az Ifjúsági Garancia Rendszer keretében 2014-2020 között rendelkezésre álló európai uniós forrásokból 253,93 milliárd forint felhasználásával a 25 év alatti nem tanuló és nem dolgozó fiatalok elhelyezkedését segítő programcsomag került megvalósításra.

A 2016-2019. közötti időszakban a közfoglalkoztatáshoz kapcsolódó képzések a Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program GINOP-6.1.1-15 kódszámú „Alacsony képzettségűek és közfoglalkoztatottak képzése” című kiemelt projekt keretében valósulnak meg.

A kiemelt projekt célja, hogy ösztönözze az alacsony iskolai végzettséggel, munkaerőpiacon keresett kompetenciával vagy szakképesítéssel nem rendelkező felnőtt lakosság, kiemelten a közfoglalkoztatottak részvételét az oktatásban, képzésben és lehetőséget biztosítson számukra a munkaerőpiaci szempontból releváns képzettség, ismeretek, készségek, kompetenciák megszerzésére. A 2019. január 31-i állapot szerint a kiemelt projekt keretében képzésbe vont személyek száma 85 179 fő, eddig 74 042 fő tett sikeres vizsgát.

Szakképzés

2018-ban – igazodva a munkaerőpiac gyors változásaihoz – folytatódik a szakképzés és felnőttképzés átalakítása és a gazdasági igényekhez való még hatékonyabb igazítása. A beavatkozások a gazdasági szereplők versenyképességének fokozása érdekében rövidtávon a vállalati képzések

rendszerének kialakítását és beindítását célozzák, középtávon a vállalati érdekeltségen alapuló, a munkaerő utánpótlását biztosítani tudó iskolarendszerű szakképzés további átalakítása történik.

Összefoglalóan: a korábbi kínálatvezérelt képzési rendszert keresletvezérelt képzési rendszer váltja fel. Ennek mentén a szakképzési és felnőttképzési szakpolitika változásai a következők:

1. A folyamatos felnőttkori képzés a munkavállalás szerves részévé válik
2. A felnőttképzési szabályozási rendszer rugalmasabbá tétele oly módon, hogy a minőség ne csökkenjen, de a hatékonyság növekedjen. *(Ennek részeként pl. az OKJ résztartalmak rövidebb idő alatt megszerelhetők a felnőttképzésben lépésenként, ún. moduláris rendszerben, ezáltal jobban igazodva a munkavállalók élethelyzetéhez, a munkaadók pedig további, a saját vállalkozásuk számára nélkülözhetetlen speciális képzési tartalmakkal is kiegészíthetik azt.)*
3. A munkáltatók szerepe növekedik és meghatározóvá válik a képzési feladatok ellátása tekintetében. A gazdaságfejlesztés egyre inkább ágazati szakpolitikák mentén történik, így sor kerül új ágazati együttműködések kialakítására. Ennek részeként pl. az egyes ágazati képzési tartalmak meghatározása az ún. „ágazati készségtanácsokon” (ÁKT-k) keresztül lesz garantálható a nemzetközi trendekhez igazodva. Jelenleg 19 ÁKT működik, akik a saját ágazatukban folyamatosan figyelik a szakoktatás és –képzés szerkezetét, a gazdasági, munkaerőpiaci, technikai-technológiai fejlesztéseket. Javaslatot tehetnek az OKJ módosítására, a képzési tartalmak korszerűsítésére, valamint előrejelzéseket készíthetnek a képzés irányának rövid- és középtávú tervezése és meghatározása érdekében.
4. Folyamatossá válik a képzési tartalmak fejlesztése; a fókusz a sikeres munkavállaláshoz szükséges kompetenciákra, valamint az új digitális technológiákon alapuló Ipar 4.0-nak nevezett „negyedik ipari forradalom” által igényelt új készségekre irányul majd. Ennek

részeként megtörténik az OKJ átfogó reformja az ágazati alapkészségeket biztosító szakképesítések kialakításával és egyben a szakképesítések számának csökkentésével. A tantervfejlesztés az új munkakörök által igényelt kompetenciák alapján történik majd.

5. A szükséges munkaerő-utánpótlást a szakképzés minőségi reformjával biztosítjuk. Ennek részeként sor kerül pl. a rugalmasabb, életpálya-szerű tanulói utak biztosítására; a duális tanulószerveződéses rendszer továbbfejlesztésére, a pályakövetési rendszer kiépítésére.
6. A szakgimnáziumi képzés rendszerének rugalmasabbá és változatosabbá tételére törekedünk: Az érettségi vizsga keretében megszerelhető ún. mellék-szakképesítéseket leválasztják, elkülönítik az érettségi vizsgától és tanulásuk választhatóvá válik a 9-12. évfolyamokon. A tanuló arról is dönthet, hogy a mellék-szakképesítés tananyagtartalma helyett – a felszabaduló órakeret terhére – a képző iskola által biztosított, más tantárgyak szakmai tartalmát megerősítő vagy egyéb kompetenciát fejlesztő, akár gyakorlati ismeretet bővítő képzésben vehet részt. Az egyre népszerűbbé, elterjedtebbé váló duális szakképzési forma további megerősítését célozzák a tanulószerveződéses gyakorlati képzés rendszerét érintő módosítások. Ennek értelmében tanulószerveződést már a szakgimnázium 11-12. évfolyamán tanulók is köthetnek. A hatékonyabb és eredményesebb duális gyakorlati képzés megvalósítását segíti, hogy a gazdálkodó szervezeteknél a tanulók képzésével foglalkozó szakemberek újfajta, kifejezetten a tanulók felkészítésére fókuszáló képzésben részesülhetnek.

A duális képzés működtetésében, a vállalati gyakorlati képzés elterjesztésében és minőségbiztosításában jelentős felelősséggel bír a Magyar Kereskedelmi és Iparkamara (MKIK). 2015-ben bevezetésre került a kamarai garancia intézménye, amely növeli a duális képzésben résztvevők számát azzal, hogy a tanulókat gyakorlatuk során valós gazdasági munkakörnyezetbe helyezi, ezáltal elősegíti a munkaerőpiaci igényeknek minél jobban megfelelő szakemberek képzését. Annak érdekében, hogy a jövőben is biztosított legyen a

vállalkozások duális képzési rendszerben való fokozott részvétele, a Kormány a továbbiakban is nyújt egyedi vállalati támogatásokat tanműhelyek létrehozására és saját dolgozók képzésének támogatására (gyakorlati képzés folytatásához szükséges beruházási költségek elszámolásának lehetősége, a szakképzési hozzájárulási kötelezettségnek a kkv-k esetén a képzésben részt vevő oktatók bérköltségének bizonyos részével történő csökkentése).

Szükségesnek tartjuk a gyakorlati oktatók szakmai és nevelői munkájának fejlesztését. E célból az új rendelkezések értelmében csak az lehet gyakorlati oktató, aki rendelkezik az MKIK által kiadott tanúsítvánnyal, amely igazolja, hogy sikeresen letette a kamara által szervezett gyakorlati oktatói vizsgát. A gazdasági kamarák együttműködésben a nemzeti gazdasági képviseleti szervezetekkel kidolgozzák az általuk szervezett gyakorlati oktatói képzés és vizsga követelményeit. A gyakorlati oktatói képzéseket és vizsgákat a kamarák szervezik és tanúsítvány kiadásával végződő vizsgával zárul. Kamarai gyakorlati oktatói képzést és vizsgát kell teljesíteni a gyakorlati oktatóknak, kivéve, ha valaki mestercímmel bír, vagy felsőfokú végzettséggel rendelkezik, illetve betöltötte a 60. életévét. A kamarai gyakorlati oktatói végzettség megléte a – jogszabály egyik átmeneti rendelkezése értelmében – először a 2019/2020-as tanévtől lesz követelmény.

Az államigazgatási intézményrendszer ésszerűsítése

2010 óta több lépcsőben megtörtént a minisztériumok és a területi államigazgatási szervek átalakítása, ami egy jobban irányítható struktúrához vezetett. Ugyanakkor a központi hivatalok és háttérintézmények szervezete és működési felépítése

nem volt egységes, nehezítve a szervek tevékenységének átláthatóságát és felügyeletét, különös tekintettel a központi hivatalok és háttérintézmények nagy számára, az elkülönült szervezetek által párhuzamosan működtetett támogató funkciókra (például személyügy, informatika, pénzügy).

A hatékonyság javítása érdekében 2016-ban megkezdődött és 2017-ben befejeződött a központi hivatalok és a költségvetési szervek háttérintézmények számának csökkentése. Az intézkedéssel 37 költségvetési szerv alakult át, illetve szűnt meg. Ezáltal jelentős dologi és személyügyi kiadás takarítható meg, illetve az átalakítás elősegíti a szervezetrendszer átláthatóságát is. A megszűnő központi költségvetési szervek hatósági feladat- és hatásköreinek jelentős része a közigazgatási szervezetrendszer területi és helyi szintjeire, illetve a járási hivatalokhoz, valamint a fővárosi és megyei kormányhivatalokhoz kerül. Az érintett szervezeteknek húszszázalékos bértömeg-csökkentést kellett végrehajtaniuk (ennek hatása – 7,8 milliárd Ft – a 2018. évi költségvetés összeállítása során figyelembe vételre került). Az intézkedésnek célja a járási hivatalok megerősítése is, annak érdekében, hogy az állampolgárok és a vállalkozások számára a lakóhelyükhöz, illetve működési területükhöz legközelebb elérhető, hatékony ügyintézés biztosított legyen.

A minisztériumok és a központi hivatalok esetében 2018-ban létszámleépítésre került sor, amely a feladatellátás hatékonyabbá tétele mellett – a létszámcsökkentéssel elért megtakarítások illetményrendezésre fordítása révén – az új bérezési rendszer finanszírozásához is hozzájárult.

6.2. A BEVÉTELEK SZERKEZETE, HATÉKONYSÁGA

Az adórendszer versenyképességének növelése érdekében 2010 óta számos jelentős lépésre került sor. A 2010-2014-es időszakban a legfontosabb szerkezeti átalakítások történtek meg, amelyet az adóbeszedés hatékonyságának növelése, illetve a munkát és jövedelmeket terhelő adók jelentős csökkentése és a gazdasági növekedést elősegítő célzott kedvezmények rendszerének szélesítése követett. A Kormány továbbra is kiemelt figyelmet fordít a gazdaságot terhelő adó- és járulékkerhek csökkentésére, emellett az adórendszert érintő változásoknak azt a célt kell szolgálnia, hogy tovább erősítsék annak foglalkoztatás- és vállalkozásbarát jellegét. Ezzel összhangban az adópolitika fókuszában a következő években is a munkát terhelő adók, valamint a vállalkozások adó- és adminisztrációs terhének csökkentése, az adóbeszedés hatékonyságának növelése, illetve az adórendszer egyszerűsítése áll.

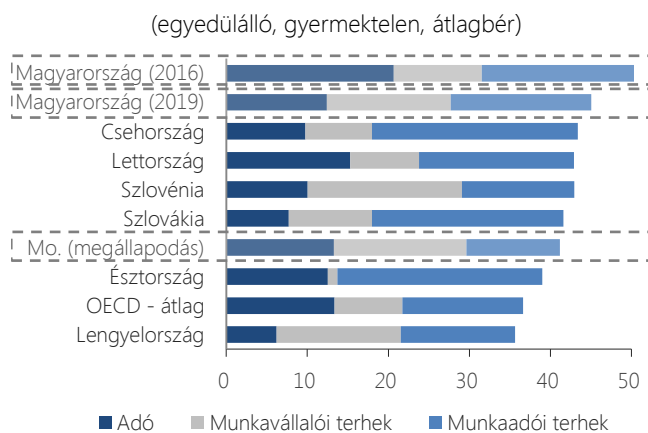
Adócsökkentő lépések

Munkát terhelő adók

A munkát terhelő adók csökkentése továbbra is meghatározó eleme a Kormány gazdaságpolitikai célkitűzéseinek. A 2010-ben elindult reformokkal egy olyan adórendszer került megalkotásra, amely a lehető legnagyobb mértékben támogatja a munkavállalást, jutalmazza a többletmunkát és egyúttal kedvezőbb feltételeket biztosít a munkaerőpiaci szempontból leghátrányosabb helyzetben lévők számára. 2010 és 2013 között a több lépésben bevezetett egykulcsos személyi jövedelemadó rendszerének kialakításával, valamint a nyugdíjjárulék-plafon eltörlésével egy főszabályként teljesen lineáris adó- és járulérendszer jött létre. Ugyanakkor, a kisvállalkozások terheinek csökkentése érdekében, 2013-tól bevezetésre került az opcionálisan választható kisvállalati adó is, amely egy kedvezőbb kulccsal váltja ki a hagyományos keretek között fizetendő munkáltatói adóterheket. A kedvező gazdasági folyamatokból fakadó gyors növekedés, valamint a feketegazdaság elleni sikeres küzdelem eredményei 2016-ra elegendő fedezetet teremtettek a személyi jövedelemadó mértékének 1 százalékpontos csökkentésére, így az adókulcs 16 százalékról 15 százalékra változott. Ugyanebben az

évben megállapodás született a versenyszféra és a Kormány között a munkáltatói közterhek többlépcsős csökkentéséről, melynek eredményeként először 2017-ben 5 százalékponttal, majd 2018-ban 2,5 százalékponttal mérséklődött a szociális hozzájárulási adó mértéke. Mindkét intézkedéssel párhuzamosan a kisvállalati adókulcs is csökkent. A következő lépés 2019 júliusában várható, amikor 17,5 százalékra fog mérséklődni a szociális hozzájárulási adó kulcsa, majd a megállapodás értelmében a bérek alakulásának függvényében, további három alkalommal, 2-2 százalékponttal csökken az adókulcs. A bejelentett munkáltatói adócsökkentés eredményeként a többletjövedelmeket terhelő munkáltatói és munkavállalói elvonások aránya minden jövedelemkategóriában csökken. Figyelembe véve a megállapodás alapján várható további kedvező intézkedéseket, az átlagbért kereső egyedülálló munkavállaló adóterhe a munkáltatói adóból igénybe vehető kedvezményektől eltekintve is a régiós szintre csökkenhet.

6.1. ábra: Adóék

Forrás: PM-számítás, OECD

Több lépcsőben átalakult a munkát terhelő adókból igénybe vehető kedvezmények rendszere is. Egyrészt a családi adókedvezmény 2011-es bevezetésének köszönhetően a személyi jövedelemadó esetén az adórendszer figyelembe veszi az eltartottak számát. A kétgyermekesek családi kedvezménye 2016-tól négy egyenlő lépésben a duplájára emelkedett, így 2019 januárjától a 2015-ben elérhető 10 ezer forintról 20 ezer forintra nőtt a gyermekeként igényelhető kedvezmény havi összege. Az intézkedés megközelítőleg 360 ezer érintett család helyzetét javítja. További segítség a családoknak a 2015-ben bevezetett első házások kedvezménye, amely 2017-től

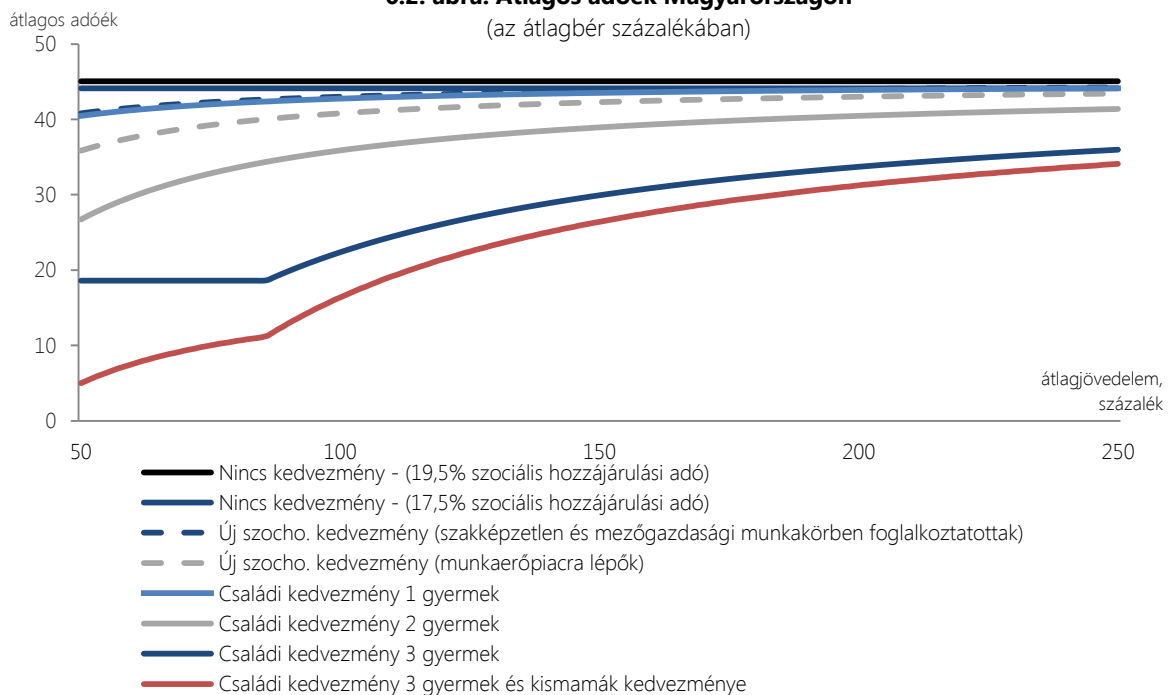
a családi kedvezménnyel párhuzamosan is igénybe vehető. A Kormány a jövőben is prioritásként tekint családpolitikai célkitűzéseire, melyek megvalósítása érdekében részletes akcióttervet dolgozott ki. Az intézkedéscsomag részeként 2020. január 1-jétől az életük során legalább négy gyermeket nevelő nők mentesülnek a személyi jövedelemadó megfizetése alól.

A kedvezményrendszer másik fő eleme a leghátrányosabb helyzetű csoportok foglalkoztatásának elősegítése és védelme. Ennek érdekében indult el 2013-ban a Munkahelyvédelmi Akció, melynek célzott kedvezményei a munkáltatói adókból (szociális hozzájárulási adó és kisvállalati adó) vehetők igénybe. Az intézkedés célja a foglalkoztatási mutatók javítása volt azon csoportok esetén, amelyek aktivitási rátája Magyarországon elmaradt a régiós országokhoz képest, illetve amelyek magyar és nemzetközi empirikus kutatások alapján erősebben reagálnak a gazdasági konjunktúra változásaira.

a munkába állást megelőző kilenc hónapból legalább hat hónapban nem rendelkezett munkával. A kedvezmény kiváltja a pályakezdőkre és tartós munkanélküliekre bevezetett, valamint az anyasági ellátások után járó kedvezményeket – megtartva a nagycsaládosok esetén járó meghosszabbított jogosultsági időt. Az új kedvezmény adminisztrációs szempontból is jelentős egyszerűsítést jelent, hiszen az újonnan bejelentett munkavállalók esetében az adóhatóság automatikusan vizsgálja a kedvezményre való jogosultságot és értesíti a munkáltatót az érvényesíthető kedvezményről.

A szakképzettséget nem igénylő és mezőgazdasági munkakörben foglalkoztatottak, a munkaerőpiacra lépők, a három vagy több gyermeket nevelő munkaerőpiacra lépő nők, a megváltozott munkaképességű vállalkozók és munkavállalók, valamint a közfoglalkoztatottak után a munkáltatók 2019-től a korábbi 100 ezer forint helyett már a mindenkorin minimálbér erejéig (vagy a megváltozott

6.2. ábra: Átlagos adóék Magyarországon
(az átlagbér százalékában)

Forrás: PM-számítás

A folyamatosan átalakuló munkaerőpiaci környezetnek megfelelően a munkáltatói kedvezmények újragondolására került sor. A kedvezmények 2019-től célzottabbá váltak és az elsődleges cél a munkaerőpiacra újonnan belépők vagy a munkaerőpiactól tartósan távollévők, illetve a munkapiachoz lazábban kapcsolódó, tartósan nem dolgozó csoportok elhelyezkedésének támogatása. Az új kedvezmény minden munkavállalóra vonatkozik, aki

munkaképességű vállalkozók és munkavállalók esetében a minimálbér kétszereséig) érvényesíthetnek 50 vagy 100 százalékos mértékű kedvezményt. További kedvező változás, hogy a munkaviszonyban foglalkoztatott saját jogú nyugdíjasok esetén 2019-től a munkáltatót nem terheli adófizetési kötelezettség és a magánszemélyek is mentesülnek minden járulékfizetési kötelezettségük alól.

2019-től megvalósult a cafeteria rendszer átalakítása. A cafeteria juttatások rendszere az elmúlt évek során bonyolulttá és rosszul célzottá vált, melynek következtében a nagyobb, gazdaságilag erősebb vállalatok számára nyújtott előnyt a szakképzett, magas bérigényű munkavállalóért folyó versenyben. Az átalakítás legfőbb célja az elaprózódott, így a kívánt fogyasztásterelő hatás kiváltására már csak korlátozottan alkalmas támogatási rendszer fókuszáltabbá tétele, és az adminisztrációs terhek csökkentése volt annak érdekében, hogy a kisebb cégek is élhessenek a fennmaradó juttatások adta lehetőségekkel. A cafeteria rendszer átalakítása azon cél megvalósulását is elősegíti, hogy a munkáltatók a csak meghatározott célra felhasználható béren kívüli juttatási elemek helyett inkább szabadon felhasználható bért adjanak a munkavállalóknak.

A lakossági állampapír vásárlások ösztönzése érdekében a 2019. június 1-je után kibocsátott állampapírok után megszűnik a kamatadó-fizetési kötelezettség.

Az adórendszer egyszerűsítése és átláthatóságának javítása érdekében 2019-től öt adónem is megszűnt. A munka adóterheit érintő változás ezek közül, hogy az adminisztráció csökkentése érdekében az egészségügyi hozzájárulás beolvadt a szociális hozzájárulási adóba, valamint megszűnt a magánszemélyek jogviszony megszűnéséhez kötődő 75 százalékos különadó.

Vállalati adók

Miután a társasági adót érintően 2017-ben megvalósult az adókulcs egységes, 9 százalékra történő csökkentése és jelentős beruházás ösztönző intézkedések léptek életbe, a hangsúly elsősorban a kkv-k által igénybe vehető választható adónemek, azaz a KIVA és a KATA finomhangolására, versenyképességének növelésére és népszerűsítésére helyeződött.

A kisvállalati adó (KIVA) szabályozása 2017-től jelentősen egyszerűsödött, emellett az adó kulcsa is mérséklődött, 16 százalékról 14 százalékra. A jogosultsági feltételek bővültek, az adóalanyiság megszűnésének bevételi értékhatárai emelkedtek. 2018-ban, a szociális hozzájárulási adóteher mérséklésével összhangban az adókulcs további 1

százalékponttal, 13 százalékra csökkent. 2019-ben tovább szélesedtek a jogosultsági feltételek, így már 1 milliárd forint bevételig választható az adónem, az adóalanyiság megszűnésének bevételi értékhatára pedig 1 milliárd forintról 3 milliárd forintra emelkedett. A későbbi években a szociális hozzájárulási adót érintő intézkedésekkel összhangban várhatóan a KIVA kulcsának további csökkentése is megvalósul. A fenti intézkedéseknek, valamint a 2017 és 2018 év végi, az adónem népszerűsítését célzó kampányoknak is köszönhetően az adóalanyok száma több mint hatszorosára nőtt 2016 és 2019 között. Az adóhatóság 2019 márciusában mintegy 40 ezer KIVA alanyt tartott nyilván.

A mikro-vállalkozások és az egyéni vállalkozók adminisztrációjának csökkentése érdekében a kisadózók tételes adójának (KATA) bevételi értékhatára 2017-ben 6 millió forintról 12 millió forintra emelkedett. Szintén az adminisztrációs terhek mérséklését szolgálja az általános forgalmi adó alanyi adómentesség értékhatárának a korábbi 8 millió forintról 12 millió forintra történő emelése 2019-től. Az intézkedések következtében a KATA bevételi értékhatára és az áfa alanyi mentesség határa egyenlővé vált. A KATA adóalanyok száma 2019 februárjában meghaladta a 325 ezret.

A kkv-k mellett 2019-ben a nagyvállalkozások bürokratikus terhei is csökkentek a csoportadózás lehetőségének bevezetésével a társasági adóban. Ez az intézkedés az ország versenyképességének további növekedését és befektetési célponttá válását segítheti, emellett a vállalatcsoportok számára is számottevő könnyítést jelent, továbbá adómentakarítással is járhat. Szintén a nagyobb méretű vállalkozások beruházásainak ösztönzése érdekében került sor 2019-től a fejlesztési tartalék maximális értékhatárának megemelésére 500 millió forintról 10 milliárd forintra. Bevezetésre került továbbá az a lehetőség, hogy az önkormányzatok az iparüzési adó esetében adómentességet vagy adókedvezményt állapítsanak meg a vállalkozók részére az adott évben üzembe helyezett beruházásokra vonatkozóan.

Ágazatspecifikus adók

A költségvetés kiegyensúlyozása érdekében a válságot követően sor került ágazatspecifikus (vagyon- és jövedelmet terhelő) adók és egyes szolgáltatások esetében új forgalmi jellegű adók bevezetésére is. Míg a fogyasztási adók kevésbé torzítóak, így hosszabb távon is részét képezhetik az adórendszernek, az ágazatspecifikus közvetlen adók súlya az elmúlt években bevezetett intézkedéseknek köszönhetően fokozatosan csökkent: 2018-ban már csak a GDP 0,4 százalékát tette ki a 2013-as 0,9 százalékkal szemben. Ezek elemeként a Kormány az EBRD-vel 2015 februárjában kötött megállapodásában a pénzügyi szervezetek különadójának csökkentése mellett kötelezte el magát. Ennek megfelelően az adónem hitelintézeteket érintő adókulcsának felső mértéke az elmúlt években jelentősen csökkent, 2019-től pedig tovább mérséklődött, 0,21 százalékról 0,20 százalékra. Emelett további enyhítést jelent, hogy szintén 2019-től a befektetési vállalkozások kikerültek a pénzügyi szervezetek különadójának hatálya alól, a hitelintézeti különadó pedig eltörlésre került.

Fogyasztási-forgalmi adók

A Kormány célja továbbra is az adóztatás súlypontjának a fogyasztási-forgalmi adók felé történő eltolása, ugyanakkor az elmúlt évek kedvező gazdasági folyamatainak és a gazdaság fehéritése érdekében hozott intézkedések sikereinek köszönhetően több termék és szolgáltatás esetében is lehetőség nyílt célzott áfakulcs-csökkentésekre. Egyes, a szürkegazdaság által erősen érintett, általános áfakulcs alá tartozó termékek és szolgáltatások esetében megnövekedett a nyomás a kedvezményes kulcsok alá sorolás irányába. Erre tekintettel a sertéshús és a lakásépítések áfája 2016-tól, a baromfi, a tojás és a friss tej áfakulcsa pedig 2017-től 5 százalékra csökkent. Az éttermi étkezés és az internet-hozzáférés áfakulcsa két lépcsőben 2017-ben 18 százalékra, 2018-tól pedig 5 százalékra csökkent. 2018-tól továbbá 5 százalékos kulcs vonatkozik a sertésbelsőre, a halhúsra, illetve a Braille-nyomtatókra és kijelzőkre is. 2019-től az adórendszer egyszerűsítésének jegyében átsorolásra kerültek a legalacsonyabb kulcs alá az UHT és ESL tejek, ezáltal valamennyi tej az 5 százalékos kedvezményes kulccsal adózik.

A fogyasztási-forgalmi típusú adók adórendszeren belüli súlyának növelése irányába hat, hogy 2019. január 1-jétől a népegészségügyi termékadó adómértéke valamennyi adóköteles termék esetén átlagosan 20 százalékkal emelkedett, adókötelesek lettek a gyümölcsparlatok és a gyógynövényes italok, valamint az igénybe vehető, egészségmegőrző programokhoz kötődő kedvezmény feltételei is szűkültek. A cigarettára vonatkozó európai uniós adóminimumhoz történő közelítés érdekében 2018 szeptemberétől kezdődően három lépcsőben (2018. szeptember, 2019. január és július), fokozatosan emelkedik a cigaretta és a fogyasztási dohány jövedéki adómértéke.

Az adórendszer egyszerűsítése és átláthatóságának javítása érdekében ugyanakkor 2019-től a forgalmi adók közül is eltörlésre került két adónem. Az adminisztráció csökkentése érdekében 2019. január 1-jétől a baleseti adó összevonásra került a biztosítási adóval, megszűnt továbbá az eddigi csekély bevételre is tekintettel a kulturális járulék.

Adóelkerülés elleni lépések

Az elmúlt években a gazdaságfehérítés érdekében történő intézkedések elsősorban a fogyasztási adók beszedésére összpontosítottak. 2014-ben az online pénztárgépek, 2015-ben pedig az elektronikus közúti áruforgalom-ellenőrző rendszer bevezetése valósult meg. 2016-ban az elektronikus fizetések ösztönzése érdekében POS-terminál telepítési program indult, továbbá – az adóalanyok közti tranzakciókat érintő áfacsalások elleni küzdelem érdekében – 2018 július 1-jétől kötelezővé vált az online számla adatszolgáltatás is.

Az online számlázási rendszer lényege, hogy – a korábbi utólagos számla szintű adatszolgáltatás helyett – az adóalanyok közötti legalább 100 ezer forint áfa tartalmú kibocsátott számlák adatairól valós idejű adatokat szolgáltat az adóhatóság felé, ezáltal lehetővé teszi a hatékonyabb kockázatelemzést és ellenőrzést. Az új rendszer előnye továbbá az adminisztratív terhek csökkentése a számlakibocsátó esetén az utólagos számla szintű adatszolgáltatás kiváltásának köszönhetően.

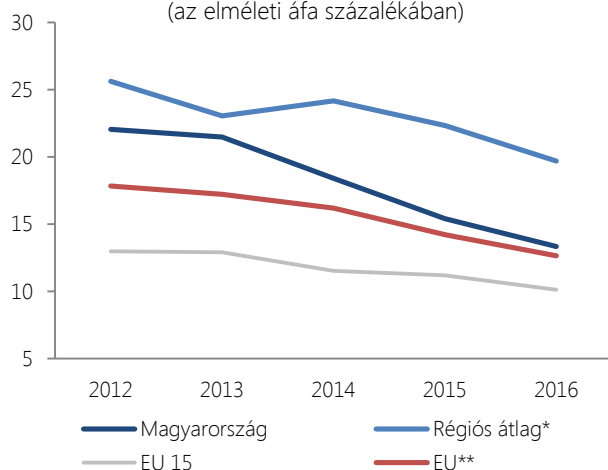
2018. július 1-jétől megvalósult a kezelőszemélyzet nélkül működő, élelmiszerértékesítést végző automata berendezések NAV-hoz történő bekötése. 2019. június 30-ig minden automata berendezést (például a parkoló-automaták, autómosók) regisztrálni kell a NAV-hoz, melynek keretében be kell jelenteni a leglényegesebb adatokat.

A korábbi évek intézkedéseinek eredményeként jelentősen csökkent Magyarországon a be nem szedett áfa mértéke, melyet a CASE Európai Bizottság² legújabb áfarés becslésére vonatkozó tanulmánya is megerősít. Az áfarés mértéke 2012-2013-ban az elméleti áfakötelezettség arányában 21-22 százalékot ért el, azonban 2014 óta évenként 2-3 százalékpontnyi csökkenést mutat és 2016-ban mintegy 13 százalékra csökkent. A hazai áfarés így a régió más országaiban jellemző értéknél lényegesen alacsonyabb és már az EU-átlagot is csak kismértékben haladja meg.

irányelvének (ATAD) általános adóelkerülési rendelkezését, az ellenőrzött külföldi társaságokra, valamint a kamatlevonhatósági korlátra vonatkozó szabályait. Az irányelv többi rendelkezésének, köztük a hibrid eszközökre és a tőke kivonás kezelésére vonatkozó szabályoknak az átültetésére 2019 során kerül sor. Az adóelkerülés és mesterséges nyereségátcsoportosítás megakadályozására hivatott szabályok megalkotásán túl Magyarország az adóügyi információcsere területén is széleskörű együttműködés kiépítésére törekszik, többek között a pénzügyi számlainformációk, valamint az országokénti jelentések területén is. A határon átnyúló adóügyi konstrukciókkal kapcsolatos új uniós szabályozás hazai átültetése 2019 során várható.

6.3. ábra: Általános forgalmi adó rés

(az elméleti áfa százalékában)

*Bulgária, Csehország, Lengyelország, Románia, Szlovákia, Szlovénia

**kivéve Ciprus és Horvátország

Forrás: CASE (2018), PM-számítás

Magyarország mindemellett aktívan részt vesz az agresszív adóelkerülés elleni nemzetközi küzdelemben. Ehhez kapcsolódóan aláírásra került hazánk részéről 2017-ben az OECD Multilaterális Adóegyezménye, amivel egy általános adóelkerülés elleni rendelkezés kerülhet beépítésre a hazai adóegyezmények nagy részébe. Ezen túl Magyarország átültette az EU adóelkerülés elleni

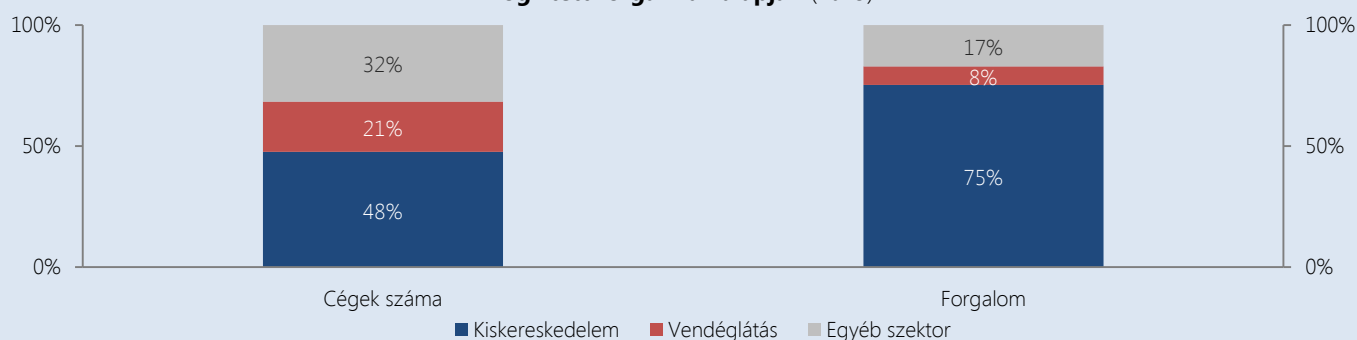
² CASE (2018): Study and Reports on the VAT Gap in the EU-28 Member States: 2018 Final Report, Varsó, 2018. szeptember

8. számú keretes írás: Megugrott a kis cégek bejelentett forgalma az online pénztárgépektől

A gazdaság fehérítésének érdekében egyes ágazatokban a vállalatok számára kötelező volt az online pénztárgépek (OPG-k) üzembehelyezése. Ezek abban térnek el a korábban használt kasszáktól, hogy egy adóügyi ellenőrző egységet tartalmaznak, amely rögzíti és mobilinternet segítségével továbbítja az adóhatóság felé a pénztárgép által kibocsátott számlák/nyugták tartalmát.

2013 és 2014 szeptembere között nagyjából 100 ezer cég közel 200 ezer online pénztárgépet helyezett üzembe. A vállalatok 70 százaléka egy készüléket vásárolt, de több mint négyezer olyan cég volt, amelyek ötnél több kasszát cserélt le. Bár forgalom tekintetében még jelentősebb a kiskereskedelem súlya, az OPG-s vállalatok fele főtevékenység szerint is ebbe az ágazatba tartozik. Jelentős még a vendéglátóhelyek száma is, ezért az MNB, a PM és a KSH közös kutatócsoportja e két ágazatot helyezte vizsgálata fókuszába, melyek együtt az online pénztárgépekben regisztrált forgalom 83 százalékát adják.

Az online pénztárgépet bevezető vállalatok eloszlása a cégek száma és az online pénztárgépekben rögzített forgalmuk alapján (2015)

Forrás: MNB-PM-KSH számítás NAV adatok alapján

Az elvégzett panelökonometriai vizsgálat minden egyéb tényező hatását kiszűrve számszerűsítette az online pénztárgépek üzembehelyezésének forgalomra gyakorolt hatását a fenti két ágazatra. Ehhez egyedi szintű havi és negyedéves áfabevallásokat használt, kiegészítve a társaságiadó-bevallások egyes soraival, illetve az online pénztárgépekből származó információkkal.

Az eredmények alapján az online pénztárgépek bevezetése növelte a bejelentett forgalmat, azaz érdemi fehéredést eredményezett az üzemanyag-forgalom nélkül számított kiskereskedelmi, illetve a vendéglátóipari szektorban. A hatás az utóbbiban erősebb, mint a kiskereskedelemben és a kisebb vállalkozások körében is jelentősebb, mint a nagyobb cégek esetében. A becsült növekedés mértékét az egyes csoportokban az alábbi ábra mutatja be.

Az OPG-k bevezetésének hatása a forgalomra ágazat és méret szerinti bontva

A becslésben a kis cégek az értékesítés szerinti alsó ötödbe, a közepes cégek az értékesítés szerinti második ötödbe tartoznak, míg a nagy cégek adják a populáció további hatvan százalékát.

Forrás: MNB-PM-KSH számítás NAV adatok alapján

A teljes forgalomműködés mértékére ugyanakkor a becslés a módszertan korlátai miatt nem ad megbízható eredményt. Az értékesítés jelentős részét néhány tucat igazán nagy cég adja, amelyek viselkedése különbözhet a náluk több nagyságrenddel kisebb, de még mindig nagy számú cégektől, akikre így a csekély elemszám miatt nem lehet megbízható becslést adni.

Adóeljárás, adóadminisztráció

Az adóeljárás területén kiemelt cél az adómorál erősítése, az adózók és az adóhatóság közötti kapcsolat javítása, továbbá az együttműködés, valamint az önkéntes jogkövetés ösztönzése. A korábbi években mindezek érdekében sor került az adóhatóság szervezeti átalakítására, továbbá az adóhatóság szolgáltató jellegének erősítése érdekében is számos intézkedés történt. Az adózók jogkövető magatartásának ösztönzése érdekében 2016-ban vezették be az adózási minősítés rendszerét. 2017-től az adóhatóság az adózóknál észlelt kockázat esetén támogató eljárás keretében önellenőrzést javasol; továbbá a hibák, hiányosságok kiküszöbölése érdekében közvetlen szakmai támogatást is nyújt.

2018. január 1-jétől az új adóigazgatási rendtartásról és az adózás rendjéről szóló törvény hatályba lépésével megújult az adóeljárás szabályozás. Célja, hogy a lehetőségekhez képest rövid, átlátható, közérthető és könnyen követhető szabályozási környezetet teremtsen; erősítse az adóhatóság szolgáltató jellegét; segítse az önkéntes jogkövetőket kötelezettségeik teljesítésében; illetve a szankciórendszer felülvizsgálatával megszüntesse a túlzott mértékű és az indokolatlan büntetéseket.

A 2018-ban bevezetett mentorálás keretében a kezdő vállalkozások kaphatnak adószakmai támogatást a NAV-tól. A részvétel önkéntes, az adóhatóság az adószám megállapításától számított 30 napon belül szóban, vagy írásban ingyenesen az adózó tevékenységéhez igazodó tájékoztatást nyújt az adókötelezettségekről, az adózáshoz kapcsolódó lényeges információk elérhetőségéről, és személyes kapcsolatfelvételt kezdeményez.

A nemzetközi tapasztalatok alapján az adminisztrációs terhek hatásosan az adóbevallások elektronizálásával, az adóhatóság által előre kitöltött bevallások körének

bővítésével, a bevallási gyakoriság csökkentésével, a bevallások egyszerűsítésével, egyes adónemek megszüntetésével vagy összevonásával csökkenthetőek. Kiemelendő ugyanakkor, hogy az adóadminisztráció elektronizálása abban az esetben érheti el teljes eredményét, ha az adóhatósági szolgáltatás minél szélesebb körben épít a digitalizáció előnyeinek kihasználására. A NAV már jelenleg is számos fejlett szolgáltatást nyújt: a magánszemélyek széles körének kiejánlott jövedelemadó-bevallás, integrált elektronikus kapcsolattartási felület (könnyen elérhető, naprakész dokumentumok, információk a jogosultságokról és kötelezettségekről, egyenlegről), internetes kitöltő-ellenőrző programok, személyes adónaptár, kalkulátorok, mobil applikáció, egyablakos adatkapcsolatok, stb.

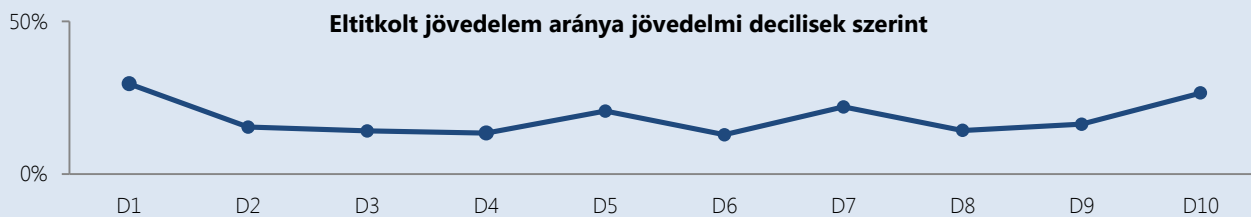
Az elmúlt években az ügyfélközpontúság felé tett leglátványosabb lépés az eSza-rendszer bevezetése, aminek segítségével a NAV már több mint 5 millió magánszemély számára generál bevallási tervezetet, az adózók többsége esetében átvállalva a személyi jövedelemadó bevallásával járó terheket. Az eSZJA során szerzett tapasztalatok és a különböző adatszolgáltatások fokozatos integrációja révén a NAV egyre szélesebb körben és több adónemet érintően válhat képessé a bevallások kiejánlására. A vállalkozók közül a legkisebbek, az egyéni vállalkozók részére első alkalommal ebben az évben a NAV készítette el a bevallási tervezetet, a viszonylag jól definiálható kört érintő jövedéki adó kapcsán is elérhetővé váltak már a kiejánlások.

Cél, hogy középtávon a vállalkozások minél szélesebb köre számára, a legnagyobb adminisztrációs terheket jelentő bevallások (pl. áfa), illetve a munkáltatók különféle bejelentési kötelezettségei kapcsán is lehetővé váljon az előre kitöltött tervezetek elkészítése.

9. számú keretes írás: A háztartások jövedelmeik mintegy 20 százalékát titkolják el

A munkavállalók jövedelmük egy jelentékeny részét eltitkolják az adóhatóság elől, azonban ennek mértéke jelentősen eltérhet az egyes társadalmi csoportokban. Elemzésünkben becslést készítettünk az eltitkolt jövedelem arányára, valamint beazonosítottuk azokat a jellemzőket, amelyek nagymértékben befolyásolják az eltitkolás mértékét. Ehhez a 2015-ös Háztartási Költségvetési és Életkörülmény Felvétel adatait használtuk fel. A becslés során a szürke jövedelemmel vélhetőleg nem rendelkező háztartások (pl. közalkalmazottak) jövedelme és fogyasztása közti kapcsolatot vettük alapul, és ennek alapján a többi háztartás fogyasztásából becsültük meg azok tényleges jövedelmét.

A legmegbízhatóbbnak ítélt modellünk szerint a jövedelmüket csak részben bevalló háztartások átlagosan a munkajövedelmük 20,3 százalékát titkolják el. Az egyik legfontosabb tényezője az eltitkolt jövedelmek nagyságának a háztartás jövedelmi helyzete. Eredményeink szerint az alsó, illetve a felső jövedelemtizedekben a legmagasabb az eltitkolt jövedelem, összességében egy jellegzetes U-alak rajzolódik ki a különböző jövedelmi szintek esetén.

Forrás: PM-számítás KSH adatok alapján

Egy másik fontos magyarázó tényező, a háztartás lakhelye. Számításaink szerint a budapesti háztartások kevesebb jövedelmet titkolnak el, mint a nem budapestiek: a fővárosban átlagosan a munkajövedelmek 10%-a marad titokban, míg a többi településen közel a negyede. A területi egységek szerinti csoportosítás alapján a Nyugat-Dunántúlon és Hajdú-Bihar megyében a legmagasabb a jövedelmek eltitkolásának aránya. Előbbi vélhetően az Ausztriába ingázók nagy számával magyarázható, de utóbbi esetében is hasonló okok húzódnak meg Nagyvárad irányában. A foglalkozások szerinti megbontás alapján a gazdasági és egyéb vezetők hajlamosak a leginkább a jövedelmeik eltitkolására. A korcsoportok szerinti bontás némileg vegyes képet mutat, de összességében kirajzolódik az a tendencia, hogy az idősebb munkavállalók kevésbé hajlamosak eltitkolni a jövedelmeiket. Ennek az lehet a magyarázata, hogy a nyugdíjas évek közeledtével az emberek számára egyre fontosabbá válik a járulékok megfizetésével megszerezhető nyugdíjjogosultság.

Fizetési infrastruktúra modernizálása, pénzügyi folyamatok átláthatóságának növelése

Az elektronikus fizetések volumene az elmúlt években dinamikusabban növekedett és jelentős mértékben hozzájárul a gazdaság fehéredéséhez. Dinamikusabban nő az e-kereskedelem, annak a kiskereskedelmi forgalom egészében betöltött aránya. Ezzel párhuzamosan fokozatosan emelkedik az interneten bankolók száma, az ilyen tranzakciók száma és összege. A feketegazdaság működését elősegítő magas készpénzállomány csökkenését az elektronikus fizetés használatát elősegítő pozitív ösztönzők bevezetésével próbálta a kormány elérni. A Kormány ezért 2017-től ösztönözte a bankkártyás fizetéssel történő tranzakciókat azáltal, hogy a bankkártya-elfogadó terminálok számának növelését költségvetési támogatással segítette. Magyarországon ma a pay-pass kártyák aránya a teljes kártyállományon belül Európában a legmagasabbak között van, amely hatására a kártyahasználat száma dinamikusabban

emelkedik. 2019-től az elektronikus fizetés erősítése és ezzel párhuzamosan a készpénzhasználat csökkentése érdekében tranzakciónként 20 ezer forintig minden lakossági átutalás mentesült a pénzügyi tranzakciós illeték alól. A kormány által elfogadott pénzügyi tudatosságot elősegítő 7 éves stratégiája kiemelt célként fogalmazza meg a készpénzkímélő módszerek és csatornák erősítését, az ilyen fizetések népszerűsítését és ösztönzését. Megjelentek és terjednek a fizetési tranzakciókat lehetővé tevő különböző mobilalkalmazások is. Ilyenekkel jelentkeznek FinTech cégek, de hagyományos kereskedelmi bankok is. Előkészület alatt áll az azonnali fizetési rendszer széleskörű bevezetése is, amely ugyancsak komoly potenciállal rendelkezik a készpénzes fizetések jövőbeli visszaszorítása terén.

7. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS INTÉZMÉNYI JELLEMZŐI

7.1. KÖLTSÉGVETÉSI KERETRENDSZER

A költségvetés készítésének keretszabályait a Magyarország gazdasági stabilitásáról szóló 2011. évi CXCV. törvény (Gst.), az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (Áht.) és annak végrehajtásáról szóló 368/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet tartalmazza. 2018-ban a 2011/85/EU tanácsi irányelvnek való megfelelés érdekében módosításra került a Gst. és az Áht. A szabályozás javítása főként a következő területeket érintette: i) A Költségvetési Tanács (Tanács) feladatköre kiterjesztésre került a kormányzati szektor egyenlegére vonatkozó szabályok, beleértve az MTO elérésének vizsgálatával;³ ii) A költségvetési szabályrendszerben előírásra került az ún. „comply or explain” elv alkalmazása. Ez azt jelenti, hogy ha a Tanács a költségvetési törvényjavaslat tervezetével kapcsolatban egyet nem értését jelzi, akkor a Kormánynak a tervezetet újra meg kell tárgyalnia és a Tanács észrevételeinek esetleges elutasítását is meg kell indokolnia;⁴ iii) 2019-től az éves költségvetési törvényjavaslat indoklásában ismertetésre kerül a középtávú költségvetési tervezés részeként a fő kormányzati politikák hosszú távú fenntarthatóságának elemzése.⁵

Az elmúlt évek tapasztalata alapján a szabályrendszer megfelelően segíti a fegyelmezett fiskális politika végrehajtását, biztosítva az államháztartás stabilitását és fenntarthatóságát. A jogszabályi változások fokozzák a költségvetési szabályok erejét, intézményi beágyazottságát és ösztönzik a felelős költségvetési gazdálkodást a hosszú távú hatásokra tekintettel.

A hazai szabályrendszernek három fő eleme van: i) A kormányzati szektor hiánya nem haladhatja meg a bruttó hazai termék 3%-át; ii) A strukturális egyenlegnek összhangban kell lennie a konvergencia programban meghatározott MTO-val;

iii) Az Alaptörvény értelmében az Országgyűlés csak olyan központi költségvetésről szóló törvényt fogadhat el, amelynek eredményeképpen az államadósság bruttó hazai termékhez viszonyított aránya csökken. A költségvetési törvény elfogadásához a Költségvetési Tanács előzetes hozzájárulása szükséges. A Tanács a jóváhagyást akkor adja meg, ha az államadósság-mutató csökkenése teljesíti az Alaptörvény követelményét. Az államadósság-mutató célértéke 50%.

Emellett a célértékhez való közeledés fokozása érdekében a Gst. rögzíti, ha a költségvetési évre előre jelzett infláció és bruttó hazai termék reál növekedési üteme egyaránt meghaladja a 3%-ot, akkor a nominális államadósság éves növekedési üteme nem haladhatja meg az előre jelzett infláció és bruttó hazai termék reál növekedési üteme felének a különbségét. Ha a költségvetési évre előre jelzett infláció és a bruttó hazai termék reál növekedési üteme közül legalább az egyik nem haladja meg a 3%-ot, akkor az államadósság-mutatónak az Alaptörvény követelményével megegyezően legalább 0,1 százalékponttal kell csökkennie.

³ 2018. évi XL. törvény 58. §

⁴ *uo.* 59. §

⁵ 2018. évi LXXXII. törvény 243. §

7.2. AZ ÁLLAMHÁZTARTÁS-STATISZTIKAI ADATSZOLGÁLTATÁS FELÉPÍTÉSE

Magyarországon a kormányzati szektorra vonatkozó statisztikákat a Központi Statisztikai Hivatal és a Magyar Nemzeti Bank készíti. A jelenlegi munkamegosztás szerint a KSH a nem-pénzügyi számlákért, az MNB a pénzügyi számlákért felelős. A Túlzott Hiány Eljárás keretében történő adatszolgáltatásban (EDP Notifikáció) a tárgyévvel megelőző időszakig terjedő tényadatok összeállításában a fenti munkamegosztás érvényesül, míg a tárgyévi várható kormányzati egyenleg és adósság kiszámítása a Pénzügyminisztérium feladata. A KSH, az MNB és az PM képviselőiből álló statisztikai munkabizottság vezetői és szakértői szinten működik, 2015-ben aktualizált együttműködési megállapodás rögzíti az adatáramlás, a munkamegosztás, a módszertani megítélés eljárási kérdéseit. A kormányzati szektor statisztikáinak meghatározó adatforrása az államháztartási információs rendszer, az államháztartás szervezeteinek éves és évközi beszámolóit, amit kiegészít a kormányzathoz sorolandó vállalatok és non-profit szervezetekről történő statisztikai adatgyűjtés, továbbá a kormányzati szektor egészére vonatkozó bank- és

értékpapír-statisztikai adatgyűjtés. Az EDP Notifikációs jelentést a KSH az Eurostatnak történő kiküldésekor teszi közzé honlapján. Az Eurostatnál történő három hetes egyeztetési időszak után – az Eurostat sajtóközleménnyel együtt és azzal egy időben – a KSH publikálja az Eurostat által jóváhagyott EDP Notifikációs táblákat. Közzéteszi továbbá az összeállításához kapcsolódó, a magyar statisztikai hatóságok által folyamatosan aktualizált, 2016 elején bővített módszertani leírást („EDP Inventory”). A Pénzügyminisztérium a kialakult gyakorlatnak megfelelően az Országgyűlésnek benyújtott éves költségvetés, illetve zárszámadás indoklásában önálló fejezetben mutatja be a hivatalos államháztartási, illetve a maastrichti egyenleg- és adósságmutató eltérését.

A tagállamok költségvetési keretrendszerére vonatkozó követelményekről szóló 2011/85/EU (2011. november 8.) Tanácsi Irányelvben előírt közzétételeknek a Pénzügyminisztérium teljes körűen eleget tesz.

TÁBLÁZATOK

1.a. táblázat

Makrogazdasági kilátások

	ESA-kód	2018 Mrd Ft	2018 2019 2020 2021 2022 2023 változás %-ban					
			2018	2019	2020	2021	2022	2023
1. GDP (előző évi áron)	B1g	40,250,0	4,9	4,0	4,0	4,1	4,2	4,0
2. GDP folyó áron	B1g	42,072,8	9,7	8,0	7,3	7,2	7,3	7,1
A növekedés összetevői (előző évi áron)								
3. Háztartások fogyasztási kiadása	P.3	20,001,6	5,4	4,6	4,7	4,6	4,5	4,5
4. Közösségi fogyasztási kiadás ¹	P.3	7,723,3	-0,5	1,1	1,8	1,0	1,1	0,6
5. Bruttó állóeszköz-felhalmozás	P.51	9,931,2	16,5	10,3	3,8	3,5	4,6	3,1
6. Készletváltozás (a GDP %-ában)	P.52+ P.53	272,1	0,2	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0
7. Termékek és szolgáltatások exportja	P.6	35,454,6	4,7	5,1	5,2	6,0	6,3	6,6
8. Termékek és szolgáltatások importja	P.7	33,132,8	7,1	6,5	5,4	5,5	6,1	6,0
Hozzájárulás a GDP növekedéséhez (előző évi áron)								
9. Belföldi végső felhasználás		37,656,1	6,2	5,1	3,7	3,4	3,7	3,2
10. Készletváltozás	P.52+ P.53	272,1	0,2	0,0	0,3	0,0	0,0	0,0
11. Termékek és szolgáltatások külkereskedelmi egyenlege	B.11	2,321,9	-1,5	-1,0	0,1	0,7	0,5	0,8

¹: Kormányzat és háztartásokat segítő non-profit intézmények együtt

1.b. táblázat

Árindexek alakulása

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	változás %-ban					
1. GDP implicit árindexe	4,5	3,8	3,2	3,0	3,0	3,0
2. Háztartások fogyasztási kiadásának implicit árindexe	3,2	2,7	2,8	3,0	3,0	3,0
3. Harmonizált fogyasztói árindex (HICP)	2,9	2,7	2,8	3,0	3,0	3,0
4. Közösségi fogyasztási kiadás implicit árindexe	4,0	4,4	5,8	4,7	3,4	3,7
5. Állóeszköz-felhalmozás implicit árindexe	7,9	5,5	4,5	4,0	3,5	3,0
6. Export implicit árindexe (árak és szolgáltatások)	2,7	2,1	1,9	2,0	2,0	2,0
7. Import implicit árindexe (árak és szolgáltatások)	3,8	1,9	1,8	2,0	2,0	2,0

1.c. táblázat

Munkaerőpiac alakulása

	ESA-kód	2018 szint	2018	2019	2020	2021	2022	2023
			változás %-ban					
1. Foglalkoztatottak száma (ezer fő) (15-74) ¹		4,469,5	1,1	1,1	1,3	1,2	1,0	0,9
2. Munkanélküliségi ráta (%) (15-74)		-	3,7	3,3	2,9	2,8	2,8	2,7
3. Munkatermelékenység, foglalkoztatottra		-	3,8	3,0	2,7	2,9	3,2	3,1
4. Munkavállalói jövedelem (Mrd Ft) ²	D.1	18,405	11,7	9,2	8,1	7,9	8,0	8,3
5. Munkavállalói jövedelem, egy alkalmazottra (millió Ft) ³		4,4	9,6	8,1	6,7	6,7	6,9	7,4

¹ Munkaerő-felmérés statisztika szerinti foglalkoztatottság

² Nemzeti elszámolási elv szerint

³ A munkaerő-felmérésen alapuló, egy alkalmazottra jutó munkavállalói jövedelem nemzeti elszámolási elv szerint.

1.d. táblázat

Finanszírozási pozíciók

	ESA-kód	2018	2019	2020	2021	2022	2023
		a GDP %-ában					
1. Nettó külső finanszírozási képesség (+) /igény (-)	B9.	2,2	1,5	2,1	2,5	2,0	1,5
ebből:							
- Áruk és szolgáltatások egyenlege		4,7	3,8	3,7	4,2	4,5	5,0
- Elsődleges jövedelmek és transferek egyenlege		-4,2	-4,4	-4,5	-4,5	-4,6	-4,7
- Tőkemérleg egyenlege		1,8	2,1	2,5	2,8	2,2	1,2
2. Magánszektor nettó finanszírozási képessége (+)/ igénye (-) statisztikai eltéréssel együtt	B9.	4,4	3,3	3,6	3,7	2,5	1,5
3. Kormányzati szektor nettó finanszírozási képessége (+)/ igénye (-)	B9.	-2,2	-1,8	-1,5	-1,2	-0,5	0,0

2.a. táblázat

Az államháztartás összefoglaló adatai

	ESA-kód	2018 Mrd Ft	2018	2019	2020	2021	2022	2023
			a GDP %-ában					
Nettó hitelnyújtás (EDP B.9.)								
1. Kormányzati szektor	S.13	-943,3	-2,2	-1,8	-1,5	-1,2	-0,5	0,0
2. Központi kormányzat	S.1311	-986,0	-2,3	-1,3	-1,6	-1,1	-0,3	0,1
3. Tartományi kormányzat	S.1312							
4. Helyi önkormányzatok	S.1313	-42,4	-0,1	-0,2	0,0	-0,1	-0,1	0,0
5. TB alapok	S.1314	94,1	0,2	0,3	0,1	0,0	-0,1	-0,1
Kormányzati szektor (S.13)								
6. Bevételek összesen	TR	18616,9	44,2	44,6	43,3	41,9	40,2	39,4
7. Kiadások összesen	TE	19551,2	46,5	46,4	44,8	43,1	40,7	39,4
8. Egyenleg	B.9	-934,3	-2,2	-1,8	-1,5	-1,2	-0,5	0,0
9. Kamatkiadások	D.41	1066,2	2,5	2,5	2,4	2,2	2,2	2,1
10. Elsődleges egyenleg		131,9	0,3	0,6	0,8	1,0	1,7	2,1
11. Egyszeri és egyéb átmeneti jellegű tételek ¹			0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Bevételek összetevői								
12. Adóbevételek (12=12a+12b+12c)		10634,0	25,3	25,1	25,1	24,9	24,7	24,4
12a. Termelési és importadók	D.2	7714,1	18,3	18,2	18,0	17,8	17,4	17,2
12b. Jövedelem és vagyonadók	D.5	2901,2	6,9	6,9	7,0	7,1	7,2	7,3
12c. Tőkejövedelem adó	D.91	18,7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
13. Társadalombiztosítási hozzájárulások	D.61	5141,2	12,2	12,0	11,7	11,4	11,0	10,7
14. Tulajdonosi jövedelem	D.4	181,0	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3	0,2
15. Egyéb		2660,7	6,3	7,0	6,2	5,2	4,3	4,0
16.=6. Bevételek összesen	TR	18616,9	44,2	44,6	43,3	41,9	40,2	39,4
Adóteher ² (D.2+D.5+D.61+D.91-D.995)		15853,7	37,7	37,3	36,9	36,6	35,9	35,3
Kiadások összetevői								
17. Munkavállalói jövedelem + folyó termelő felhasználás	D.1+P.2	7435,8	17,7	17,6	16,7	15,9	15,1	14,5
17.a. Munkavállalói jövedelem	D.1	4430,6	10,5	10,1	9,8	9,3	8,9	8,5
17.b. Folyó termelő felhasználás	P.2	3005,2	7,1	7,5	6,9	6,6	6,3	6,0
18. Társadalmi juttatások (18=18.a+18.b)		5659,4	13,5	12,8	12,5	12,2	11,8	11,4
ebből: Munkanélküli ellátások ³		93,5	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
18.a. Piaci termelők útján nyújtott természetbeni társadalmi juttatások	D.6311, D.63121, D.63131	767,8	1,8	1,8	1,7	1,6	1,5	1,5
18.b. Pénzbeni társadalmi juttatások	D.62	4891,6	11,6	11,1	10,8	10,6	10,3	10,0
19.=9. Kamatkiadások	D.41	1066,2	2,5	2,5	2,4	2,2	2,2	2,1
20. Támogatások	D.3	527,0	1,3	1,2	1,3	1,4	1,1	1,1
21. Bruttó állóeszköz-felhalmozás	P.51	2439,9	5,8	6,8	6,3	6,1	4,8	4,9
22. Tőketranszfer kiadás	D.9	871,1	2,1	2,0	2,2	1,8	2,3	2,4
23. Egyéb kiadások		1551,8	3,7	3,5	3,5	3,5	3,3	3,1
24.=7. Kiadások összesen	TE	19551,2	46,5	46,4	44,8	43,1	40,7	39,4

Megjegyzés: a kerekítések miatt a részletek nem feltétlenül adják ki az összesített mértékeket

¹: a pozitív szám deficitcsökkentő tételt jelent

²: az EU-t megillető bevételekkel együtt

³: a Nemzeti Foglalkoztatási Alap pénzbeli ellátásai és egyes képzési támogatások

2.b. táblázat

Intézkedések nélkül számolt előrejelzések

	2018	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	Mrd Ft	a GDP %-ában					
1. Összes bevétel intézkedések nélkül	18616,9	44,2	44,6	43,3	41,9	40,2	39,4

A táblázat a 2019. április 30-ig meghozott intézkedések alapján készült bevételi előrejelzéseket tartalmazza.

2.c. táblázat

A kiadási aggregátumban nem szereplő tételek

	2018	2018	2019	2020	2021	2022	2023
	Mrd Ft	a GDP %-ában					
1. EU programokra fordított kiadások, amelyeket teljesen ellentéteznek az EU alapokból származó bevételek	842,6	2,0	3,0	2,3	1,5	0,7	0,7
1a. ebből EU alapokból származó bevételekkel teljesen fedezett beruházások	609,7	1,4	2,0	1,6	1,1	0,5	0,5
2. Munkanélküliséggel kapcsolatos kiadások a ciklus alakulásával magyarázható része	-14,5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Diszkracionális bevételi intézkedések hatásai ¹	-413,5	-1,0	-0,5	-0,4	-0,4	-0,6	-0,4
4. Törvény által elrendelt bevételnövelő tételek							

¹: A diszkracionális bevételi intézkedések tartalmazzák a 2016. novemberi bérmegállapodás közvetlen és közvetett hatásait is.

3. táblázat

Az államadósság alakulása

	ESA-kód	2018	2019	2020	2021	2022	2023
		a GDP %-ában					
1. Bruttó adósságráta		70,8	69,2	66,7	62,8	59,3	55,9
2. Adósságráta változása		-2,6	-1,7	-2,5	-3,9	-3,5	-3,4
Hozzájárulás az adósságállomány változásához							
3. Elsődleges egyenleg		0,3	0,6	0,8	1,0	1,7	2,1
4. Kamatkiadás	D.41	2,5	2,5	2,4	2,2	2,2	2,1
5. Az adósságra ható egyéb tényezők		1,7	1,8	0,7	-0,7	0,3	0,5
Az adósságállomány implicit kamatlába (%)		3,7	3,6	3,6	3,6	3,7	3,7

4. táblázat

Ciklikus folyamatok

	ESA-kód	2018	2019	2020	2021	2022	2023
a GDP %-ában							
1. GDP előző évi áron (éves növekedési ütem)		4,9	4,0	4,0	4,1	4,2	4,0
2. Kormányzati szektor egyenlege	B.9	-2,2	-1,8	-1,5	-1,2	-0,5	0,0
3. Kamatkiadások	D.41	2,5	2,5	2,4	2,2	2,2	2,1
4. Egyszeri és egyéb átmeneti jellegű tételek ¹		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
ebből: egyszeri tételek a bevételi oldalon		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
egyszeri tételek a kiadási oldalon		0,0	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5. Potenciális GDP (éves növekedési ütem)		3,7	3,9	4,1	4,2	4,2	4,2
összetevők: - munkatényező		0,9	0,8	0,7	0,8	0,7	0,6
- tőketényező		1,5	1,7	1,7	1,6	1,6	1,5
- teljes tényező termelékenység (TFP)		1,4	1,5	1,6	1,8	1,9	2,0
6. Kibocsátási rés		0,2	0,3	0,2	0,1	0,1	0,0
7. Kormányzati szektor egyenlegének ciklikus komponense		0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0
8. Ciklikusan igazított egyenleg (2-7)		-2,3	-1,9	-1,6	-1,3	-0,5	0,0
9. Ciklikusan igazított elsődleges egyenleg (8+3)		0,2	0,5	0,7	1,0	1,6	2,1
10. Strukturális egyenleg (8-4)		-2,3	-1,9	-1,6	-1,3	-0,5	0,0

Megjegyzés: a kerekítések miatt a résztételek nem feltétlenül adják ki az összesített mértékeket

¹: a pozitív szám az EDP-egyenleget javító tételt jelent

5. táblázat

Eltérés az előző konvergencia programhoz képest

	ESA-kód	2018	2019	2020	2021	2022	2023
GDP növekedése (%)							
1. 2018. évi konvergencia program		4,3	4,1	4,0	4,2	4,1	-
2. 2019. évi konvergencia program		4,9	4,0	4,0	4,1	4,2	4,0
3. Különbség		0,6	-0,1	0,0	-0,1	0,1	-
Kormányzati szektor egyenlege (a GDP %-ában)							
1. 2018. évi konvergencia program	EDP B.9	-2,4	-1,8	-1,5	-1,2	-0,5	-
2. 2019. évi konvergencia program	B.9	-2,2	-1,8	-1,5	-1,2	-0,5	0,0
3. Különbség		0,2	0,0	0,0	0,0	0,0	-
Bruttó államadósság (a GDP %-ában)							
1. 2018. évi konvergencia program		73,2	69,6	66,7	63,4	59,7	-
2. 2019. évi konvergencia program		70,8	69,2	66,7	62,8	59,3	55,9
3. Különbség ¹		-2,4	-0,4	0,0	-0,6	-0,4	-

6. táblázat

Hosszú távú fenntarthatóság¹

	2016	2020	2030	2040	2050	2060	2070
	a GDP %-ában						
Állami nyugdíjkiadások	9,7	9,0	8,4	9,4	10,6	11,1	11,2
Öregségi jellegű és korhatár alatti öregségi nyugdíjak	8,0	7,4	7,0	8,5	9,5	10,1	10,2
Egyéb nyugdíjak (korhatár alatti rokkantsági, hozzátartozói)	1,7	1,5	1,3	1,1	1,0	1,0	1,0
Egészségügyi, oktatási és egyéb korfüggő kiadások	9,3	9,2	9,5	10,0	10,4	10,7	10,8
Egészségügyi kiadások	4,9	5,1	5,4	5,6	5,8	5,8	5,7
Hosszú távú ápolási kiadások	0,7	0,7	0,8	0,9	1,0	1,1	1,1
Oktatási kiadások	3,6	3,4	3,3	3,5	3,6	3,7	3,8
Egyéb korfüggő kiadások	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Nyugdíjbiztosítási járulékbévételek	9,4	8,3	8,5	8,5	8,4	8,4	8,5
Feltételezések							
Munkatermelékenység növekedése	0,2	1,8	2,4	2,1	1,9	1,7	1,5
GDP volumen növekedése	2,0	1,0	2,1	1,2	1,5	1,3	1,3
Aktivitási ráta, férfiak (20-64)	82,8	84,1	88,1	87,9	88,1	88,2	88,1
Aktivitási ráta, nők (20-64)	68,0	71,8	78,5	78,1	78,5	78,6	78,6
Aktivitási ráta, összesen (20-64)	75,3	78,0	83,3	83,0	83,3	83,5	83,4
Munkanélküliségi ráta	5,0	3,9	4,8	4,8	4,8	4,8	4,8
A 65 éves és idősebb népesség aránya (%)	18,5	20,3	22,2	25,2	28,2	29,6	29,1

¹: A Gazdaságpolitikai Bizottság (EPC) által 2018 januárjában jóváhagyott költségvetési előrejelzések alapján

6.a. táblázat

Feltételes kötelezettségvállalások

a GDP %-ában	2018
Állami garanciavállalások	5,2

7. táblázat

Feltételezések a külső gazdasági környezetre¹

	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Magyarország: rövid lejáratú hozam (éves átlag,%)	0,3	0,9	1,7	1,9	2,0	2,0
Magyarország: hosszú lejáratú hozam (éves átlag,%)	3,0	2,9	3,3	3,5	3,6	3,6
Forint/euró árfolyam	318,8	320,2	320,9	320,9	320,9	320,9
Világgazdaság (kivéve EU) GDP növekedési üteme	3,9	3,6	3,8	3,8	3,8	3,8
EU-28 GDP növekedési üteme	2,1	1,6	2,0	2,0	2,0	2,0
Magyarország exportpiacainak növekedési üteme	4,1	3,5	4,1	4,0	4,0	4,0
Világ import (kivéve EU) növekedési üteme	4,7	3,0	3,6	3,6	3,6	3,6
Olajárak (Brent – USD / hordó)	71,5	68,9	67,6	67,6	67,6	67,6

¹: Az Európai Bizottság 2019 tavaszi előrejelzésében alkalmazott feltevések alapján

